

2017

MODERNITÁSOK

A Magyar Szociológiai Társaság vándorgyűlése

Absztraktfüzet

Október 24-26.

KRE BTK

Károli Gáspár Református Egyetem

Modernitások

A Magyar Szociológiai Társaság éves vándorgyűlése
a Károli Gáspár Református Egyetemmel közös rendezésben

Absztraktfüzet

Szerkesztők

Csanády Márton
Gábrriel Dóra
Kund Attila
Paksi Veronika

Angol nyelvi lektor

Chris Swart

Szervezőbizottság

Csanády Márton
Kund Attila
Paksi Veronika
Tibori Timea
Wessely Anna

2017

Budapest

Kiadó

Magyar Szociológiai Társaság
1014 Budapest Országház utca 30.

www.szociologia.hu

www.facebook.com/Magyar.Szociologiai.Tarsasag/

ISBN 978-963-88633-7-9

Minden jog fenntartva.

Modernitások

*A Magyar Szociológiai Társaság éves vándorgyűlése a Károli Gáspár Református Egyetemen
közös rendezésben*

Időpont: 2017. október 24-26. (kedd-csütörtök)

Helyszín: KRE BTK (1088 Budapest, Reviczky u. 4.)

A Magyar Szociológiai Társaság 2017. évi vándorgyűlésének központi témája a modernizációs folyamatok és modernitások pluralitása lesz Modernitások címmel. A modernitás minden társadalomban a tradíció, a tradicionalizmus megszakadásának visszafordíthatatlan folyamatával vette kezdetét és számtalan különböző társadalmi formát és dinamikát hívott létre. Mára meghatározó jelentőségre tett szert a sokféle modernitás egyidejűségének tapasztalata és az a meggyőződés, hogy az 1970-es évektől kezdve az emberiségnek nem a modernitás végével, hanem egy újabb szakaszával kell megbirkóznia – nevezzék ezt kései, második, visszaható, reflexív vagy cseppfolyós modernitásnak –, s ebben a helyzetben a szociológiának is újra kell értelmeznie a modernitás, modernizáció fogalmát és alkalmazását, hogy elősegítse a jelenlegi társadalmi folyamatok és események megértését.

Tartalomjegyzék

Program	4
Plenáris előadás.....	4
Plenáris és szemi-plenáris szekciók	4
Szakosztályi ülések	8
Könyvbemutató	13
Absztraktok	14
Névmutató.....	14
Absztraktok A-tól Z-ig	15

Program

Plenáris előadás

WESSELY ANNA (ELTE): Modernitás és modernitások

Max Weber híres protestantizmus-tanulmányát elemzi abból a szempontból, hogy milyen felismerésekkel szolgál a modernizációs folyamat megértéséhez és milyen módszertani tanulságokkal a nagylép-tékű társadalmi folyamatok vizsgálatához.

Plenáris és szemi-plenáris szekciók

1. Rend, kreatív feszültség és innovációk komplex (szociális) rendszerekben

Szekcióvezető: FOKASZ NIKOSZ (ELTE)

Felkért hozzászóló: BOZSONYI KÁROLY (KRE)

Időpont: október 25. (szerda) 09:00. Terem: 100

A jelen konferenciaszekció kiinduló hipotézise, hogy a természet- és társadalomtudományok több olyan metaforán is osztoznak, amelyek jelentésköre hasonló vagy átfedő. Meggyőződésünk szerint ezek a metaforák kölcsönösen megtermékenyítő hatással lehetnek a különböző tudományterületekre. Empirikus illusztrációként a média-dinamika területét és a hálózatok evolúcióját, teoretikus megközelítésként pedig a „változás” metaforájának elemzését választottuk.

1. Fokasz Nikosz (ELTE): Rend, kreatív feszültség, médiadinamika
2. Palla Gergely (ELTE): Csoportok időbeli fejlődése nagyméretű társadalmi hálózatokban
3. Pál Eszter (ELTE): Vándorlás diszciplínák között: Tudományos metaforák és elméletépítés

2. A modernitások pluralitása – módszertani megközelítések

Szekcióvezető: KABAI IMRE (ZSKE)

Időpont: október 25. (szerda) 11:00. Terem: 100

A tematikus blokkban olyan megközelítéseket kíván bemutatni, melyek reflektálnak a jelen társadalmi folyamatokra és a "modernitások" által állított módszertani kihívásokra. Milyen új kvalitatív és kvantitatív módszerek állnak rendelkezésünkre, hogy képesek legyünk megragadni, leírni és magyarázni a modernizációs folyamatok és a plurális társadalom jelenségeit? Mivel előadóink közül többen a szegregáció témájával foglalkoznak, ezért blokkunkban lehetőség nyílik arra, hogy megvitassuk ugyanazon társadalmi jelenség különböző módszerekkel való vizsgálatának kérdéseit.

1. Csanádi Gábor (ELTE): Szegregáció mérésének problémái
2. Virág Tünde (MTA KRTK): Kvalitatív módszertani megközelítések a marginalizált terek értelmezésében.
3. Málovics György (SZTE): A részvételi akciókutatás, mint a marginalitás kutatásának és megváltoztatásának eszköze - lehetőségek és korlátok

3. Alternatív modernitások, transznacionális mobilitás és hatásuk a hátrányos helyzetű településekre

Szekcióvezető: DURST JUDIT (UCL)

Időpont: október 25. (szerda) 13:30. Terem: 100

Zygmunt Bauman (2000) korunkat a likvid modernitás korának nevezi. Bauman mellett más teoretikusok (Beck 1992, Giddens 1999, Urry 2000) is amellett érvelnek, hogy a digitalizáció, az azonnali kommunikáció, az olcsó globális utazás a korábbiakhoz képest flexibilisebb, állandó változásban lévő társadalmi feltételeket teremtett. Ulrich Beck (1992) a növekvő individualizációt hangsúlyozva a késő

modernitás lényegéeként, arról beszél, hogy az egyéni életutak a rendszerszintű ellentmondásokra adott megoldásokként értelmezhetők. Panelünk témája, a 7 prekariátus csoportok transznacionális mobilitása, ilyen egyéni válaszok sorozataként értelmezhető arra a szisztematikus ellentmondásra, ami a nyugat-európai globális gazdaságok kínálta bőséges munkalehetőségek és relatíve jó bérek, illetve a kelet-európai, beszükkült és rosszul fizetett munkalehetőségek, bizonytalan társadalmi-politikai viszonyok között feszül. A panel előadásai, a globális politikai gazdaság keretrendszerébe ágyazva, hosszabb etnográfiai terepmunkára alapozva, azt feszegetik, vajon a térbeli, transznacionális mobilitás mennyire jár együtt társadalmi mobilitással, illetve hogyan alakul és változik folyamatosan a tágabb gazdasági, társadalmi és politikai folyamatokkal összefüggésben. Szó lesz arról is, hogy milyen újfajta, alternatív modernitások jönnek létre a vizsgált településeken, a migráció szülte, folyamatosan alakuló 'transznacionális identitások' (Nonini-Ong 1997) hatására.

1. Melegh Attila (BCE): Migrációs minták történeti strukturális megközelítésben

2. Németh Krisztina – Váradi Mónika (MTA KRTK): Kényszerek és önmegvalósítás: a cirkuláris migráció vidéki női életutakban

3. Fosztó László – Toma Stefánia (Kisebbségkutató Intézet, Kolozsvár): Hazatérők és szomszédok: Roma migráció, társadalmi távolság és helyi fejlődés

4. Egészség és betegség a későmodernitásban – kvalitatív megközelítések

Szekcióvezető: VICSEK LILLA (BCE) és BAUER ZSÓFIA (BCE; Ynsight Social Media Research)

Időpont: október 25. (szerda) 15:30. Terem: 319

A későmodernitás társadalmában meghatározó átalakuláson ment át az egészség és betegség percepciója, valamilyen ehhez kapcsolódóan az orvosi szerep és az orvos-páciens kapcsolat értelmezése és gyakorlata. A szekció célja, hogy az egészség és betegséghez kapcsolódó jelenségeket járjon körbe elméletbe ágyazott kvalitatív empirikus vizsgálatokra támaszkodva. Az előadások kitérnek a modern ellátás és innovatív technológiák által átformált orvos-beteg kapcsolatra és a laikusok, valamint az egészségügyi dolgozók körében megjelenő tudásokra, viszonyulásokra és moralitásokra. A szekció előadásai a hagyományos és új egészségszociológiai megközelítésekén túl, építenek a Science and Technology Studies elméleti elképzeléseire.

1. Bauer Zsófia (BCE; Ynsight Social Media Research): „Laikus szakértő” páciensek, avagy a változó orvos-beteg viszony megélése és értékelése

2. Vicsek Lilla (BCE) – Bauer Zsófia (BCE; Ynsight Social Media Research): Az embrió, mint társadalmi-kulturális entitás: Az embriók konstruálása a lombikbébi-eljárásban részt vevő magyar páciensek körében

3. Takács Erzsébet (ELTE): Kortárs beteg-elméletek a hazai egészségügy kontextusában

5. A nemek konstrukciójának mozzanatai a sokféle modernitás keretében. Diszkurzív meghatározók, kritikai kultúrakutatás és a nyugati maszkulinitás átváltozásai

Szekcióvezető: ACSÁDY JUDIT (MTA TK)

Időpont: október 25. (szerda) 15:30. Terem: 100

A nemek és a modernizáció kérdéskörét tárgyaló tematikus blokk a sokféle modernitás fogalmi kereteiből kiindulva három fő témát vet fel. Vizsgálja a rendszerváltást követő időszak társadalomtudományi diskurzusának poszt szocialista meghatározottságból és fél-perifériás adottságokból adódó jellegzetességeit a modernizációt és emancipációt érintő koncepciók terén. Bemutatja, hogy a feminista kultúrakutatás elemzése hogyan ragadhatja meg a tömegkultúra szerepét a női és férfiidentitások létrejöttének folyamatában. Továbbá áttekinti a nyugati maszkulinitás átalakulásainak folyamatát, azt a jellegzetes folyamatot, amelynek során gyöngül a maszkulin erő-szak monopólium kizárólagossága és magától értetődősége.

1. Adamik Mária (ELTE): A reflexió mozgó tárgya: a modernitás emancipatív összetevőjének keresése a poszt-szocialista tudományos gondolkodásban

2. Barát Erzsébet (SZTE; Társadalmi Nemek Tudománya Kutatócsoport): Mit jelent a kultúra kritikai kutatása feminista nézőpontból?

3. Hadas Miklós (BCE): Modernitások és maszkulinitások. A nyugati maszkulinitások hosszútávú átalakulásának vázlata

6. Nők a tudományban (kerekasztal-beszélgetés)

Moderátor: NAGY BEÁTA (BCE)

Szervezők: NAGY BEÁTA, GREGOR ANIKÓ, KOLTAI JULI, PAKSI VERONIKA, SIMONOVITS BORI, SZABARI VERONIKA

Időpont: október 25. (szerda) 17:30. Terem: 100

A feminizálódott, széleskörű felsőoktatási képzés ellenére változatlanul sok akadály nehezíti a nők tudományos előre jutását. Ezekre az akadályokra azonban a magát alapvetően kritikai tudománynak tartó szociológia kevésbé reflektál, így fennmaradnak a nőket háttérben tartó mechanizmusok. A kerekasztal aktualitását mutatja az is, hogy az MTA elnöke a legutóbbi tagválasztás óta kiemelt figyelmet fordít a kutatónők helyzetére, ezért életre hívta a Nők a Kutatói Életpályán Elnöki Bizottságot. A bizottság feladata a nők szakmai előre jutását korlátozó tényezők feltérképezése, hogy az elnök lépéseket tehessen a hierarchia magasabb szintjein kutató nők létszámának és arányának növelésére, szakmai előre jutásuk támogatására. A kerekasztalban a szociológiai képzőhelyek és a téma szakértőinek bevonásával járjuk körül az alábbi kérdéseket: a meghívottak látnak-e akadályokat a nők tudományos pályán való előre jutásában, minek tulajdonítják az akadályok fennmaradását, végül kitől és milyen lépéseket várnak a helyzet megváltoztatása érdekében.

Részvevők:

Albert Fruzsina (KRE), Csicsmann László (BCE), Czibere Ibolya (DE), Felek György (SZTE), Gregor Anikó (ELTE), Paksi Veronika (MTA TK)

7. A cirkuláris modernitás regionális dimenzió

Szekcióvezető: CZIBERE IBOLYA (DE)

Időpont: október 26. (csütörtök) 09:00. Terem: 319

A rendszerváltás után Magyarországon is jelentősen növekedtek a földrajzi, területi különbségek, amelyek a társadalmi – gazdasági - települési tényezők kölcsönhatásaiból tartós változásokat eredményeztek. Újrafogalmazódtak a centrum-periféria viszonyrendszereket meghatározó tényezők a helyzeti (földrajzi), a fejlettségi (gazdasági) és a hatalmi (társadalmi) viszonyok terén is, amelyek karakterisztikájukban is átrendezték egy-egy térség vagy régió addig stabilnak hitt tradicionalitás-modernitás szövedékét is. Új típusú, erőteljes különbségek keletkeztek a gazdasági erőcentrumok és a perifériális térségek fejlődési esélyeiben és lehetőségeiben. Ebben az értelemben újraértelmeződtek a gazdasági függőség és függetlenség, a modernizáció és elmaradottság, a magas és alacsony jövedelmezőségi színvonal, a hatalmon lévők és a függő, kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportok kapcsolatrendszerei, a döntésképeség, valamint a megújulást segítő (innovációs) képességek birtoklása és azok hiánya. Tematikánkban mindezek összefüggéseiben állítjuk középpontba az identitás, a prosperitás, valamint a környezeti és a társadalmi biztonság összefüggéseit és azok cirkuláris jelenségeit a regionális terekben.

1. Kovács Imre (MTA TK): Vidékmodernitások

2. Tímár Judit (MTA KRTK): Térbeli mobilitás vagy kiszorítás az Alföldön?

3. Sik Endre (TÁRKI): Informális gazdaság a keleti végen - de meddig tart a keleti vég?

8. Vallás és modernitás 500 évvel a reformáció után

Szekcióvezető: CSANÁDY MÁRTON (KRE)

Időpont: október 25. (csütörtök) 09:00. Terem: 100

Sokáig az a meggyőződés uralta a szociológiát, hogy a modernizáció hatására egyre fokozódik a szekularizáció. A magyarországi és a nemzetközi kutatások adatai a 70-es évek elején ezt a feltevést látszólag igazolni. A 80-as évektől megváltoztak az ezzel kapcsolatos kutatásokból kiolvasható eredmények. A rendszerváltás óta nyilvánvaló, hogy a modernitás nem egyszerűen szekularizációt eredményez. A magyarországi vizsgálatok adatai alapján egy sokkal összetettebb és színesebb kép rajzolódik ki a modernizáció hatásáról a vallásosságra. Egyszerre van jelen a lassan visszaszoruló hagyományos

vallásosság, az individualizált vallásosság (maguk módján vallásosak) – mely gyakran a hagyományos vallásosság egyházaktól távolságot tartó formája –, az erősödő kis vallási közösségek (NRM) és a spiritalitás új formái. A magyar vallási térkép különös sajátossága, hogy tekintettel a hagyományos vallási pluralitásra, ezek a folyamatok eltérő módon és intenzitással jelentkeznek az egyes hagyományos vallási közösségekben, valamint a különböző iskolázottságú társadalmi csoportokban. A szekció előadásai ezt a témát tárgyalják a különböző aktuális kutatások alapján (KRE 2014/15/16/17 Vallásszociológia kutatás, Vallási változás Magyarországon NKFI projekt, Intézményi hatás, IESA 2015).

1. Pusztai Gabriella (DE): Vallási mobilitás és iskolázottság
2. Csanády Márton (KRE): A felekezeti háttér hatása a felsőoktatási és a nemzetközi mobilitási szándékokra
3. Rosta Gergely (PPKE): Vallási változás a generációk tükrében

9. Politikai identitás és társadalmi attitűdök a média „posztobjektív” fordulata után

Szervezők: JANKY BÉLA (MTA TK; BME) és KMETTY ZOLTÁN (ELTE)

Moderátor: BOGNÁR ADRIENN (PTE), Felkért hozzászóló: TARDOS RÓBERT (ELTE)

Időpont: október 26. (csütörtök) 11:00. Terem: 319

A politikai szociológia korábban egy általános modernizációs narratívába illesztette a társadalmi attitűdök és politikai törésvonalak átalakulását. A politika mediatizálódása és a média „posztobjektív” fordulata ugyanakkor megkérdőjelezheti a megállíthatatlan modernizáció narratíváit. Sok kutató gyanítja, hogy az egyre kifinomultabb politikai kommunikációs gépezetek az új típusú médiaszerkezet által támogatva az elitek aktuális érdekei által vezérelt, a modernizációs trendekhez nem feltétlen illeszkedő változásokat generálhatnak. A szekcióban a folyamatok általános áttekintése után az elit diskurzus és a politikai identitás hatására vonatkozó friss hazai kutatások eredményeit mutatjuk be. Ugyanakkor az előadásokat követően a felkért hozzászóló rámutat a fenti feltételezések kritikáira is.

1. Szabó Gabriella (MTA TK): Politikai diskurzus a média posztobjektív fordulata után
2. Kmetty Zoltán (ELTE): Korrupciós észlelés és választási aktivitás
3. Janky Béla (MTA TK; BME): Menekültek befogadása és melegek elfogadása: Alapértékek, politikai identitás és média-keretezés

10. Sokféle modernitás és magyar társadalomtörténet

Szekcióvezető: KISS ZSUZSANNA (ELTE, MTA-ELTE Válságtörténeti Kutatócsoport)

Időpont: október 26. (csütörtök) 11:00. Terem: 100

A „multiple modernities” elmélet egyfelől arra hívja fel a figyelmet, hogy a modernitás nem egynemű folyamat, annak a nyugati modernizáció csak az egyik lehetséges válfaja. Ennek a tézisnek a szem előtt tartása mellett a szekció az elméletnek egy másik tételét igyekszik hazai történeti példákkal illusztrálni. Nevezetesen, hogy félrevezető a modernitást, a modernizációt pusztán a politikai és a gazdasági rendszer megváltozásán keresztül vizsgálni, arra leszűkíteni. Sokkal jobban megértjük a különböző társadalmak átalakulását, ha a modernitás kulturális értelmezésére is hangsúlyt helyezünk. Ennek szellemében a szekcióban a gazdaság átalakulása kapcsán a mezőgazdaság modernizációját vizsgáljuk, az állami intézményekhez egyenlő joggal való hozzáférés gondolatát az oktatási rendszer átalakulásának és használatának változásain keresztül elemezzük, míg a magánszféra és annak jogi és társadalmi biztosítékainak kialakulását a lakhatás modernizációja kapcsán tesszük mérlegre.

1. Keller Márkus (ELTE TáTK): A családi ház szerepe a lakáskérdés megoldásában 1945 után, német-magyar összehasonlításban.
2. Kiss Zsuzsanna (ELTE, MTA-ELTE Válságtörténeti Kutatócsoport): "Hozzunk gazdálkodásunkba helyes arányokat" - hagyományos és modern elgondolások a mezőgazdaságról Magyarországon a 19. sz. második felében
3. Sasfi Csaba (Magyar Nemzeti Levéltár): Érdemelv és társadalmi mobilitás: az iskolázás történeti modellje

Szakosztályi ülések

1. Családszociológiai Szakosztály

Szakosztályi ülés vezetői: SZALMA IVETT (MTA TK) és MURINKÓ LÍVIA (KSH NKI)

Időpont: október 26. (csütörtök), 15:30-17:00. Terem: 319

A Családszociológiai Szakosztály minden évben szervez egy szekcióülést a MSZT éves konferenciájának keretében, ahol a kutatók bemutathatják az éppen aktuálisan zajló vagy nemrég lezárult kutatásaikat. Idén a szekció ülésünk fókuszában a modern családformák és azok következményei állnak. Arra keressük a választ, hogy milyen új családformák terjedtek el az utóbbi évtizedekben Magyarországon és ezeknek milyen következményei lehetnek a gyermekvállalásra.

1. Murinkó Lívia (NKI): A válás és a szétköltözés lakáshelyzetbeli következményei

2. Bartus Tamás (BCE): Iskolai végzettség, hipogámia és második gyerekvállalás: bizonyítékok az Élünk Fordulópontjai adatbázisból

3. Monostori Judit (NKI): A szülőiség változó formái

4. Szalma Ivett (MTA TK) – Takács Judit (MTA TK): Létezik-e tudatos gyermektelenség Magyarországon?

5. P. Tóth Tamás (MTA TK) – Takács Judit (MTA TK): „Megbélyezett kapcsolatok”

6. Vita Emese (Babes-Bolyai Tudományegyetem): Házas és együtt élő párok háztartási munkamegosztása hét európai országban

2-3. Etnikai Kisebbségkutató Szakosztály 1-2.

Szakosztályi ülés vezetője: KUPA LÁSZLÓ (PTE)

Időpont: október 26. (csütörtök), 13:30-15:00 és 15:30-17:00. Terem: 207

A szakosztály az etnikai kisebbségek aktuális média-helyzetével foglalkozik, az előadások az alábbi témákra fókuszálnak: az etnoregionális pártok hazai média jelenléte, a tengerentúli magyar diaszpóra média helyzete, a kisebbségi újságírók helyzete, a roma média hazai jelenléte, a magyarországi német és horvát média helyzete.

1. Baranyai Nóra (MTA KR TK): Etno-regionális pártok a hazai online sajtóban

2. Bába Szilvia (Duna Palota Nonprofit Kft): A tengeren túli magyar diaszpóra média helyzete

3. Klein Judit (Andrássy Gyula Német Nyelvű Egyetem): Kisebbségi és többségi újságírók helyzete a rendszerváltás előtt és után

szünet

4. Orsós Anna (PTE BTK): Cigányok/romák és a média

5. Gyurok János (PTE BTK): Kommunikáció, média, nemzetiségek - a hazai horvát média

6. Gerner Zsuzsanna (PTE BTK): A kisebbségi média mint *conditio sine qua non*, avagy a közösségi médiák szerepe a magyarországi németek nyelvének megőrzésében és identitástudatának erősítésében

4. Falu- és Vidékszociológia Szakosztály – Információs Társadalom Szakosztály:

Depriváció és szegénység – Digitális szegénység. A Replika „Szegénység” és az Információs Társadalom „Digitális szegénység” tematikus lapszámainak közös bemutatója és vitája

Szervezők: LAJOS VERONIKA (ME), RAB ÁRPÁD (BCE) és SZÉKELY IVÁN (CEU)

Moderátor: SZÉKELY IVÁN (CEU)

Időpont: október 26. (csütörtök), 13:30-15:00. Terem: 100

A Replika és az Információs Társadalom folyóiratok szakmai együttműködésük újabb példajaként ezúttal a szegénység témakörében állítottak össze tematikus lapszámot. A Replika összeállítása a Kemény-iskola kritikai értékelésétől a kulturális antropológiai megközelítésen át a szegénységkutatás és a középosztálybeli aktivizmus kapcsolatáig terjed; az Információs Társadalom lapszámában pedig hat tanulmányban nyolc szerző fejti ki gondolatait egy primer kvalitatív esettanulmány-kutatás eredményeitől recens adatbázisok feldolgozásán át különböző elméleti megközelítések tárgyalásáig.

A kerekasztal-beszélgetés a lapszámokban lefedett témák bemutatásán túl a szegénységkutatás mai problémáinak, irányzatainak megvitatására is alkalmat ad.

Beszélgetőtársak: Csepeli György (ELTE), Gagyi Ágnes (University of Gothenburg), Kovai Cecília (MTA KRTK), Rab Árpád (BCE), Székely Levente (BCE; Kutatópont Kft)

5. Fogyatékoságtudományi Szakosztály

Fogyatékoság és poszt-humán

A szakosztályi ülés vezetői: KATONA VANDA (ELTE BGGYK) és HERNÁDI ILONA (ELTE BGGYK)

Időpont: október 26. (csütörtök), 13:30-15:00. Terem: 206

A fogyatékoságtudomány is foglalkozik azzal az alapvető kérdéssel, hogy a gyors technológiai fejlődés messze ható következményeként mára milyen mechanizmusok és stratégiák mozgatják társadalmunkat. Előadásainkban elméleti és gyakorlati példákon keresztül igyekszünk bemutatni azt, hogy ez a körülmény hogyan készíten bennünket arra, hogy a fogyatékoság bekapcsolásával, az ember hagyományos és normatív értelmezésének kritikáján keresztül újra fogalmazzuk, mi az ember, hogyan lehet elképzelni egy poszt-humán világban.

1. Hernádi Ilona, Katona Vanda, Kunt Zsuzsanna, Sándor Anikó (ELTE BGGYK): Fogyatékoság és poszt-humán, a fogyatékoságtudomány perspektívái
2. Andor Csaba (EMMI): Embertelen? A fogyatékoság mint jelenség
3. Antal Zsuzsanna (ELTE BGGYK): A mozdulatlan mozdulatai 20 év távlatában – Fejlődés vagy változás?
4. Csángó Dániel (ELTE BGGYK): Technológia-fejlődés, erősödő előítéletekkel

6. Gazdaságszociológiai Szakosztály

Gazdasági modernizáció és a közösségek, szerveződések innovatív útkeresése

A szakosztályi ülés vezetői: CZAKÓ ÁGNES (BCE) és GYŐRI ÁGNES (BCE)

Időpont: október 26. (csütörtök). 17:30-19:00. Terem: 204

A gazdaságszociológiai szekció a modernizáció gazdasági vonatkozásaira, a gazdálkodó közösségekben, szervezetekben tapasztalt tényekre és ezek feltárására fókuszál. Az innovativitás különféle megnyilvánulásait kutató kérdéseket tárgyal egyfelől, másfelől ezeknek a jelenségeknek a közösségekre - szervezetek, szerveződések, kistérségek - gyakorolt hatásaival foglalkozik. Ez utóbbi hatásmechanizmusok kapcsán felvetődik (1) a modernizáció társadalmi esélyekre és a (gazdálkodó) közösségek egyenlőtlenségi viszonyaira gyakorolt hatása, (2) a szervezetek (vállalkozások) és civil szerveződések erre adott válasza, valamint (3) az érintettek innovativitásának, sérülékenységének feltárását célzó hagyományos és új kutatási módszerek bemutatása.

1. Bársony Fanni (BCE) – Perpék Éva (BCE; MTA TK): Participatív módszerek alkalmazása gazdaságszociológiai kutatásokban: civil preferencia fórum a közösségi kertekről
2. Horzsa Gergely (BCE): Gazdasági modernizáció szerepe a vidéken élők elvándorlásában
3. Győri Ágnes (BCE): Kisvállalati pénzügyi sérülékenység és alkalmazkodás
4. Papp Gergő (BCE) – Varga Kinga (ELTE) – Vékás Péter (BCE): A magyar gazdasági és pénzügyi elit kapcsolathálózati dinamikája 2000-2015 között

7. Ifjúságszociológiai Szakosztály

Magyar Ifjúság 2016 kutatás

Szakosztályi ülés vezetője: MURÁNYI ISTVÁN (DE)

Időpont: október 26. (csütörtök), 15:30-17:00. Terem: 321

Az ülés négy elődása a Magyar Ifjúság 2016 kutatás – ahol lehetséges, kiegészítve az IT 2017 középiskolás vizsgálatával – az eredményeinek bemutatásával és elemzésével foglalkozik. A több esetben politikai szocializációs folyamatokhoz is kapcsolódó kutatási eredmények átfogó összefoglalása, koncepciójának és a vizsgálat módszertani jellemzőinek elemzése a korábbi nagymintás ifjúságkutatások összehasonlítása alapján történik.

1. Székely Levente (BCE; Kutatópont Kft.): A Magyar Ifjúság 2016 kutatás eredményeinek összefoglalása
2. Krémer Balázs (DE) Megjegyzések a Magyar Ifjúság 2016 kutatás koncepciójához
3. Murányi István (DE): Megjegyzések a Magyar Ifjúság 2016 kutatás módszertani jellemzőihez
4. Sík Domonkos (ELTE): Középiskolások politikai szocializációjának néhány jellemzője az Iskola és Társadalom / 2017 kutatás eredményei alapján

8. Módszertani Szakosztály

Szakosztályi ülés vezetője: KMETTY ZOLTÁN (ELTE)

Időpont: október 26. (csütörtök), 17:30-19:00. Terem: 319

Korunk égető problémái a szegregáció és a diszkrimináció. Fontos, hogy ezeket a kérdéseket a megfelelő módszertani alapossággal és új módszertani eszközök használatával vizsgáljuk és elemezzük. Ebben a szekcióban az előadók betekintést nyújtanak néhány korszerű, a kapcsolatháló-elemzésen és a szövegelemzésen alapuló módszertan használatába ezen témakörökben.

1. Habsz Lilla Dorina (MTA TK): Az Acting White longitudinális vizsgálata magyar általános iskolákban
2. Radó Márta (MTA TK) – Takács Károly (MTA TK): Az ültetési rend hatása a tanulmányi teljesítményre és az előítéletekre vegyes etnikai összetételű osztályokban: Egy ágens alapú szimuláció eredményei
3. ifj. Boros István (MTA TK) – Gulyás Attila (MTA TK): Szöveg alapú kapcsolatháló-elemzés és vizualizáció a társadalomtudományokban

9. Munkaszociológiai és Társadalmi Egyenlőtlenségek Szakosztály - Alakuló ülés

Ülésvezető: TARDOS KATALIN (MTA TK) és PAKSI VERONIKA (MTA TK)

Időpont: október 26. (csütörtök), 17:30-19:00. Terem: 205

Az alakuló szakosztályi ülés keretében egy 2016-ban indult NKFI kutatás (Karriermodellek és karrierépítés a kutatás-fejlesztésben. Különbségek és egyenlőtlenségek a munkaerő-piaci lehetőségek, a személyes kapcsolatháló-lók és a munka-magánélet egyensúlya tekintetében) első eredményeit mutatják be az előadások. A három előadás után szakosztályi alakuló ülés következik. A szakosztály tervezett célja, hogy fórumot, továbbképzési és előadási lehetőséget biztosítson a munkaszociológiai témákkal, különösen a különböző hátrányos helyzetű csoportok, pl. nők, megváltozott munkaképességű emberek, romák, idősek, fiatalok munkaerő-piaci egyenlőtlenségeivel és munkahelyi esélyegyenlőségével foglalkozó kutatók számára. A szakosztály alakításhoz legalább 10 MSZT tag jelenléte és szavazata szükséges. Számítunk a téma szakértőire, valamint a téma iránt érdeklődők részvételére!

1. Tardos Katalin (MTA TK) – Paksi Veronika (MTA TK): Nemek közötti egyenlőtlenség az üzleti és tudományos életben: hasonlóságok és különbségek
2. Pálinkó Éva (MTA KIK): Az indikátorokon túl: a PhD-val rendelkezők karrier-stratégiái
3. Paksi Veronika (MTA TK) – Tardos Katalin (MTA TK): Az "öreg fiúk klubja". Nemzetközi szakirodalmi kitekintés a kutatók network építésére
4. Alakuló ülés

10-13. Nagyalföldi Szakosztály 1-4.

Szakosztályi ülés szervezője: CZIBERE IBOLYA (DE)

A szakosztályülés a társadalmi-területi egyenlőtlenségek és modernizáció témája köré szerveződik 21 előadás keretében. Célunk bemutatni azokat a fiatal szociológusokat, akik hallgatóként, doktoranduszként, vagy fiatal kutatóként elkötelezettek a tudományterület iránt, és aktív szerepet kívánnak vállalni a tudományos közéletben. A szakosztály elkötelezett a tehetséges fiatalok támogatásában, és a folyamatos sajtónyilvánosságon és az aktív közéleti szerepvállaláson keresztül biztosítja a jelenlétet a tudományos és a helyi közösségek életében.

1. ülés. Ülésvezető: RÁCZ ANDREA

Időpont: október 26. (csütörtök) 13:30-15:00. Terem: 204

1. Huszti Éva (DE): Társas kapcsolatok és rizikómagatartás hátrányos helyzetű fiatalok körében
2. Híres-László Kornélia (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont, Beregszász): Hétköznapi etnicitás Kárpátalján, Beregszászon. Hogyan és mikor etnicizálódnak a beregszásziak mindennapjai?
3. Czibere Ibolya (DE): A tartós szegénységben élő nők pénzkezelési stratégiái és hatásuk a családi kapcsolatokra
4. Ladancsik Tibor (DE): Magyar-szerb vegyes házasságok a Vajdaságban
5. Murányi István (DE): Fiatalok csoportközi előítéletessége és iskolai szocializációja
6. Csoba Judit (DE): "Szolidaritás deficitekkel" A szociális szövetkezetek szerepe a rurális térségek társadalmi és munkaerőpiaci integrációs stratégiájában

2. ülés. Ülésvezető: FÉNYES HAJNALKA (DE)

Időpont: október 26. (csütörtök) 13:30-15:00. Terem: 205

1. Baluja Petra (DE): A függöny mögött. Színművésznők karrieresélyei Kelet-Magyarországon
2. Fényes Hajnalika – Markos Valéria – Pusztai Gabriella (DE): A felsőoktatási hallgatók civil és önkéntes részvételének hatása a lemorzsolódási esélyekre egy határ menti régióban
3. Galán Anita (DE): Másodlagos digitális egyenlőtlenségek a debreceni fiatalok körében
4. Lipcsei László Péter (DE): A magyar skinhead szubkultúra szövegvilága és szimbólumai diszkurzív szemmel
5. Paczári Viktória (DE): Kreativitás és innováció a harmadik szektorban

3. ülés. Ülésvezető: CZIBERE IBOLYA (DE)

Időpont: október 26. (csütörtök) 15:30-17:00. Terem: 204

1. Bihari Ildikó (DE): A tanoda programban résztvevő diákok jövőképe az észak-alföldi régió egyik legnagyobb településén
2. Kovács Klára (DE): Védő- és veszélyeztető tényezők a Kárpát-medencei hallgatók egészségrizikómagatartásában
3. Loncsák Noémi (DE): „Átlagosan élünk...” A kárpátaljai gyermekek szegénysége
4. Rácz Andrea (ELTE): A gyermekek támogatási rendszerének értékhatátere – szakmai mentalitások vizsgálata a gyermekvédelemben
5. Zámbo Gabriella (DE): Felnőtté válás és jövőkép gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő fiatalok körében

4. ülés. Ülésvezető: FÓNAI MIHÁLY (DE)

Időpont: október 26. (csütörtök) 15:30-17:00. Terem: 205

1. Béres Zsuzsa (DE): Kulturális elit Debrecenben - művészeti és pozicionális elit kapcsolata
2. Fónai Mihály – R. Fedor Anita (DE ÁJK): Prekariátus: a diplomás munkanélküliség egy lehetséges magyarázata
3. Márton Sándor – Teperics Károly (DE): A LEARN-index területi sajátosságai településsoros szintű adatok elemzése alapján
4. Nagy Terézia (DE): Transznacionális találkozásokkal a határokon át. Menekültek útja a diaszpórához.
5. Molnár Éva (DE): "Ez is jobb, mint a semmi" – Közfoglalkoztatás mint vágyott karriercél a szegénységben élő fiatalok körében
6. Bánfalvi Győző (DE): Az elmaradt prosperitás mint a modernizáció diszfunkciójának tettenérése egy halmozottan hátrányos helyzetű térségben

14. Tér-Település-Társadalom Szakosztály 1. Okos városok, a modernitás zászlóvivői?

Szakosztályi ülés vezetője: CSIZMADY ADRIENNE (MTA TK) és BAJI PÉTER (MTA TK)

Időpont: október 26. (csütörtök), 13:30-15:00. Terem: 322

Szakosztályi ülésünk elsősorban olyan előadásokat fogadott, mely az okos város (smart city) napjainkban igen divatos fejlesztési paradigmáját és gyakorlatát veszi górcső alá, társadalomtudományi szemmel. A nemzetközi szakirodalomban a téma nagyon nagy népszerűségnek örvend, ám hazánkban a társadalomtudományi fórumokon sokkal kevesebb figyelmet kap, mint a városfejlesztési és különböző üzleti körökben. Ennek az igénynek eleget téve szeretnénk egy olyan multidiszciplináris szemléletű szekciót szervezni, ahol a különböző tudományterületek (szociológia, közgazdaságtan, urbanisztika, regionális tudomány, társadalomföldrajz) értékes párbeszédet folytatnak az okos városok jövőjéről, és kutatási kihívásairól hazai és nemzetközi szinten.

1. Lados Mihály (MTA KRTK)
2. Rab Judit (Lechner Tudásközpont, Települési Szolgáltatások)
3. Prikk János (IBM)

15-16. Tér-Település-Társadalom Szakosztály 2-3. Lakásutak a rendszerváltás után

Szakosztályi ülés vezetője: CSIZMADY ADRIENNE (MTA TK) és KŐSZEGHY LEA (MTA TK)

Időpont: október 26. (csütörtök), 15:30-17:00 és 17:30-19:00. Terem: 322

A rendszerváltás után lényeges változások történtek abban a társadalmi, gazdasági illetve szakpolitikai keretfeltétel-rendszerben, amely a háztartások lakhatással kapcsolatos lehetőségeit és döntéseit, az ebből kirajzolódó lakásutat meghatározza. Az elmúlt években több kutatócsoport vizsgálta a háztartások lakásútját. A blokk célja, hogy a kutatási tapasztalatok megosztása révén hozzájáruljon a témával foglalkozó kutatók közös tudásához, és ennek alapján jobban kirajzolódjanak a háztartások lakásútjai és a makroszintű tényezők – ezen belül különösen a lakhatással összefüggő szakpolitikák – összefüggései. Az előadások kiemelten vizsgálják azoknak a háztartásoknak a lakásútjait, amelyek kiesnek az országos illetve helyi lakáspolitikai intézkedések kedvezményezettjei közül.

1. Fehér Boróka (KRE) és a KRE TFK hallgatói: A lakáspolitikai lenyomatai egyéni életutakban
  2. Balogi Anna (BCE) – Jelinek Csaba (CEU; MTA KRTK) – Vigvári András (MTA TK): Az önkormányzati bérlakásszektor leépítésének társadalmi és térbeli következményei. Salgótarjáni szegregátumokban élők lakáséletútjai
  3. Teller Nóra (BCE; Városkutatás Kft.): Adaptációs csapdák: lakásmobilitási utak és a cigánytelepek
- Szünet*
4. Vigvári András (MTA TK): A kiszorulás informális formái: lakáséletutak egy Pest megyei külterületi zártkert példáján keresztül
  5. Bányai Emőke (KRE): Intenzív családmegtartó szolgáltatások
  6. Csizmady Adrienne (MTA TK) – Kőszeghy Lea (MTA TK): Bérloői generáció egy tulajdonorientált lakásrendszerben
  7. Hegedüs József (Városkutatás Kft.): Lakásrezsimek és háztartásstratégiák

17. Vallásszociológia Szakosztály

Szakosztályi ülés vezetője: Török Péter (KRE)

Időpont: október 26. (csütörtök), 17:30-19:00. Terem: 321

Az ülésen egyrészt a protestantizmus és a modernitás viszonyáról, másrészt a hazai vallásszociológiai kutatóműhelyek aktuális kutatásainak menetéről és eredményeiről hangzanak el beszámolók (Vallási változás Magyarországon - PPKE, Komparatív vallásszociológiai kutatások - SZTE, Egyházi oktatáskutatás -DE). Cél hogy az aktuális vallásszociológiai kutatások szélesebb szakmai nyilvánosság is megismerhesse. Az szakosztályi ülés befejező részében a szakosztály tagjainak részvételével tisztújító ülést tartunk.

1. Máté-Tóth András (SZTE): A protestáns paradigma és a modernitás
2. Hidas Zoltán (PPKE): Ernst Troeltsch a szociológiai történetében

3. Török Péter (KRE): Van-e még létjogosultsága Weber és Troeltsch egyház-szekta tipológiájának?

Könyvbemutató

18. SIK DOMONKOS (2016): Radicalism and indifference (Radikalizmus és közöny)

Időpont: október 26. (csütörtök), 17:30-19:00. Terem: 207

Azt a kérdést vizsgáljuk meg, hogy az állampolgári kultúra története miként alakult a rendszerváltás óta; milyen hazai és nemzetközi társadalmi változások gyakoroltak rá döntő hatást; és milyen folytási irányok látszódnak? A beszélgetés kiindulópontjául szolgáló kutatásban, egy európai összehasonlítás keretében, kvalitatív és kvantitatív módszerekkel párhuzamosan vizsgáltuk a fiatalok 20.század történelmi traumáira vonatkozó percepcióját, társadalmi kihívásokra vonatkozó elképzeléseit és az azokra adható válaszokra vonatkozó attitűdjeit (MYPLA-CE).

Résztevők: Szabó Andrea (MTA TK), Örkény Antal (ELTE) és a szerző

Absztraktok

Névmutató

- ADAMIK MÁRIA, 15
ANDOR CSABA, 17
ANTAL ZSUZSANNA, 18
BÁBA SZILVIA, 19
BAJI PÉTER, 20
BALOGI ANNA, 21
BALUJA PETRA, 23
BÁNFALVI GYŐZŐ, 24
BÁNYAI EMŐKE, 25
BARANYAI NÓRA, 26
BARÁT ERZSÉBET, 28
BÁRSONY FANNI, 29
BARTUS TAMÁS, 31
BAUER ZSÓFIA, 32, 115
BÉRES ZSUZSA, 33
BOROS ISTVÁN, IFJ., 34
CZIBERE IBOLYA, 35
CSANÁDY MÁRTON TAMÁS, 37
CSÁNGÓ DÁNIEL, 38
CSIZMADY ADRIENNE, 39
CSOBA JUDIT, 41
FEHÉR BORÓKA, 42
FÉNYES HAJNALKA, 43
FOKASZ NIKOSZ, 45
FÓNAI MIHÁLY, 46
FOSZTÓ LÁSZLÓ, 47
GABRIELLA PUSZTAI, 98
GALÁN ANITA, 48
GERNER ZSUZSANNA, 49
GULYÁS ATTILA, 34
GYŐRI ÁGNES, 50
GYUROC JÁNOS, 51
HABSZ LILLA DORINA, 52
HADAS MIKLÓS, 53
HEGEDŰS JÓZSEF, 54
HERNÁDI ILONA, 55
HIDAS ZOLTÁN, 56
HIRES-LÁSZLÓ KORNÉLIA, 57
HORZSA GERGELY, 59
HUSZTI ÉVA, 60
JANKY BÉLA, 61
JELINEK CSABA, 21
KATONA VANDA, 55
KELLER MÁRKUS, 62
KISS ZSUZSANNA, 63
KLEIN JUDIT, 64
KMETTY ZOLTÁN, 66
KOVÁCH IMRE, 67
KOVÁCS KLÁRA, 68
KŐSZEGHY LEA, 39
KRÉMER BALAZS, 70
KUNT ZSUZSANNA, 55
LADANCSIK TIBOR, 71
LIPCSEI LÁSZLÓ PÉTER, 72
LONCSÁK NOÉMI, 73
MÁLOVICS GYÖRGY, 74
MARKOS VALÉRIA, 43
MÁRTON SÁNDOR, 76
MÁTÉ-TÓTH ANDRÁS, 78
MELEGH ATTILA, 79
MOLNÁR ÉVA, 80
MONOSTORI JUDIT, 81
MURÁNYI ISTVÁN, 82, 83
MURINKÓ LÍVIA, 84
NAGY TERÉZIA, 85
NÉMETH KRISZTINA, 86
ORSÓS ANNA, 88
P.TÓTH TAMÁS, 89
PACZÁRI VIKTÓRIA, 90
PAKSI VERONIKA, 91, 111
PÁL ESZTER, 92
PÁLINKÓ ÉVA, 93
PALLA GERGELY, 95
PAPP GERGŐ, 96
PERPÉK ÉVA, 29
PRIKK JÁNOS, 97
PUSZTAI GABRIELLA, 43
R. FEDOR ANITA, 46
RAB ÁRPÁD, 100
RÁCZ ANDREA, 101
RADÓ MÁRTA, 102
ROSTA GERGELY, 103
SÁNDOR ANIKÓ, 55
SASFI CSABA, 104
SIK DOMONKOS, 105
SIK ENDRE, 106
SZABÓ GABRIELLA, 107
SZALMA IVETT, 108
SZÉKELY LEVENTE, 109
TAKÁCS ERZSÉBET, 110
TAKÁCS JUDIT, 89, 108
TAKÁCS KÁROLY, 102
TARDOS KATALIN, 91, 111
TELLER NÓRA, 113
TEPERICS KÁROLY, 76
TOMA STEFÁNIA, 47
TÖRÖK PÉTER, 114
VÁRADI MÓNIKA, 86
VARGA KINGA, 96
VÉKÁS PÉTER, 96
VICSEK LILLA, 115
VIGVÁRI ANDRÁS, 21, 117
VITA EMESE, 118
WESSELY ANNA, 119
ZÁMBÓ GABRIELLA, 120

ADAMIK MÁRIA

ELTE Társadalomtudományi Kar / ELTE Faculty of Social Sciences
mari.adamik@gmail.com

A nemek konstrukciójának mozzanatai a sokféle modernitás keretében. Diszkurzív meghatározók, kritikai kultúrakutatás és a nyugati maskulinitás átváltozásai

A reflexió mozgó tárgya: a modernitás emancipatív összetevőjének keresése a poszt-socialista tudományos gondolkodásban

Saját (kelet-európai, inkább magyar) tudományos teljesítményünk majd 30 évére tekintünk úgy, mint amiről eldöntendő, hogy a poszt-socialista periódusban hozzájárult-e vagy sem az emancipációhoz, a fennálló társadalmi viszonyok kritikájához, az elnémítottak megszólaltatásához, a nemek közötti viszony egyenlőségéhez, ezzel a társadalmi igazságossághoz. Milyen modernizációs keretezésben ragadhatnánk meg, hogy mi volt az, amit –mint „tudástermelők” –cselekedtünk?

Az előadás a kérdés két mozzanatára fókuszál. Az egyik éppen a poszt-socialista Kelet-Európára alkalmazott modernizációs koncepciók önértelmezésre gyakorolt hatása. 1989 után a felemás szocialista emancipáció dacára a legsematikusabb „utolérő fejlődés” tükrében illett látni magunkat: „Még nem vagytok eléggé vagy igazi feministák, de én segíték”, amiként a mozgalomban megjelenő angol feminista összegezte 1989-ben. Ma a „világrendszer elmélet” tükré a teljes függőség állapotában láttat minket. E tükörkép szerint a Gender Studies meg sem jelenhetett volna a hazai felsőoktatásban, ha erre az esélyt nem egy csomagban vesszük át, kritikátlanul, a neoliberális gazdaságpolitikai fordulattal, hitelekkel és támogatásokkal egyetemben – és ezen együttállás összes „patologikus” következményével. (A globális újkapitalizmusba való betagozódás a többséget érintő strukturális egyenlőtlenség hatásain túl a „women and development” célzatú fejlesztések ürügyén olyan új világrendbe integrálja a nők tömegeit, amely rend még „soha ilyen rosszul nem bánt velük”. Jó lenne tudni, milyen csomagban érkezett a Men’s Studies?)

A távolról, más-más történelmi pillanatból érkező, egymással is versengő koncepciók és az azokba ágyazott, poszt-socialista országokra vetülő észlelések nem sok bátorítást nyújtanak a „helyi” megismerő ember autonómiájához. Se múltja, se jelene a bevett modernizációs megközelítések szerint, hogy aztán a hazai de-civilizációs, re-feudalizációs társadalmi trendek megerősödésével (úr-szolga viszony, osztályrasszizmus, szegénység, kiilleszkedés, a női csoportok prostituálása, komplex női identitás funkcionális széthasítása, érzelmi prekariátus bátorítása állapotában) az autonómia most számon kéressék. Milyen most és itt az egykor felemás modernizáció (Hankiss), ha ilyen volt egyáltalán, és ma milyen horizontból nézzük? Az előadás másik fókusza éppen az, hogy milyen saját, akár csak szűken vett, tudományon belüli „modernizációs” kellékekkel felszerelve kerülhettük volna ki a (külső, makro) modernizációs teóriák állította csapdát. A konklúzió tömören: az autonómiát erősítő tanulással. A poszt-modern feminista metodológia elsajátításával, melyben nem különül el az ismeretelmélet és kutatómódszertan, és nem zárjuk magunkat a pozitívista nemzeti metodológia csapdájába sem. Ezt elmulasztva is járható még az a keskeny palló (dolgoz felfedezéséhez, megítéléséhez), amit a „személyes tudás” mobilizálása jelent (tacit knowledge, Polányi Mihály). Ott, olyan színtereken, ahol az élet zajlik, korábban ismeretlen társadalmi viszonyok jönnek létre, konstruálódnak, ám ahol az előbbi konstrukciónak az is része, hogy a tudományos érdeklődés elmarad. Az elefántcsonttoronyból alább szállva, akár néhány kortárs szépirodalmi szöveg alapján belátható, hogy a szexuális viszonyok milyenségének észlelése híján a demográfia—mint személytelen egyedekből adatokat generáló eljárásorozat—alkalmatlan, többek között, a női termékenység dilemmáit megragadni. A következmény messzebbre vezet, mint egy-egy kérdés

tudományos megválaszolatlansága, sok ilyen van, ám ezzel egyúttal elmulasztja felfedezni (majd vizsgálni) azt a félperifériás nemi dinamikát, ami feltehetően összetevője, motorja az itt kérdéses modernitásnak (is).

ANDOR CSABA

Emberi Erőforrások Minisztériuma / Ministry of Human Capacities
tsabaa@gmail.com

Fogyatékoságtudományi Szakosztály – Fogyatékoság és poszt-humán

Embertelen? – A fogyatékoság mint jelenség

A szociológia az egyének, csoportok, szervezetek, intézmények életének, működésének törvényszerűségeit, szabályait és folyamatait vizsgáló elméleti és gyakorlati tudomány. A szociológusok a társadalmi és társas viselkedést tanulmányozzák a társadalmi, vallási, politikai és gazdasági intézményeken, szervezeteken, csoportokon belül. Ilyen a viselkedési formák, egy társadalmi csoport, szervezet vagy intézmény jellemzői, az egyének egymásra és csoportjukra kifejtett hatása, illetve egyes egyéni tulajdonságok szerepe, mint a biológiai nem, társadalmi nem (gender), a kor vagy a rassz.

A tudomány művelőin belül a fenomenológiai irányzat képviselői azok, akik a szociológia tárgyát jelenséggként fogják fel. Megközelítésükben nem a társadalom számára jelentőséggel bíró objektív jelenség a lényeg, hisz az megismerhetetlen, hanem a jelenség szubjektumban való lecsapódása, azaz, ami megismerhető.

A fogyatékoság jelenséggként történő felfogása viszonylag újkeletű, de nem példa nélküli. A dadogást szociológiai jelenséggként fogja fel Acton és Hird, melyből az egyén és társadalom, a normalitás, valamint a fogyatékoság meghatározása tárgyában von le értékes következtetéseket.

A fogyatékoság északi, skandináv modellje a fenomenológiai szociológia szempontjából is értelmezhető, amikor a fogyatékoság személy általi érzékelésére helyezi a hangsúlyt, s nem az embert vagy az életet, hanem a ténylegesen megtapasztalt kapcsolatot tekinti fogyatékosnak. Így tehát nem az ember egésze, hanem csupán az érzékelt viszony lesz fogyatékos, s egyben mind az egyén, mind a társadalom számára is értelmezhető. A felfogás egyben segít a szükséges társadalmi cselekvés (azaz társadalompolitika) megtervezésében is.

Az egész emberről leválasztott fogyatékoság hozzájárul a fogyatékosnak nem tekintett emberek saját fogyatékoság-élménye megtapasztalásához, s így a fogyatékoság általános tudatosításához. A horizontális tapasztalás felismerésével oldódik a fogyatékos kifejezés erősen stigmatizáló mivolta és hatása.

Inhumane? Disability as a Phenomenon

Sociology is the study of social behaviour, behavioural forms, characteristics of social groups, organizations or institutions, the effects of individuals on each other and on their groups, and the role of individual qualities. The phenomenological school considers the objects of sociology as phenomena. In their approach it is the subjective perception of a phenomenon that is important.

The perception of disability as a phenomenon is relatively new, but not unprecedented. The Scandinavian model of disability focuses on the individual perception of disability, rather than on the whole person. Thus, it is the perceived relationship that is disabled, and can be interpreted both by the individual and by society. The concept also helps design social policy.

Disability disconnected from the person contributes to the general awareness of disability. By recognizing the horizontal experience, the highly stigmatizing effect of the term is dissolved.

ANTAL ZSUZSANNA

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar / ELTE Bárczi Gusztáv Faculty of Special Needs Education
zsantalbp@gmail.com

Fogyatékoságtudományi Szakosztály – Fogyatékoság és poszt-humán

A mozdulatlanság mozdulatai 20 év távlatában – fejlődés vagy változás?

Az előadás elsődleges célja, hogy felvillantsa azokat a pontokat, ahol jól megfigyelhetők társadalmi és technikai változások életminőségre gyakorolt hatásai egy érintett személy esetén. Az előadás további célja annak áttekintése, boncolgatása, hogy az élet mindennapi életeseményeinek összetett folyamatában milyen szerepe lehet a társadalom és a tudományok fejlődésének. Az előadó saját tapasztalatai alapján keresi a választ arra a kérdésre, hogy fejlődés-e, vagy változás, az ami körülöttünk zajlik és hatással van az ember életére?

Twenty Years of Perspective on Immobility – Development or Change?

The primary aim of the presentation is to show the impact that social and technological changes may have on the quality of life of a person with disability. A further goal is to also take a look at the complex moments of everyday life, which can illustrate the importance of the social and technological development. Through her own experience, the presenter tries to find the answer to the question: is it development or change that has an effect on people's lives?

BÁBA SZILVIA

Duna Palota Nonprofit Kft. / Duna Palota Nonprofit Ltd.
baba.szilvia1980@gmail.com

Etnikai Kisebbségkutató Szakosztály

A tengeren túli magyar diaszpóra média helyzete

Előadásomban röviden vázolom a tengeren túli diaszpóra történetét. A történeti háttér elemzése azért szükséges, mert ezeknek a kivándorlási hullámoknak, okozati eltéréseknek nagyon komoly következményei vannak a mai asszimiláció, magyarságtudat és a Magyarországhoz való viszony dimenzióiban. Tehát sem az emigráció, sem a disszidensek csoportja nem homogén és a sokszínűség az utódokra igencsak jellemző. A tengeren túli diaszpórában az identitás megnyilvánulási, megélési terei, lehetőségei – a kivándorlás időpontjától és célországától függően – a következők: magyar kolóniák („bourdos házak”, kocsmák, éttermek, települések, városnegyedek...), egyházak, szervezetek (egyesületek, magyar házak, könyvtárak...), iskolák, (nép)tánc-, ének- és színjátszó csoportok, cserkészet, (anya)nyelvhasználat, rendezvények (ünnepek, bálók...), de a sajtótermékek is az identitás megőrzésének fontos színterei. Előadásomban a tengeren túli (amerikai, kanadai, latin-amerikai, ausztráliai) magyar újságokat, időszakos kiadványokat, rádió- és televízió-adásokat mutatom be. Tárgyalom a média helyzetét, jellemzőit. Továbbá ismertetem a média fogyasztásra jellemző saját, magyar és angol nyelven végzett kutatás eredményeit.

The Situation of the Media in the Overseas Hungarian Diaspora

In my lecture I give a brief summary of the history of the diaspora. Historical analysis is necessary because these various waves of emigration left for different reasons and that caused marked differences in terms of today's assimilation, Hungarian identity and the dimensions of their relationship to Hungary. Therefore, neither the emigrant nor the dissident groups are homogeneous and the variations are very typical of the descendants. The most important organizations and forums for the preservation of Hungarian identity in the overseas diaspora are the following: establishments within the Hungarian colonies (“boarding houses”, bars, restaurants, settlements, sections of towns ...), churches, community organizations (civic or cultural associations, Hungarian houses, libraries ...), Hungarian weekend schools, folk dance and folk music groups, choruses, Hungarian Scouts, community events (celebrations, balls ...), furthermore, and very importantly, publications. In my lecture I will be presenting about the overseas (American, Canadian, Latin American, Australian) Hungarian newspapers, periodicals as well as radio and television broadcasts. I will discuss the media situation and its characteristics. In addition, I will describe the media usage characteristics found through my own, Hungarian and English, research results.

BAJI PÉTER

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont / HAS Center for Social Sciences
Baji.Peter@tk.mta.hu

Tér-Település-Társadalom Szakosztály 1. Okos városok, a modernitás zászlóvivői?

Okos városi közlekedés? Időveszteségek mérése a budapesti forgalmi torlódásokban

Az okos városok fejlesztésének egyik legígéretesebb területe a városok közlekedési rendszerének optimalizálása. Ennek egyik sarokpontja, hogy meghatározhatóvá kell tenni a városi közúti forgalmi torlódását helyét és konkrét lefolyását. Előadásomban egy Budapesten végzett pilot kutatás eredményeit jelenítem meg, ahol a vizsgálat fókuszában a III. kerület közúthálózata áll. A vizsgált budai kerület a főváros agglomerációja és a belváros közötti közlekedési szempontból „átmeneti zónát” alkot, így jó indikátora lehet a város teljes területén létrejövő napi szintű forgalmi dinamika vizsgálatára. A vizsgálat adatbázisát a Google Maps alkalmazás historikus adataiból előállított napi forgalomnagyság előrejelzéséből építettem fel, ami által a városrészben lévő forgalmi torlódások térben és az adott napon belül is detektálhatóvá váltak. Az adatok feldolgozásával a forgalmi torlódások meghatározásán túl az egész kerület úthálózatán „elszenvedett” társadalmi időveszteség is meghatározhatóvá vált. A vizsgálat során az is kiderült, hogy a héten belüli adott napok és adott időszakok forgalmi lefolyásai jól leírják a városi társadalom térbeli dinamikáját, és ennek tudatában sokkal inkább lehet, akár napon belüli időszakokra lebontott beavatkozásokkal mérsékelni a torlódásokat. A kutatás társadalmi oldala azért fontos, mert az eredmények közzétételével a városi közlekedésben résztvevők tudatosabban választhatják meg az autózási szokásaikat, elkerülve a dugók által okozott kiemelt környezeti és időveszteségi hatásokat. Az eredmények azt is bizonyítják, hogy az ilyen típusú ún. „big data” adatbázisok hatékonyabban és sokkal mélyebben felbontásban tudják megmutatni a társadalom napi mozgását, mint a bizonyos időközönként megismétlődő hagyományos keresztmetszeti és célforgalmi felmérések. E pilot kutatás lehetséges jövője, egy Budapest teljes területére elkészülő elemzés, mellyel a teljes város, és a rá ható agglomerációs ingázási forgalom területi és társadalmi, és akár környezeti konzekvenciáit tárhatnánk fel.

Smart Urban Transportation? Measuring the Time Wasted in Traffic Congestion in Budapest

Smart city planners highlight the importance of handling urban traffic congestion and providing a sustainable urban environment for citizens. Smart mobility is a frequently defined sub-domain in smart city literature, and it is strongly connected to ubiquitous sensors and big data processing and research. The main objective of this presentation is to emphasize the idea of usefulness of big data in examining and developing the urban transportation system. In 2011, Google Maps made its real-time traffic congestion data available in Hungary, and today they also provide traffic forecasts on certain roads where significant congestion can be measured. These data can provide a lot of new insights for spatial researchers especially in Budapest, where vehicular traffic jams generate huge problems for citizens.

BALOGI ANNA

Budapesti Corvinus Egyetem / Institute For Regional Studies Centre For Economic And Regional Studies Hungarian Academy Of Sciences
annabalogi@gmail.com

JELINEK CSABA

MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Regionális Kutatások Intézete/ Institute For Regional Studies Centre For Economic And Regional Studies Hungarian Academy Of Sciences
jelinek.csaba@gmail.com

VIGVÁRI ANDRÁS

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont SZociológiai Intézet / Hungarian Academy of Sciences Centre for Social Sciences Institute for Sociology
vigvari.andras@tk.mta.hu

Tér-Település-Társadalom Szakosztály 2-3. Lakásutak a rendszerváltás után

Az önkormányzati bérlakásszektor leépítésének társadalmi és térbeli következményei. Salgótarjáni szegregátumokban élők lakáséletútjai

Az elmúlt három évtizedben általános trendnek tekinthetjük, hogy zsugorodik Magyarországon az állami bérlakásszektor. Az 1990-es évek eleji privatizációs hullám óta a zsugorodás abszolút mértéke ugyan elenyésző, de továbbra is szisztematikusan zajlik az önkormányzati lakásvagyon arányának a csökkenése. Különösen igaz ez olyan településekre, ahol az önkormányzati bérlakások a lakáshierarchia legalját jelentik minőségben és területi elhelyezkedésben. Előadásunkban azt fogjuk bemutatni, hogy milyen szándékolt és nem szándékolt következményei vannak ennek a trendnek egy a térbeli-társadalmi szegregáció által leginkább sújtott magyar középvárosban. Az előadás első részében áttekintjük a salgótarjáni társadalmi és lakhatási folyamatok intézményi kontextusát, illetve a térbeli és társadalmi szegregáció mintázatait. Ezután prezentáljuk a 2010-2016 között végzett kutatásaink eredményeit, melynek során több mint hatvan lakáséletút interjút készítettünk salgótarjáni szegregátumokban. Az adatok bemutatása során egyrészt felállítunk egy analitikus tipológiát hasonló kutatások keretezéséhez; másrészt kitérünk a lakáséletút interjú mint módszer előnyeire és hátrányaira; harmadrészt bemutatjuk, hogy honnan, milyen hullámokban érkeznek lakók az egyik legnagyobb salgótarjáni szegregátumba. Végül egy új szegregátum kialakulásával fogjuk illusztrálni, hogy az önkormányzat kivonulása a bérlakásszektorból milyen nem várt problémákat idéz elő, és hogyan járul hozzá a térbeli-társadalmi marginalitás újratermelődéséhez és elmélyüléséhez. Az előadás fő állítása, hogy az önkormányzati bérlakásszektor szisztematikus leépítése nem hogy nem járul hozzá a lakhatási problémák kezeléséhez, hanem azokat olyan formában termeli újra, hogy a társadalmi feszültségek kezelése közpolitikai eszközökkel hatványozottan nehezzé válik. Az előadást a kutatásunk közpolitikai relevanciájával zárjuk, melynek során a bemutatott folyamatokat több kormányzati lépték termékeként értelmezzük, és a javaslatainkat is a különböző léptékek figyelembevételével fogalmazzuk meg.

Social and Spatial Consequences of Dismantling the Public Housing System – Housing Trajectories from Salgótarján's Segregated Neighbourhoods

The public housing system in Hungary has been gradually dismantled in the last three decades, and this trend is continuing ever since. In our presentation we will show the intended and unintended consequences of this trend through the example of one of the most deprived Hungarian cities, which is characterized by a high degree of socio-spatial polarization. In the first part of the presentation we will introduce the institutional context of some key social and housing trends within the city of Salgótarján. In the next part we will present the results of our research projects carried out between 2010-2016, through which we conducted more than sixty “housing trajectory” interviews with residents from segregated neighbourhoods. While presenting our data we will (i) outline an analytical typology to understand such data; (ii) discuss the methodology of “housing trajectory interviews”; (iii) and introduce the social profile of those who moved into one of the largest segregated neighbourhoods.

BALUJA PETRA

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
balujapetra@gmail.com

Nagyalföldi Szakosztály 2.

A függöny mögött. Színművésznők karrieresélyei Kelet-Magyarországon

Disszertációmban vizsgálom a kelet-magyarországi színházművészetben leírható nemek szerinti különbségeket, elsősorban a színművésznők munkahelyi, társadalmi és magánéleti jellemzőinek, a helyzetüket meghatározó családi és munkaerő-piaci tényezők feltárásával és leírásával. A színházművészeti pálya speciális tehetséget és folyamatos megmérettetést igényel. A siker és karrier definíciói sem a klasszikus elvek mentén alakulnak. A siker társadalmi aspektusa az elismerés és társadalmi mozgástérben való vertikális előrébbjutás, melyet például karriernek is nevezhetünk. A kutatás során a félig strukturált interjú módszerével dolgozom. Előadásomban az eddig elkészült 25 interjú kezdeti eredményeit mutatom be, melyben a fő hangsúlyt a színművésznők és színművészek (kontrollcsoport) siker és karrierértelmezése adja.

Kulcsszavak: színművésznők, vidék, színház, karrier, siker

Behind the Curtain – Women’s Actor Careers in Eastern Hungary

In my research, I will analyse the gender inequality in the theatrical field in Eastern Hungary expressly from the aspects of society, the labour market, and private life. This field requires skills and talent, as well as the continuous challenge to be in the spotlight. The definitions of success and career are transformed: they have different meanings between the theatre walls. The social aspect of success is a vertical advancement in appreciation and social mobility, which can be called a career, for example. During my research, I will use semi-structured interviews with 50 male and female actors (men are the control group). I have already made 25 interviews, and I am going to present their initial results at the conference with an emphasis on the differently gendered actors’ (divergent) interpretations of success and career.

Keywords: actor; Eastern region; theatre; career; success

BÁNFALVI GYŐZŐ

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
banfalvigyozo@gmail.com

Nagyalföldi Szakosztály 4.

Az elmaradt prosperitás, mint a modernizáció diszfunkciójának tettenérése egy halmozottan hátrányos helyzetű térségben

A modernitás Hegel szerint nem más, mint a jövő felé nyitottság állapota, mely állapotban minden erőforrás a prosperitás szolgálatában áll. Kutatásaim során felmerült annak lehetősége, hogy a hátrányos helyzetű térségek köré csoportosuló problémák kialakulását és fennmaradását nem egyszerűen - a területi egyenlőtlenségi mutatókkal könnyen jellemezhető - elosztási problémák, hanem az ott működő „más minőségű” struktúrák eredményezik, mely „zavarok” a térségben rosszul működő modernitásra vezethetők vissza. A folyamatok eredménye a prosperitás hiánya, mely sérti a durkheimi organikus szolidaritást, annak erodálódását okozva, ez pedig egyfajta negatív visszacsatolással zárja az „ördögi kört”. Ezzel tovább homogenizálva a térség erőforrásait, és még erősebben blokkolva annak prosperitását.

Az elmaradt fejlődés kimutatására tettünk kísérletet az általam évek óta vizsgált Berettyóújfalui járásban. A KSH és TEIR adatbázisaiban a térségről fellelhető adatokra támaszkodva meghatároztuk a járás versenyképességét az 1996-ös és a 2012-es évekre Lengyel piramis-modelljének segítségével. A versenyképesség tényezői keresztül információkat kaphatunk arról, hogy mely gazdasági és társadalmi tényezők mentén történt a fejlődés elmaradása.

Szintén két, egymástól távoli időpontban elvégeztük a járás belső területi egyenlőtlenségét feltérképező vizsgálatát több társadalmi és gazdasági jellemzőre tekintettel. Ezen vizsgálat jelentősen árnyalja az elmaradt prosperitás képét azzal, hogy kirajzolja a modernitás diszfunkciójának földrajzi mintázatát. E tekintetben kutatásunk alátámasztja és egyben tovább árnyalja Lukovics szintén a piramis versenyképességi modellre épülő 2006-os tanulmányában megfogalmazott következtetéseket, mely Hajdú-Bihar megye ezen részét neofordista vidéki térségként jellemezte.

A hátrányos helyzetű térségekben az elmaradt prosperitás vizsgálata kulcsfontosságú, hiszen a szegénység leginkább ezekben - a vidéki régiók kistelepülésein – koncentrálódik. Elmondható ez a Berettyóújfalui járásról is, mely Magyarország egyik leghátrányosabb helyzetben lévő térsége annak minden jellemzőjével: előregedés, munkanélküliség, mélyszegénység.

Lack of Prosperity as the Dysfunction of Modernization in a Cumulatively Disadvantaged Region

Modernity, according to Hegel, is the state of openness to the future, in which all resources are in the service of prosperity. The lack of prosperity violates the organic solidarity of Durkheim, causing it to erode, which closes the “vicious cycle” with a kind of negative feedback. This process continuously homogenizes the resources of the region and even more strongly blocks its prosperity.

We have attempted to demonstrate the lack of prosperity in the district of Berettyóújfalui, which we have been studying for years. Based on data from the region (KSH, TEIR) we determined the competitiveness of the district (Lengyel pyramid model) for the years 1996 and 2012. We were curious about which economic and social factors could be linked to a lack of prosperity.

We also determined the inner area inequality (Hoover-index) at the times the data were collected, which outlines the geographical pattern of the dysfunction of modernity in the region.

BÁNYAI EMŐKE

Károli Gáspár Református Egyetem / Károli Gáspár University of Reformed Church in Hungary
banyai.emoke.adrienn@kre.hu

Tér-Település-Társadalom Szakosztály 2-3. Lakásutak a rendszerváltás után

Intenzív családmegtartó szolgáltatások

Az intenzív családmegtartó szolgáltatás rövid, időhatáros szociálmunka-szolgáltatás, ami maximum három hónapig tart. Elsősorban krízisben lévő gyermekes családoknak szól, a gyermek kiemelésének alternatívájaként szolgál; vagy éppen a korábban kiemelt és hazakerülő gyerek érdekében erősíti meg a családot. A szociális munkás akár minden nap találkozik a családdal, alkalmanként több órát tölt otthonukban, közvetlen környezetükben, mobiltelefonon munkaidőn túl is elérhető számukra. Egy szakember egy időszakban 2 családdal dolgozik. A szolgáltatást általában a Gyermekjóléti Központ munkatársai ajánlják fel a családnak, de a beavatkozásra csak akkor kerül sor, ha a család ebbe előzetesen beleegyezik. A család részéről az „önkéntesség” nyilvánvalóan korlátozott: néha a szülők szívesen veszik a felajánlott segítséget, más esetben viszont inkább fenntartással vagy némi ellenállással fogadják, annak érdekében, hogy gyerekeik otthon maradhassanak, és a szociális munkásnak jelentős erőfeszítéseket kell tennie a család bizalmának megszerzéséért és az együttműködés kialakításáért. A családokkal kapcsolatba kerülő segítők előtt általában feltárnak a problémák családi összetevői, mely ekkorra már általában olyan összetettek, hogy a családnak sokkal intenzívebb segítségre van szüksége, mint a családok többségének. Sokszor transzgenerációs minták, munkanélküliség, betegség, rokkantság, alacsony jövedelem, a szülők alacsony iskolázottsága, deviáns viselkedése, krízisek sokasága torlódik össze, így a gyerek iskolai sikertelensége, iskolából való kisodródása mindennek csak egy tünete, aspektusa. A család megfelelő támogatásához a szokásosnál sokkal összetettebb segítségre van szükség, olyan intenzív, több fókuszú, időhatáros együttműködésre, melynek célja azoknak a családi problémáknak a megoldása, melyek többek között az iskolába járástól is visszatartják a gyereket. Ennek egyik lehetséges módja az intenzív családmegtartó szolgáltatás. A probléma családi összetevői gyakran rejtve maradnak a tanárok előtt, csak a gyerek távolmaradását, deviáns iskolai viselkedését érzékelik, jelzik a gyermekjóléti szolgálatnak.

Intensive family Preservation Services

Family preservation services are short-term, intensive social work services delivered usually in the families' homes. They are targeted to families at imminent risk of having children removed from the home. Intensive family preservation services are aimed to allow children to remain safely at home, prevent outplacement of children, improve parents' child-rearing capacity and coping skills, strengthen family bonds, and to help stabilize family crises-situations or supporting family reunification. These time-limited services are usually offered for 3 months. Social workers meet families every day for several hours in their immediate surroundings, while families in a crisis-situation can call the social worker via cell phone on a 7/24 basis. the usual work-load of intensive family preservation workers is two families at a time. Services are usually offered by child welfare social workers to families and families are free to accept or reject the offers.

BARANYAI NÓRA

MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete / HAS CERS Institute for Regional Studies
baranyain@rkk.hu

Etnikai Kisebbségkutató Szakosztály 1-2.

Etnoregionális pártok a hazai online sajtóban

Az etnoregionális törekvésekre, illetve az ezeket képviselő pártokra, társadalmi szervezetekre az utóbbi években nagy figyelem irányul. A nyugat-európai függetlenségi kísérletek, a korábban sikertelen, de a Brexit miatt újra felvetett skót népszavazás, valamint a katalán referendum-próbálkozások újszerűségük okán jelentős szerephez jutottak a hazai médiában is. A 2016-os román, szerb és szlovák parlamenti választások kapcsán a határon túli magyarság képviseletének, az érdekek becsatornázásának lehetőségének kérdése szintén növelte az etnoregionális szervezetek média-megjelenéseinek számát.

Az európai uniós szinten precedens skót és katalán törekvések, illetve a magyarság szempontjából kiemelkedő fontosságú események mellett azonban a hazai média – és egyébként úgy általában a tudományos közvélemény – mintha kissé elfeledkezne a kelet-közép-európai térség többi államáról, s az azokban zajló etnoregionális folyamatokról. Kevés szó esik a sziléziai, a morvaországi pártok kezdeményezéseiről, eredményeiről, a Balti-államok orosz kisebbségeinek problémáiról, a poszt-jugoszláv térségben zajló sokszínű etnoregionális elképzelésekről, holott – az igazodási pontként kezelt nyugat-európai példák mellett – érdemes lenne ezekre is több figyelmet fordítani, hiszen ezeken keresztül ismerhető meg a kelet-közép-európai gyakorlat, ezek mutatják meg a térségbeli törekvések lehetőségeit és korlátait.

Az előadás magyarországi hírportálok és internetes médiumok tudósításain keresztül elemzi a kelet-közép-európai térségre irányuló figyelem mértékét, az etnoregionális pártok és törekvések megjelenésének gyakoriságát, a híradásokban ismertetett eseményeket, az azok mögött meghúzódó tartalmakat. Milyen hírekkel lehet bekerülni a magyarországi médiába? Milyen mélységűek ezek a híradások? Összekapcsolódnak-e ezek korábbi, szervezeteket és kisebbségeket érintő eseményekkel, vagy önmagukban állnak? Készülnek-e a témában saját tartalmak, vagy csak átvett (pl. MTI) hírek szerepelnek? Az előadás néhány példa alapján ezekre a kérdésekre keresi a választ.

Ethnoregional Parties in the Domestic Online Press

Ethnoregional endeavours, as well as the parties and social organisations representing them, have been attracting great attention in recent years. On the grounds their novelty, Western European independence attempts, the previously unsuccessful, but due to Brexit possibly re-emergent Scottish plebiscite and the Catalan referendum aspirations had a significant role in the domestic media. In terms of the Romanian, Serbian and Slovak parliamentary elections in 2016, the question of representation and the possibility of channelling interests of transborder Hungarian communities also increased the media appearances of ethnoregional organisations.

However, in addition to Scottish and Catalan, at the EU level potentially precedent creating ambitions, as well as events of great significance for Hungarians, domestic media – and, as a rule, the scientific public – seem to have slightly forgotten about the other states in the Central and Eastern European region and the ethnoregional processes in them. The initiatives and achievements of the Silesian or Moravian parties, the problems of Russian minorities in the Baltic States, and the diversity of ethnoregional ideas in the post-Yugoslav region are rarely mentioned, although – in addition to the Western European examples treated as alignment points – it would be worth paying more attention

to these cases, as they can reveal the Eastern and Central European practices, and illustrate the possibilities and limitations of aspirations in the region.

The presentation analyses the extent of attention to the Central and Eastern European region, the frequency of appearance of ethnoregional parties and aspirations, the events described in the news and the matters behind them through the reports of Hungarian news portals and online media. What news can get into the Hungarian media? How deep is this news? Are they connected to previous events related to organisations and minorities, or are they single issues? Are there any own materials in the media or do they just pass on received (e.g. MTI) news? The presentation looks for answers to these questions through some examples.

BARÁT ERZSÉBET

Szegedi Tudományegyetem / University of Szeged
zsazsa@lit.u-szeged.hu

A nemek konstrukciójának mozzanatai a sokféle modernitás keretében. Diszkurzív meghatározók, kritikai kultúrakutatás és a nyugati maskulinitás átváltozásai

Mit jelent a kultúra kritikai kutatása feminista nézőpontból?

dologtól függ. Egyrészt attól, hogy ismeretelméleti szempontból a társadalmi nem kérdéseit a kultúrán 'belül' jelentkező, további sajátosságnak gondoljuk el vagy a kultúra alkotó elemeként, a kultúrát szervező többféle viszonyrendszer és gyakorlat immanens részeként. Másrészt attól, hogy módszertani szempontból leírásra vagy kritikai reflexióra törekszünk. Azaz a nők életének sajátosságait feltáró 'empirikus' bizonyítékokat igyekszünk 'megtalálni' vagy a nemi distinkciók mentén (is) elkülönülő társadalmi viszonyok adott pozícióból artikulálódó intézményeinek és értelmezéseinek kritikai reflexiójára. Leegyszerűsítve, az „objektivitás” jegyében a „Kik a nők, a férfiak?; Milyen az életük?; Milyen kulturális közegben, intézményekben mozognak?” kérdésekre kéressük-e a választ vagy az értelmezési mezők része/se/ként a „Milyen értékrendek mentén értelmeződik történetesen 'nő/i/es'-nek 'férfi/as'-nak valaki/valami?”; Ezek a distinkciók milyen következményekkel járnak?” kérdések hatalmi viszonyait kíséreljük meg átírni. Mivel szűkebb kutatási területem a populáris kultúra, előadásomban azt szeretném bemutatni, hogy milyen intézményesült, elsősorban nemi és osztály gyakorlatok mentén jön létre a 19. században a 'tömeg kultúra' a 'művészet' hitvány másikként, illetve, hogy miként hozza működésbe magától értetődő 'igazságként' ezt a binárist a magát nyitottnak, haladónak elgondoló alternatív média vagy politika a mai magyar társadalmi vitákban is, mikor a média és a politika elmarasztaló kritikájaként annak 'bulvárosodásáról', illetve 'szappanoperásodásáról' beszél.

How Should Critical Cultural Studies Be Done from a Feminist Perspective?

To answer this question, I believe, we need to consider two aspects. On the one hand, the answer is a matter of epistemological stance. We either consider culture gender-neutral and insert gender issues emerging 'within' that space, or we see gender as a constitutive element of culture, organizing its multiple social relations and practices. On the other hand, it is a matter of methodological approach. We either aim at a description or at some critical, interpretative reflection. Do we want to 'find' the 'evidence' of the specificities of their lives, or do we want to explore the gendered institutions and representations, with ourselves caught within those social relations and positions of gender. In the former case, in the name of 'objectivity', our ambition is to document "Who are the women/men?, What is their life like?, What institutions do they move in?", or in the latter case, we set out to explore the politics of the questions "How does someone/something come to be seen 'female/feminine' or 'male/masculine'?, What orders of value are those meanings indexical of?, What are the effects of such distinctions?" As my field of interest is popular culture, I shall discuss the institutionalization of 'popular culture' as the Other of 'art' in 19th century modernity at the intersection of gender and class distinctions and differentiations and then move on to expose the workings of the same logic in contemporary concerns about the so-called tabloidization of the media and soaping of party politics that is voiced from within apparently alternative media and political activism spaces. What is more, as an inevitable effect of the discursive logic in play, they can voice these concerns without explicitly using the appropriate identity categories of gender and/or class.

BÁRSONY FANNI

Budapesti Corvinus Egyetem / Corvinus University of Budapest
barsonyfanni@gmail.com

PERPÉK ÉVA

Budapesti Corvinus Egyetem Corvinus University of Budapest
eva.perpek@uni-corvinus.hu

Gazdaságpszichológiai Szakosztály – Gazdasági modernizáció és a közösségek, szerveződések innovatív útkeresése

Participatív módszerek alkalmazása gazdaságpszichológiai kutatásokban: civil preferencia fórum a közösségi kertekről

Előadásunkban arra szolgáltunk példát, hogyan lehet a civil fórumot egy nem tipikus területen, gazdaságpszichológiai kutatásokban alkalmazni. A civil fórumok lényege, hogy állampolgárok, vezetők vagy szakértők egy csoportja a különböző álláspontok megismerése és tanácskozás után formál véleményt egy közérdekű kérdésben. A döntéshozók civil fórumokon kérhetik ki az érintettek véleményét például jelentős intézkedések foganatosítása vagy változások bevezetése előtt. Az érintettek minél szélesebb körének bevonása és részvétele folytán a civil fórumok a deliberatív demokrácia (Habermas 1981, Fishkin 1995, Gutmann, Thompson 2004, Fishkin, Luskin 2005) letéteményesei és ideális esetben lehetőséget biztosítanak a társadalom kirekesztett tagjainak bevonására is (Karpowitz, Raphael 2014). A civil preferencia fórum sajátossága, hogy az érintettek közösségi és/vagy szakpolitikai igényeit, véleményét, preferenciáit tárja fel és ezekről igény szerint informálja a tágabb közösséget vagy a döntéshozókat (Lengyel 2016).

Előadásunkban annak a civil preferencia fórumnak a menetéről és előzetes tapasztalatairól számolunk be, amelyet városi közösségi kertek témában szerveztünk 2017 nyarán. A fórum célja az volt, hogy a különböző kertek tagjai megosszák egymással igényeiket, tapasztalataikat, véleményüket, problémáikat és az azokra adott megoldásaikat. A civil preferencia fórumon tizenhat kertész vett részt kilenc különböző közösségi kertből, közülük hét Budapesten, kettő pedig Székesfehérváron működik. A civil preferencia fórum szabályait követve a kertek és a kertészek kiválasztásánál törekedtünk a változatosságra. A bevont kertek különböztek például elhelyezkedésük, fenntartójuk és/vagy finanszírozási formájuk és méretük szerint. A fórumba eltérő korú, társadalmi háttérű, gazdasági aktivitású, valamint a kerteken belül eltérő pozíciót betöltő kerttagokat vontunk be. Előadásunkban annak áttekintésére vállalkozunk, hogy a közösségi kertészek milyen problémákat azonosítottak, milyen igényeket fogalmaztak meg, milyen javaslatokat tettek és milyen visszajelzéseket adtak a fórumról.

Applying Participative Methods in Economic Sociology Research: Civic Preference Forum on Community Gardens

In our presentation we demonstrate how a participative method, the civic preference forum, can be used in economic sociology research. Civic forums provide a space for groups of citizens or experts to discuss and learn about each others' viewpoints and to reframe their opinions based on the discussions on a topic of public interest. We intend to report on the process and early results of the civic preference forum we organised around community gardening in 2017. The forum's goal was to allow the invited gardeners to share their needs, experiences, opinions, problems and solutions with each

other. The sixteen participants represented nine community gardens, seven from the capital, Budapest, and two from Székesfehérvár. In line with the rules of civic preference forums, we considered the diversity of the invited participants as a guiding principle. In our presentation we are giving an insight about the problems and preferences defined by the participants and their feedback about the forum.

BARTUS TAMÁS

Budapesti Corvinus Egyetem / Corvinus University of Budapest
tamas.bartus@uni-corvinus.hu

Családszociológiai Szakosztály

Iskolai végzettség szerinti hipogámia és második gyerekvállalás

Az utóbbi években több kutatás is vizsgálta a nők növekvő felsőoktatási részvételének és a "lefele" házasodásnak, az iskolázottság szerinti hipotámiának párkapcsolatokra gyakorolt hatását. Keveset tudunk viszont a hipotámia és második gyerekvállalás kapcsolatáról. Az előadásban ezt az összefüggést vizsgálom. A kutatás hipotéziseit egyrészt a közgazdasági elméletre, másrészt a Bértarifa felvétel nem és iskolai végzettség szerinti adatnak elemzésére alapozom. Azt várom, hogy (1) a hipogámia csökkenti a második gyerekvállalás esélyét, (2) és ez a hatás erősebben érvényesül az iskolázottabb nők körében. Az életünk fordulópontjai adatfelvétel 1-3 hullámaiból származó adatokat elemzek diszkrét eseménytörténeti módszerrel. A becslési módszer kiválasztásakor azt is figyelembe veszem, hogy a hipogámia endogén is lehet. Az eredmények megerősítik a hipotéziseket: (1) a hipogámiának szignifikáns negatív hatása van a második gyerekvállalásra, és (2) ez a hatás leginkább a diplomás nők körében érvényesül. Az előadás kitér az eredmények csalápolitikai relevanciájára is.

Educational Hypogamy and Second Births in Hungary

Recently, a growing body of literature has examined the implications of the reversal of the gender gap in education and educational hypogamy for family formation. However, less is known about the effect of educational hypogamy on second birth rates.

We examine the effect of educational hypogamy on second birth rates in Hungary. We hypothesize that (1) educational hypogamy has a negative effect on second birth rates, and that (2) the magnitude of that effect increases with female education.

We use event history data from the first three waves of the Hungarian Generations and Gender Survey. We apply discrete-time event history models, which also control for the endogeneity of educational hypogamy.

We find that educational hypogamy decreases second birth rates, especially among women with tertiary education. We do not find consistent evidence for a similar conditional effect among women with secondary education.

The results support hypothesis (2).

BAUER ZSÓFIA

Budapesti Corvinus Egyetem / Corvinus University of Budapest, Ynsight Social Media Research
zso.bauer@gmail.com

Egészség és betegség a későmodernitásban – kvalitatív megközelítések

„Laikus szakértő” páciensek, avagy a változó orvos–beteg viszony megélése és értékelése

A bemutatott kutatás (a K 108981 OTKA pályázat támogatásával) olyan páciensek hétköznapi tapasztalatait vizsgálja – netnografikus megközelítéssel –, akiket olyan betegséggel diagnosztizáltak, amelynek kezeléséhez tudatos hozzáállás szükséges, amely esetekben teljes életmódváltással párosul. Ehhez társul egy folyamatos és hosszútávú kapcsolat az egészségügyi rendszerrel és a benne dolgozó orvosokkal és más szakemberekkel. A kutatás három betegség vizsgálatára fókuszál: asszisztált reprodukív technológiát alkalmazó meddőség kezelési eljárásban résztvevő nők, hormonegyensúly felborulásával küzdő női páciensek (inzulinrezisztencia, pajzsmirigy-működésének zavarai), valamint COPD-vel diagnosztizált betegek.

A páciensek korábban elképzelhetetlen mennyiségű és minőségű információt szereznek meg és különleges tudást halmoznak fel, tökéletesen reprezentálva a „laikus szakértő” archetipusát. A vizsgálat során az alkalmazott elméleti megközelítés nem a klasszikus deficit modell – amely az orvos és a páciens közötti tudásszint különbségére helyezi a hangsúlyt, hanem az egyéni információszerezés és a kontextuális tudás fontosságát kiemelő, laikus szakértelemre hivatkozó irányzat.

A kutatás célja feltárni, hogy a felhalmozott információ és a tapasztalati, kontextuális tudás miként formálja és változtatja a személyes orvos–páciens viszonyt, valamint az egészségügyi dolgozók és intézmények iránti hozzáállást és bizalmat. A kutatás vizsgálja, hogy a megszerzett tudás miként lehet alapja az orvosokkal való kooperációnak, vagy éppen az orvosokba helyezett bizalom leépülésének. Ezek a kérdések lehetővé tették annak a vizsgálatát, hogy milyen tényezők hatására – különös tekintettel az információ és tapasztalatszerzésre fókuszálva – miként módosulnak a hagyományosan értelmezett orvos- és betegszerepek, és ennek következtében miként alakulnak át a páciensek elvárásai is.

A kutatás eredményei azt mutatják, hogy ahogyan növekszik a laikus szakértelem és a kontextuális tudás jelentősége, úgy változik az orvosokba és az egészségügyi intézményekbe vetett bizalom és egy a kezeléseket a páciensek másképpen élik meg.

Lay expert patients – Living and Evaluating the Evolving Doctor Patient Relationship

The present paper (funded by OTKA-K108981) investigates everyday life experiences of patients dealing with conditions, where treatment involves a conscious attitude / potential change in life-style and a persistent relationship with doctors and the healthcare system. Three such prolonged medical conditions are in the scope of the analysis. The investigation includes the study of infertile women who have decided to seek medical treatment that includes assisted reproductive technologies, women experiencing hormonal imbalance (insulin resistance, thyroid disorders) and patients diagnosed with COPD. The research focuses on the special knowledge and expertise patients obtain throughout the course of their often long and emotionally taxing treatments, becoming the archetype of lay experts. The study examines how this contextual knowledge is used in cooperation with medical professionals, or at times leveraged against them through the course of the diverse treatment pathways.

BÉRES ZSUZSA

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
zsuzsa.beres92@gmail.com

Nagyalföldi Szakosztály 4.

Kulturális elit Debrecenben – művészeti és pozicionális elit kapcsolata

Kutatásom során a keleti régió központjának, Debrecennek a kultúráját és annak meghatározó személyiségeit, formálóit próbálom megismerni. Kulturális elitről beszélve fontos, hogy elsődlegesen a kultúra szociológiai fogalma tisztázott legyen, hiszen a kultúra a mindennapjaink része, objektiv szemlélése és definiálása nehézségekbe ütközhet. A fogalom meghatározásánál az esztétikai értékítéleteket meghaladva a Hankiss-féle magaskultúra kifejezést találok leginkább relevánsnak, mely abból az alaptézisből indul ki, hogy az adott társadalomnak vannak kiemelkedő szellemi-művészeti tevékenységei, melyek az idő előrehaladtával egy szélesebb kör közkincsévé válnak. Lényeges tehát, hogy a debreceni kulturális elitbe sorolt személyek kiemelkedők és elismertek legyenek a saját művészeti águkon belül. Így tehát kutatásom során fontosnak tartom én is, hogy valamilyen tevékenységhez köthető legyen az elit. Ebben az esetben azonban a tevékenységi meghatározás mentén megkerülhetetlen a művészeti és pozicionális elitiek mozgáskörének és helyzetének megkülönböztetése. Előadásom során ezen különbségek, s paradox módon a bennük rejlő közös vonásokra fókuszálok. De kik is tartoznak pontosan a két említett elitcsoportba?

A művészeti elit tagjaihoz azok az alkotók tartoznak, akiknek tevékenységét valamilyen állami díjjal már elismerték. Pozicionális elitbe pedig azok a személyek kerülnek, akik Debrecen valamely kulturális intézményének vezetői, tehát a kulturális életben hatalommal bíró, kultúraformáló személyek. Vizsgálódásom során félig strukturált interjúk segítségével tárom fel a kulturális elitet meghatározó mintákat és működési elveket, melyben a leginkább szembeűnő, hogy az elitként homogén csoportot alkotó személyek életútjukat tekintve meglehetősen heterogén mintát alkotnak. Ez további kérdésként veti fel, hogy művészeti áganként hogyan alakulnak az említett arányok, figyelembe véve a pozicionális és művészeti elitet egyaránt.

Cultural Elite in Debrecen – Art and Positional Elite

I will research the culture of the centre of the east region and the most prominent persons in cultural activity. When speaking of cultural elite, the first problem is, what is culture in sociology. Aesthetic judgement is not an adequate reference, but I need to use the high-culture definition. This means, following Elemér Hankiss, the most important intellectual-art activities. In my research it is necessary that the elite can be defined because of their activities. This activity demarcates art from positional elite. They have similar, but also dissimilar attitudes, and I will focus the similar attitudes. I will use semi-structured interviews and I would like to research the determinative patterns and functional principles. The cultural elite is at once a homogeneous group, but it is also a heterogeneous group according to their life course. This life course will be a question in the different art segments.

IFJ. BOROS ISTVÁN

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont / MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont
Boros.Istvan@tk.mta.hu

GULYÁS ATTILA

MTA, "Lendület", RECENS / HAS, "Lendület" RECENS
hankyaku@freemail.hu

Módszertani szakosztály

Szöveg alapú kapcsolatháló-elemzés és vizualizáció a társadalomtudományokban

A társadalmi kapcsolatháló-elemzés a szociológián belül elterjedt és széleskörűen alkalmazott paradigma. Azonban a szövegek kapcsolathálóként való elemzése és vizualizációja ugyan kézenfekvő lenne, de ez nem csak a hazai, hanem a nemzetközi irodalomban is kevésbé elterjedt. A szövegelemzést gyakorlatábanművelők ezt a módszert gyakran médiafigyelésre, médiadokumentumok, valamint a diskurzuselemzés tárgyaként jellemző dokumentumok (például parlamenti jegyzőkönyvek, egyéb politikai dokumentumok) elemzésére használják, de igenEmellett hatékony eszköz a közösségi médiában fellelhető szöveges tartalmak elemzésére is. Ennek ellenéreA szövegeket kapcsolathálóként kezelő és a hálózatelmélet mutatóinak segítségével elemzőinterpretáló kutatások száma arányaiban elmarad a módszer alkalmazásának és hasznosságának lehetőségeitől. Tanulmányunk ezenaz újszerű módszertannak számító szöveg alapú kapcsolatháló-elemzést egy felhasználási területét mutatja be a Rákosi-éra politikai dokumentum elemzéseinek példáján keresztül. Tárgyalásra kerül Írásunkban áttekintjük a szöveg alapú kapcsolatháló-elemzés gyakorlati és elméleti dilemmáival foglalkozó nemzetközi irodalmatom, a vizsgálati egységek és az alkalmazandó vizualizációs technikák meghatározásának módját, valamint az interpretáció alapjául szolgáló mutatók értelmezéseét. TAz előadás további célunkja, hogy a szöveg alapú kapcsolatháló-elemzés gyakorlati alkalmazását meghatározó lépéseinek felvázolásával segítsükmotiváljuk a módszer felhasználását a szociológiai, társadalomtörténeti és politológiai kutatásokban.

Text-based Social Network Analysis and Visualisation in the Social Sciences

In the field of sociology social network analysis (SNA) is an extensively spread and used paradigm. Its use for analysing textual information is commonly known as text network analysis (or network text analysis). Despite the popularity of SNA, texts are rarely analysed and visualized as networks in Hungarian and international research publications. In practice, text network analysis is mainly used for web mining and analysing documents of discourse analysis such as political reports. This method is also effective in social media research.

Our study presents a case using text network analysis, trying to uncover latent networks in the Rákosi-era in Hungary between 1949 and 1956. We introduce the research question and discuss why text network analysis was chosen in favour of other more conventional text analysis methods and present a short case study on a limited textual corpus. The method of using SNA metrics to analyse text is explained in detail and a practical interpretation is given.

CZIBERE IBOLYA

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
czibere.ibolya@arts.unideb.hu

Nagyalföldi Szakosztály 1.

A tartós szegénységben élő nők pénzkezelési stratégiái és hatásuk a családi kapcsolatokra

A családháztartások működési stabilitását jelentősen meghatározza, hogy a benne élők mire költhetik a megszerzett jövedelmeket, és kik azok a családtagok, akik dönthetnek a költségek szerkezetéről. A megélhetés biztosításához szükséges összegek és a megtakarítható vagy szabadon felhasználható összegek fölötti rendelkezési jog az egyik legfontosabb befolyásoló tényezője a nők és férfiak közötti döntési hatalomnak. A pénzgazdálkodás és a pénzkezelés hierarchikus viszonyában a pénzgazdálkodás kontrolláló hatalmi pozíció, míg a pénzkezelés egyszerű „háztartási” munka. A mélyszegénységben élő családokban nincsenek szabadon elkölthető bevételek, ezért a pénzgazdálkodás sem jellemző, a pénzkezelés pedig olyan, a nőkre háruló tevékenység, amelynek elsődleges célja a mindennapi létbiztonsághoz szükséges feltételek mindenek feletti biztosítása.

Az előadás 100 mélyszegénységben élő nővel készült interjú adatfelvételre épül, amely bemutatja a kialakult női pénzkezelési stratégiákat a szegénységben élők körében, és azokat az összefüggéseket, amelyek azt bizonyítják, hogy a tradicionális szerepviselkedések következtében a mélyszegény családokban kritikus a nők helyzete: a két nem között jelentősek a fogyasztási egyenlőtlenségek és a javakhoz történő hozzáférés esélyei, nem csupán az individuális javak, de a fizikai létfenntartást biztosító táplálkozás, ruháztkodás, betegségek kezelése, stb. terén is. És miközben a létfenntartási feltételek pénzügyi biztosítása teljes mértékben a nők felelősségévé válik, az állandó pénzhiány miatti párkapcsolati feszültségek az állandósult családi konfliktusokon keresztül tovább növelik a családok instabilitását, és a bennük élő nők és gyermekeik kiszolgáltatottságát.

Kulcsszavak: mélyszegénységben élő nők, fogyasztási egyenlőtlenségek, pénzgazdálkodás és pénzkezelés, családi konfliktusok

Cash Management Strategies for Women in Long-Term Poverty and their Impact on Family Relationships

The operational stability of family households is significantly determined by what these people can spend their income on, and which family members will decide on the structure of spending. And the right to decide on money needed for subsistence, or money to freely spend, or to save is one of the most important influencing factors for the decision-making power balance between women and men. In the hierarchical relationship between money management and money handling, money management is a controlling power position while money handling is a simple “household” job. Families living in extreme poverty have no freely disposable incomes and therefore they have no real money management, here, money handling is an activity imposed on women, and above all, its primary goal is to provide the daily necessary conditions for livelihood.

The presentation is based on interviews made with 100 women living in extreme poverty by data collection, and it shows women’s money management strategies developed among those living in poverty, and those relationships that demonstrate that due to the traditional role models, the situation of women in families of extreme poverty is critical: between the two genders there are significant consumer inequalities and differences in access to goods, and not only as concerns individual assets, but food for providing physical subsistence, clothing, treatment of diseases, etc.

And while women have become fully responsible for the financial provision of living conditions, relationship tensions caused by the constant lack of funds and the resulting permanent family conflicts continue to increase the instability of families and vulnerability of women and children living there.

Keywords: women in extreme poverty; consumption inequalities; money management and money handling; family conflicts

CSANÁDY MÁRTON TAMÁS

Károli Gáspár Református Egyetem / Károli Gáspár University of Reformed Church in Hungary
marton@csanady.hu

Vallás és modernitás 500 évvel a reformáció után

A felekezeti háttér hatása a felsőoktatási és a nemzetközi mobilitási szándékokra

A magyarországi rendszerváltás óta eltelt évtizedek társadalmi folyamatai közül kiemelt jelentőséggel bír a felsőoktatási tanulók számának nagymértékű növekedése épen úgy, mint az elmúlt tíz évben egyre nagyobb méreteket öltő külföldi munkavállalás. A felekezeti háttér hatásának az iskolázottságra mind a nemzetközi (Lehrer 1999, Sikkink and Fischer 2004, Murphy 2016) mind a hazai kutatásban van hagyománya (Karády 1997, Nagy 2012). Ez általánosságban véve igaz a nemzetközi migrációs szakirodalomra is, de elsősorban és érthető módon a nagy világvallásokat összehasonlító módon. A magyarországi helyzet mind a két mobilitási dimenziót tekintve sajátos. A felsőoktatási részvételt tekintve a reformátusok ellentétben a nemzetközi tendenciákkal és a weberi elmélettel (Weber 1982), a rendszerváltásig alulreprezentáltak voltak a felsőfokú végzettségűek között (Nagy 2012). A nemzetközi mobilitás tekintetében, az elmúlt évtizedekben nem nagyon volt példa arra, hogy egy jelentős protestáns kisebbséggel és katolikus többséggel rendelkező országból jelentős munkavállalási célú elvándorlás induljon meg. A KRE Vallásszociológiai kutatása lehetőséget nyújt arra, hogy a felekezeti kultúrák ilyen összetevőit megértsük. A kutatás során feltett kérdések segítségével arra is mód nyílik, hogy a felekezeti kultúrákhoz való kötődés különböző szintjén (kereszteltek, felekezeti identitással rendelkezők, aktív felekezeti tagsággal rendelkezők) vizsgáljuk meg a kétféle mobilitási hajlandóságot. A kutatás során megpróbáljuk rekonstruálni, hogy feltárható-e a felekezeti kultúrák mobilitási hajlandósága mögött értékrendi és etikai háttérváltozó. Az előadás a kétféle mobilitás felekezeti összefüggéseit igyekszik tisztázni.

The Influence of the Denominational Background on the Intentions of those Involved in Higher Education and International Mobility

Of the social processes of the decades since the change of regime in Hungary, the high growth in the number of students in tertiary education is of great importance as well as the migration of Hungarian labour to abroad in the last ten years. The effect of the denominational background on education is emphasized both by international (Lehrer 1999, Sikkink and Fischer 2004, Murphy 2016) and Hungarian research (Karády 1997, Nagy 2012). This is generally true of international migration literature, but in a first and foremost way, comparing the great world religions. The situation in Hungary is unique with regard to the two mobility dimensions. The reformed (Calvinist) people regarding the participation of higher education, until the change of the regime, unlike the international tendencies and Weberian theory (Weber 1982), were under-represented among the higher education graduates (Nagy 2012). With regard to international mobility, in recent decades there was not much evidence that a country with a significant protestant minority and a catholic majority has a significant labour emigration. The Research of Religious Sociology of the KRE provides an opportunity to understand such components of denominational cultures. The questions asked during the research also allow us to examine the two types of willingness to move to different levels of denominations activity (baptismal, denominational identity, active denominational membership). We will try to reconstruct whether the value and ethical background variables can be explored. The lecture tries to clarify the relationship between the two types of mobility with the denominational background.

CsÁNGÓ DÁNIEL

Eötvös Loránd Tudományegyetem / Eötvös Loránd University
dcsango@yahoo.com

Fogyatékoságtudományi Szakosztály – Fogyatékoság és poszt-humán

Technológia-fejlődés, erősödő előítéletekkel

Előadásomban azokról a fogyatékos embereket segítő technológia fejlődésekről fogok beszélni amiknek a koncepcióját a fogyatékoság medikális modellje ihletett.

Mozgássérült személy lévén a saját tapasztalataimon keresztül szeretnék betekintést adni arról, miként ronthatnak ezek fejlesztések a fogyatékosággal élő emberek társadalmi megítélésén és hogyan erősítik az előítéleteket.

Technological Development that Strengthens Prejudice

In my presentation I will talk about the technological developments meant for people living with disabilities based on the medical model of disabilities.

As a wheelchair user for 13 years, I want to share my experiences on how these innovations hurt the social acceptance of disabled people and further strengthen the prejudice against them.

CSIZMADY ADRIENNE

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Szociológiai Intézet / Institute for Sociology, Centre for Social Sciences of the Hungarian Academy of Sciences
csizmady.adrienne@tk.mta.hu

KŐSZEGHY LEA

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Szociológiai Intézet Institute for Sociology, Centre for Social Sciences of the Hungarian Academy of Sciences
koszeghy.lea@tk.mta.hu

Tér-Település-Társadalom Szakosztály 2-3. – Lakásutak a rendszerváltás után

Bérlői generáció egy tulajdonorientált lakásrendszerben

Az elmúlt években a lakásszociológiai irodalomban, különösen az angolszász országokban egyre nagyobb teret kap a fiatal generáció korábbiaktól eltérő lakásútja, egy olyan "bérlői generáció" (generation rent) létrejötte, amely számára a gazdasági válság hatására a korábbiaknál kevésbé hozzáférhető jelzáloghitelek és emelkedő ingatlanárak következtében a lakásbérlet, ezen belül is jelentős mértékben a magánlakásbérlet az egyetlen lehetőség arra, hogy önálló háztartásban éljenek, és a lakásbérlet vélhetően nemcsak átmeneti állomás lesz a lakáskarrierjükben, mivel a jelenlegi feltételek között várhatóan nem fognak tudni belépni a lakástulajdonosi szektorba, lakáskarrierjük tehát alapvetően fog eltérni az idősebb generációk lakásútjától. A háztartások lakhatással kapcsolatos lehetőségeit és korlátait, az egyes jogviszonyformák vonzerejét ugyanakkor a lakáspolitikai is meghatározza a szabályozási feltételek és támogatások alakításával, sőt, a lakáspolitikai diskurzív kerete is befolyásolja az egyes formákkal kapcsolatos percepciókat és döntéseket, tehát az a mód, ahogyan a lakáspolitikai intézkedések és diskurzus a különféle tulajdonformákat kezeli, erősen befolyásolhatja a háztartások lakásútját. Az előadás alapkérdése: értelmezhető-e a bérlői generáció alapvetően Nyugat-európai kontextusban kialakult fogalma az erősen tulajdonorientált magyarországi lakásrendszerben? Ha igen: kik tartoznak ehhez a bérlői generációhoz? Mik a lakhatással kapcsolatos tapasztalataik, attitűdjeik és lakáskarrier-terveik? Vannak-e, és ha igen, milyen sajátosságai vannak egy bérlői generációnak egy erősen tulajdonorientált lakásrendszerben? E kérdések megválaszolásához az előadásban áttekintjük az elmúlt időszak lakáspolitikai fejleményeit, röviden kitérünk a lakáspolitikai diskurzív keretére, a KSH 2015 őszén készült nagymintás lakásfelvételének adatai alapján felvázoljuk a fiatal generáció helyzetét a magyarországi lakásrendszerben majd elemezzük egy 18-35 éves fiatalok körében 2017 nyarán és őszén az MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológiai Intézete által végzett, félig strukturált interjúkra épülő kutatás első eredményeit.

'Generation Rent' in a Super-home-ownership Housing Context: the Case of Budapest, Hungary

The key question of the presentation is, can the concept of 'generation rent', discussed mostly in Western, more specifically in an Anglo-Saxon context, be applied in the 'super-home-ownership' context of Hungary? If such a concept can be applied, who belongs to the 'generation rent' in Hungary? What are their experiences, perceptions, attitudes and housing career plans? Is there any specificity of a 'generation rent' in a super-home-ownership environment? In order to answer these questions, the presentation overviews recent housing policies and housing policy discourse, presents statistical data and analyses a series of semi-structured interviews with young people between 18–35

years residing in Budapest, conducted in summer and fall 2017 at the Institute for Sociology, Centre for Social Sciences of the Hungarian Academy of Sciences.

CSOBA JUDIT

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
csoba.judit@arts.unideb.hu

Nagyalföldi Szakosztály 1.

"Szolidaritás deficitekkel" A rurális térségek integrációs modelljei napjainkban

A Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Tanszékének munkatársai a Manchesteri Egyetem által vezetett, 10 európai ország részvételével zajló InnoSi nevű Horizont 2020 programban az elmúlt két évben a kistelepüléseken szervezett szociális földprogramok társadalmi integrációs hatását vizsgálták. A nemzetközi kutatási program célja a „társadalmi befektetés” jellegű szociális innovációk feltárása és elemzése volt. A szociális földprogram joggal került a kutatás fókuszába, hiszen a résztvevők egyéni kompetenciáinak, munkavállalói készségeinek fejlesztésére, a hátrányos helyzetű csoportok öfenntartó képességének, életminőségének javítására vállalkozik. A szociális földprogram sajátosságainak feltárásakor a mezőgazdasági kistérségekben működő, a mezőgazdasági kultúra újrateremtését és az öfenntartó gazdasági rendszerek kialakulását segítő további integrációs modellek – közfoglalkoztatási program, Startmunka kistérségi mintaprogram, szociális szövetkezetek – közötti viszony elemzésére is sor került. Az integrációs programok közötti kapcsolat versengő, egymást helyettesítő, vagy inkább egymást erősítő jellegének elemzése napjainkban azért vált aktuálissá, mert a kormány az elmúlt években a Magyarországon sok szempontból vitatott közfoglalkoztatást – Startmunkaprogram- állította a támogatások középpontjába, miközben a többi integrációs modell fokozatosan elveszítette jelenőségét. Az integrációs modellek működésére, azok kapcsolatára irányuló kutatási eredményeink mindeközben azt igazolják, hogy a sikeresen működő önkormányzatok mindig komplex integrációs rendszereket működtetnek. A többszintű programrendszer biztosítja a munkaerőpiaci belépésnek és a kilépésnek a szükségletekhez és lehetőségekhez igazodó módját, garantálja a modell dinamikáját és hozzájárul a kistelepülések lokális gazdaságának fejlesztéséhez, a helyben élők életminőségének javításához. A kutatási eredmények mindemellett arra is felhívják a figyelmet, hogy a kormányzati szándékok szerint alakított magyar szociális szövetkezeti modell jellemzői távol állnak az európai szövetkezeti modelltől, s inkább egy „neopatrimóniális” lokális gazdaság és társadalom újjászületését segítik.

“Solidarity with Deficits” – The Integration Models of Rural Areas Today

Within the Horizon 2020 programme named InnoSi the academics of the Sociology and Social Policy Department of the University of Debrecen studied the social integrative effect of social land programmes. The goal of the international research programme was to discover and scrutinise “social investment”-type social innovations. The Social Land Programme became the focus of research for a reason, as it aims to improve participants’ individual competencies, employability skills and the self-sustainability. During the scrutiny of the characteristics of the Social Land Programme other integrative models – assisting the re-establishment of agricultural practice, and the establishment of self-sustaining economic systems (such as the Public Employment Programmes and social cooperatives) – have also been analysed.

The results of our research with regard to the implementation and the relations of integrative models have proved that governments that perform well always operate complex systems.

FEHÉR BORÓKA

Károli Gáspár Református Egyetem / Károli Gáspár University of Reformed Church in Hungary
feher.boroka@kre.hu

Tér-Település-Társadalom Szakosztály 2-3. – Lakásutak a rendszerváltás után

A lakáspolitikai lenyomatai egyéni életutakban

Az előadásban a KRE TFK Szociális munka és Diakónia Intézet Lakáséletút kurzusán végzett interjúk felmérést mutatják be a kurzus hallgatói, melyben egyéni lakáséletutakon keresztül vizsgálták a hazai elmúlt 10 év lakáspolitikai döntéseit, változásait, hiányosságait.

Housing Policy as Observed from Personal Housing Pathways

The presentation is based on the findings of students of the Housing Pathways course of the KRE TFK Social Work and Deaconry Institute, where they explored the evidence (or lack of any influence) of local and national housing policies, including their changes and imperfections on individual housing options based on semi-structured interviews.

FÉNYES HAJNALKA

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
fenyesh@gmail.com

PUSZTAI GABRIELLA

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
pusztai.gabriella@arts.unideb.hu

MARKOS VALÉRIA

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
markosvaleria.90@gmail.com

Nagyalföldi Szakosztály 2.

A felsőoktatási hallgatók civil és önkéntes részvételének hatása a lemorzsolódási esélyekre egy határ menti régióba*

Kutatási kérdésünk, hogy az önkéntesség és a civil szervezeti beágyazottság, jelent-e védelmet a lemorzsolódás ellen vagy inkább elvon a hatékony tanulástól és hátráltatja a tanulás melletti elkötelezettséget a felsőoktatási hallgatók körében. A civil aktivitás lemorzsolódást akadályozó vagy elősegítő voltát többváltozós módszerrel vizsgáljuk, és kutatási kérdésünk, hogy van-e tiszta hatása a civil aktivitásnak egyéb társadalmi és demográfiai változók hatásának kiszűrése után is a lemorzsolódási esélyekre. Emellett külön regressziós modellben vizsgáljuk, hogy milyen változók befolyásolják magát a civil aktivitást. Regressziós modelljeinkben tehát a civil aktivitás tehát egyszer függő egyszer pedig magyarázó változó. Elemzésünk alapja egy, a Kárpát-medence öt országának tizenhárom magyar tannyelvű felsőoktatási intézményében (N=1792) 2014-ben lefolytatott vizsgálat. Előzetes hipotéziseinkkel szemben a civil aktivitás nem hátráltatja de nem is segíti elő a hallgatók tanulás melletti elkötelezettségét. Eszerint tehát az is állítható, hogy a civil aktivitás nem von el a tanulástól és nem hátráltatja azt. Ennek fényében véleményünk szerint fontos, hogy a felsőoktatási intézmények támogassák a diákok önkéntes munkáját és civil aktivitását, mivel ezáltal válhatnak igazán tudatos állampolgárokká, az önkéntesség számos más pozitív hatása mellett.

The Effect of Students' Civil Activity and Volunteering on Chances of Dropping out in a Borderland Region[†]

Our research question is whether volunteering and civil organizational membership of higher education students is a supportive or a risk factor concerning persistence (or chances of dropping out) in higher education. The basis of our analysis is research conducted in the Carpathian-basin in 2014 in 13 counties among higher education students (N=1792) in those higher education institutions, where the teaching language is Hungarian. Contrary to our hypothesis civil activity is neither a supportive, nor a risk factor concerning students' persistence (or dropout chances). But in this sense, we can

---

* A kutatás a "Társadalmi és szervezeti tényezők szerepe a hallgatói lemorzsolódásban" 123847 sz. projekt keretében az NKFI támogatásával, a K-17 pályázati program finanszírozásában valósult meg.

† Project no. 123847 has been implemented with the support provided from the National Research Development and Innovation Fund of Hungary, financed under the K-17 funding scheme.

conclude, that civil activity and volunteering do not distract students from studying and do not increase the dropout chances. So, in our opinion it is important to support higher education students to engage in civil activity and volunteering, because due to these activities they can become more conscious citizens besides numerous other positive effects of volunteering and civil organizational membership.

FOKASZ NIKOSZ

ELTE Társadalomtudományi Kar / ELTE Faculty of Social Sciences
fokasznikosz@tatk.elte.hu

Rend, kreatív feszültség és innovációk komplex (szociális) rendszerekben

Rend, kreatív feszültség, médiadinamika

Feltételezzük, hogy az úgynevezett instabil egyensúlyi állapotok "kreatívok", s ennyiben a társadalmi innovációk forrásai lehetnek. Ennek empirikus ellenőrzésére megvizsgáltuk miként konstruálta meg a görög tömegmédia az adósság válságot, a rendkívüli 2015-ös év folyamán. Arra számítunk, hogy a szavak előfordulási gyakorisága által előállított hálózatok tulajdonságai segítenek detektálni a stabil és instabil állapotokat.

Order, Creative Tension, Media Dynamics

We assume that the so-called unstable equilibrium points could be "creatives" and, in this sense the sources of social innovations. In order to verify this assumption empirically, we depict how the set of Greek mass media constructed the Greek debt crisis during the extraordinary year of 2015. To deal with this problem, we need to determine the evolution of networks of words based on coexistence in the same article. We expect that the statistical features of these networks could reveal stable and unstable states.

FÓNAI MIHÁLY

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
fonai.mihaly@law.unideb.hu

R. FEDOR ANITA

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
fedor.anitafoh.unideb.hu

Nagyalföldi Szakosztály 4.

Prekariátus: a diplomás munkanélküliség egy lehetséges magyarázata

Előadásunkban a fiatal diplomások munkaerő-piaci jellemzőit mutatjuk be, a prekariátus értelmezési keretében. A prekariátus fogalmát mint egyfajta munkaerő-piaci bizonytalanságot definiáljuk, melyben olyan kedvezőtlen munkafeltételek koncentrálódnak, mint bizonytalan, rövid távú munkák, határozott idejű munkaszerződés, alacsony bér. Ezen jellemzők az anyagi biztonság hiányán túl egy általános létbizonytalansághoz, esetlegesen munkaerő-piaci és társadalmi kirekesztődéshez vezethetnek (LaVaque-Manty 2012, Standing 2012).

Prezentációnkban azt mutatjuk be, hogy a diplomás fiatalok körében mennyire érhető tetten a prekariátus, s hogy e jelenség mely fő magyarázó változók mentén értelmezhető a leginkább.

Elemzésünkhöz az országos Diplomás Pályakövető Rendszer nagy elemszámú adatbázisait vizsgáltuk a 2011 és 2015 közötti időszakban.

Precariat – a Possible Explanation for Graduate Unemployment

The study focuses on the labour-market situation of young graduates in the frameworks of the precariat theory. The concept of the precariat is defined as a type of labour-market uncertainty, in which unfavourable working conditions, like insecure short-term jobs, fixed-term employment contracts, low wages, etc. are concentrated. In addition to the lack of financial security, these characteristics may lead to general insecurity and in some cases to labour market and social exclusion (LaVaque-Manty 2012, Standing 2012).

The presentation focuses on the presence of a precarious condition among young graduates and it attempts to find the main explanatory variables in the interpretation of this phenomenon. For our analysis, we used the large-scale database of the Hungarian Graduate Tracking System in the period between 2011 – 2015.

FOSZTÓ LÁSZLÓ

Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Kolozsvár / Romanian Institute for Research on National Minorities
laszlo.foszt@gmail.com

TOMA STEFÁNIA

Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Kolozsvár / Romanian Institute for Research on National Minorities
tomastefania76@yahoo.com

Alternatív modernitások, transznacionális mobilitás és hatásuk a hátrányos helyzetű településekre

Hazatérők és szomszédok: Roma migráció, társadalmi távolság és helyi fejlődés

A migráció, a hazaküldött pénz, és a hazahozott kapcsolat és tudásformák (financial and social remittances) hatása a migránsokat kibocsájtó közösségekre számottevő. A szakirodalomban eldöntetlen vita van a migráció által érintett közösségek és régiók tekintetében a 'fejlesztési optimizmust' valló kutatók, illetve a migráció negatív hatásait hangsúlyozó megközelítések közt. A mi kutatásunk a helyi társadalom szerkezetére, a megfigyelhető attitűdök, és ezeknek a helyi fejlődésre gyakorolt hatására fókuszál. Olyan etnikailag vegyes településeket vizsgálunk meg és hasonlítunk össze, ahol az elmúlt évtizedben számottevő migrációs folyamatok indultak meg a helyi roma lakosság körében és a hazatérés hatásai jól látható nyomot hagyott a helyi társadalomban. Abból a megfontolásból indulunk ki, hogy a helyi többség körében megfigyelhető attitűdök (különösen a társadalmi távolság megteremtésének és fenntartásának megnyilvánulásai) jelentős hatással vannak a helyi társadalmi-gazdasági fejlődés formáira és várható következményeire. A közösségtanulmányok és egy attitűd-felmérés eredményei alapján bemutatjuk, hogy a migráció helyi fejlesztési hatása jelentős különbséget mutat olyan közösségekben, ahol a helyi többség és a roma közösség közti társadalmi távolság aránylag csekély, illetve olyan települések esetén, ahol a társadalmi távolság jelentős.

Returnees and Neighbours: Migration of the Roma, Social Distance and Local Development

Migration has a significant impact on the home communities of the migrants through financial and social remittances. There is an ongoing debate about the effects of migration on the local development between approaches inspired by 'development optimism' on the one hand, and those more focused on the negative consequences on the other. Our study is focused on the social structures and attitudes in a local context and we seek to highlight the role of these local factors on the developmental effects of migration. We compare two ethnically mixed settlements where significant migration of the local Roma populations emerged in the past decade. Based on the results of community studies and an attitude survey we argue that the effect of return migration and remittances is different in localities where there is reduced social distance between the majority and the Roma and those localities where social distance is high.

GALÁN ANITA

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
galan.anita@ped.unideb.hu

Nagyalföldi Szakosztály 2.

Másodlagos digitális egyenlőtlenségek a debreceni fiatalok körében

A digitális egyenlőtlenségek kutatása során az elmúlt években az internet penetrációjának következtében hangsúlyváltás történt; már nem az a fontos, hogy ki fér hozzá az internethez valamint az IKT-eszközökhöz, illetve ki nem (elsődleges digitális egyenlőtlenségek), hanem hogy ki mit csinál, továbbá mit képes csinálni, amikor használja azt (másodlagos digitális egyenlőtlenségek). A vizsgálatok fókuszába tehát a használat minősége és tartalma került. A másodlagos digitális egyenlőtlenségek vizsgálatokor öt dimenzió mentén folynak a kutatások, melyek a következők: a technikai apparátus; a használat autonómiája; a készségek, képességek; a társas támogatás lehetősége; valamint a használat céljának eltérései. Az előadásban a használat céljának különbségeit elemzem debreceni, 1995 után született fiatalok mintáján végzett kvalitatív és kvantitatív kutatási eredmények bemutatásával. A mintába az egyetem több képzéséről, egy elit gimnáziumból, egy szakiskolából, egy egyházi általános iskolából, egy tanoda programból, valamint egy lakásotthonból vontam be az alanyokat. A kutatás során célom volt megvizsgálni, hogy mely háttérváltozók és hogyan befolyásolják azt, hogy a mintába került fiatalok hol, mire és milyen gyakorisággal használják az internetet és az IKT-eszközöket. A kutatás eredményei szerint az iskolatípus és a kulturális tőke is szignifikánsan befolyásolja a fiatalok internet-használati preferenciáit, így egyebek mellett azt is, hogy használják-e tőkenövelő tevékenységekre (pl. nyelvyakorlás, információgyűjtés a tanulmányokhoz, stb.), aktív módon (azaz hoznak-e létre tartalmakat, vagy csak befogadják azokat), vagy csak a web szórakoztató tartalmait ismerik. A mintába került debreceni 1995 utáni születésű fiatalokról elmondható, hogy szinte mindegyikük egyik legfőbb tevékenysége a közösségi oldalak használata, ám ennek célja és intenzitása is eltérő. A fókuszcsoportokon elhangzott válaszaik alapján csoportosítottam őket, így közösségi oldal felhasználói típusokat is létrehoztam.

Second-level Digital Inequality Among the Youth in Debrecen

The research of digital inequality has changed in recent years due to the increase in internet penetration. Who has access to the internet and ICT tools (first-level digital inequality) is no longer important, but what they can do with it when they use it (second-level digital inequality). The dimensions of the second-level digital divide are: technical means, autonomy, the skills of people, social support and the purposes. In my presentation, my main aim is to investigate the differences in the purposes of internet use on a sample of youth from Debrecen born after 1995. For this I use qualitative and quantitative methods as well. According to my results, the type of school and cultural capital are important predictors of internet usage. One of the main activities almost all young people are using is using community websites (social media). Based on their answers I made a typology of social network site users as well.

GERNER ZSUZSANNA

Pécsi Tudományegyetem / University of Pécs
gerner.zsuzsanna@pte.hu

Etnikai Kisebbségkutató Szakosztály

A kisebbségi média mint *conditio sine qua non*, avagy a közösségi médiák szerepe a magyarországi németek nyelvének megőrzésében és identitástudatának erősítésében

Az előadás célja a magyarországi németek közösségi médiáinak, azaz a német nemzetiséghez köthető (általában irányított) nyomtatott és elektronikus sajtótermékeknek és közösségi honlapoknak a bemutatása és elemzése. A diskurzus-elemzés arra keresi a választ, hogy milyen módon kódolódik az etnikai, kulturális és nyelvi identitás a magyarországi német közösségi médiákban. Egy reprezentatív nem mondható empirikus kutatás a magyarországi német közösségi médiák ismertségét, a recipiensek körét hivatott bemutatni.

Minority Media as a *conditio sine qua non*: the Role of the Public Media in Language Upkeep and Identity Reinforcement among the German Minority in Hungary

The target of this presentation is the introduction and analysis of the public media of Germans in Hungary, that is, the printed and electronic press products and public home-pages connected with the German minority (and supervised by them). The discourse-analysis seeks for an answer about the coding ways of ethnic, cultural and language identity in Hungarian German public media. A not representative research project is intended to reveal the Hungarian German social media's reputation and the recipient's circle.

GYŐRI ÁGNES

Budapesti Corvinus Egyetem / Corvinus University of Budapest
agnes.gyori@uni-corvinus.hu

Gazdaságpszichológiai Szakosztály – Gazdasági modernizáció és a közösségek, szerveződések innovatív útkeresése

Kisvállalati pénzügyi sérülékenység és alkalmazkodás

Az előadás a kis- és közepes vállalkozások pénzügyi zavarait vizsgálja a gazdasági válság korai szakaszában és az azt követő években. Vizsgálatunk központi kérdése, hogy milyen tényezők játszanak szerepet a kkv-szektor vállalkozásainak pénzügyi sérülékenységében, különös tekintettel a társadalmi-gazdasági környezeti dimenziókra. Nemzetközi kutatási eredmények alapján tudjuk, hogy a jobb növekedési potenciállal rendelkező cégek kevesebb pénzügyi problémával szembesülnek, mint a növekedni nem vagy gyengébben tudó cégek. Közben számos kutatás foglalkozott már a nyugat-európai vállalkozások szerződéses, adózási és pénzügyi fegyelmével, hiányoznak azok a vizsgálatok, melyek feltárják a közép-kelet-európai kisvállalkozások pénzügyi nehézségeit és ezek speciális okait. Elemzésünk során a Budapesti Corvinus Egyetem Szociológia és Társadalompolitika Intézete által 2009-ben és 2017-ben, kis- és közepes vállalkozások körében végzett reprezentatív adatfelvételek eredményeire, valamint két fókuszcsoport anyagára támaszkodtunk. A fókuszcsoportokat 2017 nyarán közép-dunántúli és fővárosi vállalkozás-tulajdonosok körében szerveztük azzal a céllal, hogy megtudjuk, vajon a kistérségi körülmények hatása eltér-e a fővárosi gazdálkodói gyakorlatoktól. A két keresztmetszeti vizsgálat adatainak összehasonlítása alapján az alábbi tendenciákat fedezhetjük fel: valamelyest csökkent a pénzügyi zavarok előfordulása a kkv-szektor vállalkozásai körében. A többváltozós regressziós elemzési eredményeink szerint a piaci perspektíva – mely a vállalati méret, 'életkor', ágazat, export, tulajdoni struktúra és regionális változók függvénye –, továbbá a stabil, kiszámítható gazdálkodás csökkenti a kisvállalati pénzügyi sérülékenység előfordulásának esélyét. A gazdasági, szabályozási környezeti tényezőket tekintve a pénzügyileg védtelen kkv-k leginkább a költségekhez (magas adók, járulékok; pénzügyi erőforrásokhoz való hozzájutás) és az emberi erőforrásokhoz kapcsolódó problémákba ütköztek. A fókuszcsoportos kutatás a kisservezetek tulajdonosainak döntésein keresztül teszi láthatóvá a gazdálkodói alkalmazkodás tipikus formáit.

Financial Vulnerability and Adaptation of Small Enterprises

The presentation examines the financial troubles of SMEs in Hungary in the early phase of the global financial crisis and in the following years. The key issue of our research is to reveal what kind of factors play a role in the financial vulnerability of SMEs, with special regard to the socio-economic environmental dimensions. Our study is based on two cross-sectional surveys conducted in 2009 and 2017 with national representative samples of small and medium-sized enterprises and on the data of two focus group discussions. The multiple regression analysis revealed that a market perspective – depending on the variables of size, 'age', branch, export, property structure and regional district – and that stable, calculable business activity decrease the chance of financial vulnerability. The focus group findings present the typical forms of economical adaptation on the basis of decisions made by owners of SMEs.

GYUROK JÁNOS

Pécsi Tudományegyetem / University of Pécs
gysokac@gmail.com

Etnikai Kisebbségkutató Szakosztály

Kommunikáció, média, nemzetiségek – a hazai horvát média

A magyarországi nemzetiségek, a differenciált helyzetű és státuszu 13 taxált kisebbség, szemben több határon túli magyar és más közösséggel alig, vagy egyáltalán nem tényleges szereplői hazájuk társadalompolitikai valóságának.

A hazai nemzetiségek médiában való megjelenése, kivéve talán a cigány kisebbséget, alig mérhető, csak akkor szól róluk a többségi média ha valami konvencionális kulturális eseményen lehet őket bemutatni. A roma/cigány nemzetiség pedig leggyakrabban értékhiányosan jelenik meg a hazai többségi médiában. Minden egyes hazai taxált nemzetiség számára állami forrásból finanszírozzák az önmaguknak, önmagukról szóló médiális felületet, persze ezért "csupán csak" lojalitást vár el a mindenkori hatalom. A nemzetiségek saját nyelvén megjelenő sajtó nagyon fontos, de a társadalmi kommunikáció folyamatában, jó lenne figyelembe venni a közönség rétegződési, társadalmi tagolódási és egyéb folyamatait. Nagyon fontos lenne az egyoldalú nemzetiségi médiát demokratikusabbá, funkcionálisabbá tenni és a médiát mint a nyilvánosság eszközét használni.

Communication, Media, Nationalities – The Croatian Media in Hungary

With different statuses, the altogether thirteen nationalities in Hungary – compared to transborder Hungarians or other communities – do not have, or have few real roles in their country's sociopolitical reality.

The nationalities' appearances in the Hungarian media – except for the Gypsies – are barely measurable. They are only mentioned in the majority media when they can be shown at a conventional cultural event. The Gypsy / Roma group most commonly appears negatively. All thirteen nationalities' media platforms are financed from Governmental sources; all they have to do for that is 'just' be loyal to contemporary power. The various press organs of the nationalities in their own languages are very important, but we should take account of the audience's advances through ranks as well. It would be very important to change these one-sided media (which the nationalities have) to more democratic ones, to make them more functional and to use them as tools for publicity.

HABSZ LILLA DORINA

Magyar Tudományos Akadémia, "Lendület", RECENS / Hungarian Academy of Sciences, "Lendület"
RECENSilladorina@gmail.com

Módszertani szakosztály

Az Acting White longitudinális vizsgálata magyar általános iskolákban

Az általános iskolai osztályokon belül alakuló népszerűséget több tényező is befolyásolhatja, köztük az iskolai teljesítmény és az etnikum is fontos szerepet tölt be. A kutatók az Amerikai Egyesült Államokban újabban az „acting white” elmélettel magyarázzák a fekete és a fehér diákok eredményessége közötti egyenlőtlenségek kialakulását, azonban az eddigi elemzések kimenetelei igen ellentmondásosnak mondhatóak. Vizsgálatom fő célja feltárni, hogy létezik-e Magyarországon ez a jelenség. Továbbá, hogy az interetnikus kapcsolatban kialakuló népszerűséget miképpen befolyásolja az iskolai teljesítmény változása. Kutatásomhoz az MTA TK „Lendület” RECENS Kutatócsoport által 2013 és 2015 között az 5., majd 6. évfolyamosok körében félévente elvégzett vizsgálat eredményeit használtam fel. A „Versengés és negatív hálózatok” címen futó négy adatfelvételi hullám eredményei lehetővé teszik az adatok longitudinális elemzését és a változások dinamikájának vizsgálatát. Korábban ebben a témakörben hazánkban inkább csak keresztmetszeti eredmények születtek, így az eddigi tanulmányokat kiegészítve lehetőség nyílik a serdülőkorú társas kapcsolatok alakulásának feltérképezésére, valamint a problémakör teljesebb körű megismerésére. A diákok népszerűségét a szociometriai népszerűség típus vizsgálati módszerének segítségével végeztem el.

A tanulók barátság, illetve ellenszenv jelöléseinek különbségével kapott értéket hasonlítottam össze a diákok teljesítményét mérő, év végi és félévi jegyeinek átlagával. A paneladatokat fix és random hatás modellel elemeztem. Elemzésem eredménye bizonyítja, hogy a jegyek változása pozitívan korrelál a népszerűséggel. Az „acting white” jelenség hazai létezését pedig nem támasztják alá vizsgálataim. A többségi társadalom tagjai azonban pozitívabban ítélik meg a jól teljesítő roma tanulókat, mint saját közösségük, ez pedig hosszú távon az egyenlőtlenségek elmélyüléséhez vezethet.

Longitudinal Study of the Phenomenon of Acting White in Hungarian Elementary Schools

Popularity is affected by a variety of factors in the primary school such as academic achievement and ethnicity. The main goal of my study was to analyse whether acting white exists in Hungary. Furthermore, to show how popularity is influenced by changes in academic achievement in inter-ethnic relations. I used the results of a two-year study completed by the HAS Centre for Social Science “Lendület” (RECENS) with year 11 and year 12 students. The project “Competition and negative networks” involved four waves and studied longitudinal data and the dynamics of change. The panel data were analysed with the fixed- and the random effect models. The results of my analysis show a positive correlation between grades and popularity, but do not support an acting white effect. However the Roma students with better grades are judged more positively by the majority than their own Roma community, which may lead to the deepening of inequality within the minority group.

HADAS MIKLÓS

Budapesti Corvinus Egyetem / Corvinus University of Budapest
miklos.hadas@uni-corvinus.hu

A nemek konstrukciójának mozzanatai a sokféle modernitás keretében. Diszkurzív meghatározók, kritikai kultúrakutatás és a nyugati maszkulinitás átváltozásai

Modernitások és maszkulinitások A nyugati maszkulinitások hosszútávú átalakulásának vázlata

Előadásom célja, hogy fölvázoljam a nyugati maszkulinitások hosszútávú átalakulásának körvonalait, és ezáltal történeti mélységet adjak a sokféle modernitás elméletének. Tézisem, hogy a középkortól kezdődően a hegemon maszkulin diszpozícióknak a társadalmi átrendeződések által kondicionált, relacionális rendszere alakul ki: az archaikus libido dominandi elemeire civilizált (vagyis erőszakkontrollon alapuló) habitusmintázatok épülnek. A nyilvános szférákban az ellenhegemónként föllépő papi, urbánus, udvaronci, majd katonatiszti maszkulinitásformák válnak hegemónná a korábban domináns lovagi mintázat helyett. Az intimszférában a 16. századot követően a családi élet centruma az atyai autoritástól az anyai gondoskodás, a kölcsönös érzelmek és a pszichológiai egymásra hangolódás felé tolódik el, és a házasság alapjává a romantikus szerelem ethosza válik. Következésképpen a női ágens hatalma növekszik, míg a maszkulin erőszakmonopólium kizárólagossága és magától értetődősége gyöngül. E folyamat részeként a férfi az intimszférában is kontrollálni köteles erőszakos impulzusait, vagyis olyan diszpozicionális elemeket kénytelen inkorporálni, amelyek a korábbi évszázadok során a nőkhöz kötődtek.

Modernities and Masculinities – Outline of the long-term transformation of Western masculinities

By putting the theory of multiple modernities into a historical context, the aim of my talk is to try to elaborate the outline of a big-picture narrative about the long-term transformation of Western masculinities. My thesis is that from the Middle Ages onwards hegemonic masculine habitus are relationally structured: archaic patterns of *libido dominandi* are built upon by civilised dispositional elements based on violence control. In the public spheres, the formerly dominant knightly habitual forms are challenged by newer and newer (counter) hegemonic dispositions: those of the clerics, the urban citizen, the courtier, and the military officer. As for the private spheres, from the 17th century onwards, the centre of family-life shifts from paternal authority to maternal care and psychological harmonization; marriages are established according to the ethos of romantic love. Consequently, while the power of the female agent increases, the legitimacy of the masculine violence monopoly decreases. This process implies that men have to control their violent impulses in the intimate sphere, too, and to incorporate dispositional elements that were associated with women in previous centuries.

HEGEDÜS JÓZSEF

Városkutatás Kft / Metropolitan Research Institute
hegedus@mri.hu

Tér-Település-Társadalom Szakosztály 2-3. – Lakásutak a rendszerváltás után

Lakásrezsimek és háztartásstratégiák

Az 2008-as válság megrendítette a lakástulajdon biztonságába vetett hitet, ami a devizahitel válság kezelésének magyarországi vitáiban is egyértelműen tetten érhető volt. A lakásszociológiai kutatások kimutatták, hogy a háztartások bérlakás – tulajdoni lakás közötti választásában („tenure choice”) a válság óta elmozdulás van a bérlakás felé. Az 1990-es évek lakásprivatizációja és az egyoldalúan a magántulajdont támogató lakástámogatási rendszer torz tulajdoni összetételt hozott létre a magyar lakáspiacon, amit a 2000-es évek forint és devizahitel expanziója tovább erősített. Ezt a folyamatot a 2008-as hitelválság megtörni látszott, de a 2015 utáni lakástámogatási rendszer újra a régi mintákat hozta vissza. A kutatás alapkérdése, hogy a fiatal családok döntéseit mennyiben befolyásolta a válság, azaz egy makrogazdasági/szociológiai változás hogyan jelenik meg az egyéni döntésekben. Feltételezésünk szerint ezt a kauzális kapcsolatot több makró és mikro változó befolyásolja/közvetíti, amelyek közül most két fontos területre koncentrálnunk: a családi háttérre és a munka-erőpiaci pozícióra. A családi háttérnek meghatározó szerepe van: a munkaerőpiacon és a lakáspiacon a társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődését (konzerválását és növekedését) hozza magával. A családi háttér fontosságát a jóléti rendszer hiányosságai emeli ki. A munkaerőpiac szerkezete (munkanélküliség, közmunka program, kényszer vállalkozás, minimál bér és „borítékfizetés”, nyomott bérek, külföldi munkavállalás lehetősége, stb.) szintén fontos tényezője a lakáspolitikai döntéseknek, függetlenül a hitelválság okozta bizonytalanságtól. Fontos kérdés, hogy a lakáspolitikai programok mérséklik vagy erősítik a kialakult egyenlőtlenségeket, és melyek azok a programok, amelyek képesek egyéni szinten kompenzálni ezeket a strukturális hátrányokat. A strukturált interjúk elemzésével arra teszünk kísérletet, hogy a lakásstratégiai döntésekben a közvetlen kauzális kapcsolatok mellett bemutassuk a két közbeeső változó hatását.

The Role of Family Background and Labour Market Position in the Housing Strategy of Young Households after the Mortgage Crisis

The 2008 GFC shattered people’s trust in the safety of property ownership. This was clearly demonstrable in the debates about how to handle the FX mortgage loan crisis in Hungary. The research is aimed at finding out to what extent the crisis has affected the choices of young households. Our assumption is that this causal relationship is influenced and mediated by several macro and micro factors, out of which we have focused on two areas: the family background and the labour market position. The former has a decisive role as it reproduces social inequalities both in the labour and the housing market. The structure of the labour market is also an important factor in decisions in the housing market, regardless of the insecurity caused by the mortgage crisis. Through the analysis of structured interviews, we attempt to demonstrate, in addition to direct causal relations, the effect of the two intermediary variables in housing strategy decisions.

HERNÁDI ILONA

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar / ELTE Bárczi Gusztáv Faculty of Special Needs Education
ilonahernadi@yahoo.com

KATONA VANDA

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar / ELTE Bárczi Gusztáv Faculty of Special Needs Education
katona.vanda@barczi.elte.hu

KUNT ZSUZSANNA

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar / ELTE Bárczi Gusztáv Faculty of Special Needs Education
kunt.zs.uni@gmail.com

SÁNDOR ANIKÓ

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar / ELTE Bárczi Gusztáv Faculty of Special Needs Education
sandoraniko.oktatas@gmail.com

Fogyatékoságtudományi Szakosztály – Fogyatékoság és poszt-humán

Fogyatékoság és poszthumán, a fogyatékoságtudomány perspektívái

Az emberről szóló koncepciók jelentős átváltozásainak korát éljük a globális és technológia irányította világunkban, ezért e komplex téma képezi központját napjaink filozófiai és kulturális vizsgálódásainak. A poszthumán gondolata fontos iránymutató eszköz lehet ahhoz, hogy új megközelítéseket vezessünk be a hagyományos, autoritárius, humanizmus által meghatározott ideális szubjektum helyett.

A kerekasztal teret ad az emberrel kapcsolatos kérdések kritikai fogyatékoságtudományi keretben történő megvitatására. Megvizsgálja a fogyatékoság és poszthumán összekapcsolódási lehetőségeit és kérdéseket fogalmaz meg az élet és halál, ember és nem-ember, biológia és kultúra, illetve az ember és a technológia közti határok újragondolásáról.

Disability and Post-human, Perspectives in Disability Studies

The concept of the human has undergone a dramatic transformation in our global and technologically mediated world; therefore this complex issue is at the forefront of contemporary philosophical and cultural enquiry. The idea of the post-human could be a navigational tool to introduce a qualitative shift in our thinking about the traditional, authoritative humanistic ideal of the subject.

This round table will open space for discussions concerning the human through critical disability studies. It will examine the ways in which disability and post-human work together and raise important questions regarding the rebuilding possibilities of boundaries between life and death, human and non-human, biology and culture, human tissues and technology.

HIDAS ZOLTÁN

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Szociológiai Intézet / Pázmány Péter Catholic University, Institute for Sociology
hidas.zoltan@btk.ppke.hu

Vallásszociológia Szakosztály

A kereszténység mint kultúra: Ernst Troeltsch vallásszociológiájáról

Az előadás Troeltsch szellemi pályáját mutatja be a protestáns teológiától a kereszténység kultúratudományáig.

Christianity as Culture: on the Religious Sociology of Ernst Troeltsch

The lecture outlines Troeltsch's intellectual journey from protestant theology to a 'Kulturwissenschaft' of Christianity.

HIRES-LÁSZLÓ KORNÉLIA

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola / Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian Institute (Ukraine)
hikornelia@gmail.com

Nagyalföldi Szakosztály 1.

Hétköznapi etnicitás Kárpátalján, Beregszászon. Hogyan és mikor etnicizálnak a beregszásziak mindennapjai?

Előadásomban a 2016 nyarán megvalósított fókuszcsoporthoz tartozó beszélgetések eredményeinek a bemutatását tervezem. A vizsgálatban követett konstruktív identitás jellemzői – konstruáltság, esetlegesség, labilitás, sokféleség, képlékenység – gyökeresen megváltoztatták az identitás fogalmának vizsgálatát, a korábbtól teljesen eltérő megvilágításban írják le az etnikai csoportokhoz tartozást (Brubaker–Cooper 2000; Stachel 2007). A beszélgetés témaköreinek főként a kárpátaljai, beregszászi magyarok mindennapi életében átélte, megtapasztalható illetve etnicitással kapcsolatba hozható témakörökre fókuszáltunk, és az elemzésben igyekszünk minden olyan releváns témakörhöz általánosnak mondható illetve kevésbé megszokott véleményeket bemutatni (a szociálkonstruktivizmus módszerével), amelyekeken keresztül etnikailag determinált és etnikai kategóriákhoz nem köthető témákat etnicizáltak a beszélgetésben résztvevők. A vizsgálat tervezésénél és megvalósításánál a tematikailag valamint szemléletileg a Brubaker és társai ([2005] 2011) által Kolozsváron végzett hétköznapi etnicitás vizsgálatát vettük alapul. Annak ellenére, hogy több támadás érte a vizsgálatot és megközelítésük néhány szegmensét (Messing 2006, Lőrincz 2008, Marác 2015), mégsem sikerült eddig az övékéhez hasonló összefogottsággal és átgondoltsággal bemutatni a konstruktivista nézőpontot egy etnicitással kapcsolatos empirikus vizsgálatban.

Irodalom:

Brubaker, Rogers – Cooper, Frederick 2000. Beyond „identity”. Theory and society 29, 1–47. Forrás: http://www.sscnet.ucla.edu/soc/faculty/brubaker/Publications/18_Beyond_Identity.pdf

Brubaker, Rogers – Feischmidt, Margit – Fox, Jon – Grancea, Liana 2011. Nacionalista politika és hétköznapi etnicitás egy erdélyi városban L’Harmattan. Budapest. 2011.

Lőrincz D. J. (2008): A kolozsvári magyarok társadalma. Regio (2) 240–256.

Marác L. (2015): Transnationalizing Ethno-linguistic Hungarian Minorities in the Carpathian Region: Going Beyond Brubaker et al. (2006). Transylvanian Society 2015/3. 25–46.

Messing V. (2006): "Gondolatok Roger Brubaker: Csoportok nélküli etnicitás c. műve kapcsán." Regio 2006/1: 215–221.

Everyday Ethnicity in Transcarpathia, Beregszász.

In the presentation, the ethnicity of Beregszász will be illustrated using the discourse analysis of focus group discussions. We rely on research carried out in the summer of 2016, which is thematically and according to its point of view, following research on everyday ethnicity conducted by Brubaker et al. ([2005] 2011) in Cluj. The study of ethnicity determining the identity of ethnic identity has a crucial role. Characteristics of the constructive identity in the study – constructed nature, eventuality, instability, diversity and plasticity – radically changed the interpretation of the concept. In my analysis I would like to focus on research questions regarding Transcarpathian Hungarian and Ukrainian everyday ethnicity. Social constructivism and discourse analysis are used as a methodological ap-

proach to display and interpret the results. The analysis of the opinions have been divided into two parts: the first topic was originally ethnically neutral, but was followed later with examples of ethnic themes.

HORZSA GERGELY

Budapesti Corvinus Egyetem / Corvinus University of Budapest
horzsagergely@gmail.com

Gazdaságpszichológiai Szakosztály – Gazdasági modernizáció és a közösségek, szerveződések innovatív útkeresése

Gazdasági modernizáció szerepe a vidéken élők elvándorlásában

Az előadás a hazai vidékfejlesztési programok által a 2007-2013 költségvetési ciklus során helyi gazdasági modernizáció céljából magyarországi községekben elköltésre került fejlesztési források mennyisége és a települések migrációs adatai közötti összefüggések vizsgálatára fókuszál.

A 2020-as magyar vidékpolitika legfontosabb célja a „vidék népességmegtartó- és népességeltartó-képességének javítása” (VM 2012), amelyet a fejlesztéspolitika különböző fejlesztési támogatások juttatásával tervez elérni. A nemzetközi társadalomtudományi szakirodalom meglehetősen ellentmondásosan látja a gazdasági-társadalmi fejlesztések elvándorlásra gyakorolt hatását: Richard Rhoda (1983) tanulmányában korábbi kutatások eredményeiből következtetve vizsgálta a helyi fejlesztési programok elvándorlásra gyakorolt lehetséges hatását – legfőképp fejlődő országok tapasztalatai alapján. Bár megállapítása szerint a kutatások alacsony száma és területi szétszórtsága miatt ezek az eredmények ellentmondásosak, a két változó egyértelmű negatív kapcsolatát (több fejlesztés – kevesebb elvándorló) legalábbis megkérdőjelezhetjük. A szakirodalom alapján feltételezhető, hogy fejlett és fejlődő térségben a fejlesztési programok hatása ellentétes.

Az előadásban arra a kérdésre keresem a választ, hogy amennyiben a politikai cél valóban a vidéki népesség helyben tartása, adekvát eszközként szolgál-e erre a gazdasági modernizáció, valamint a vidékfejlesztés egyéb megoldásai. Az előadás kifejezetten fejlett régióban történő fejlesztésekkel foglalkozik, az elemzés fókuszában a Közép-Dunántúl áll.

A korreláció- és regresszióelemzés alapjául a Magyar Államkincstár mezőgazdasági és vidékfejlesztési osztálya által szolgáltatott, kifizetett EU-s és állami vidékfejlesztési támogatások településsoros adatai, valamint a KSH által a TEIR rendszeren keresztül szolgáltatott településsoros éves migrációs adatok szolgálnak. Az elemzés alapján megerősítést nyer az a szakirodalmi állítás, miszerint a vidékfejlesztési programoknak tetten érhető hatásuk van a helyi vándorlási mintázatokra, továbbá a különböző célokra folyósításra került források kapcsán különböző előjelű összefüggés tapasztalható.

Effects of Economic Modernisation on Emigration of Rural Dwellers

This presentation focuses on the relationship between the amount of EU funds spent on rural development programmes in Hungary in the 2007–2013 budget period and the migration patterns of these rural settlements. The major goal of the Hungarian rural development policies is to increase “population preserving capacities” of villages, by employing development funds. However, the literature is divided on the potential effects of such policies on migration. Based on Richard Rhoda (1983), we might reject the clear-cut negative relationship between the two variables (more funds – less emigration) which changes with the level of economic status of the region as well. Employing settlement-level rural development funding and emigrational data in a more developed region of Hungary (Central-Transdanubia), the presentation concludes that such policies do seem to have an effect on emigration patterns, and funds targeting different fields in development may trail different migratory outcomes.

HUSZTI ÉVA

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
huszti.eva@foh.unideb.hu

Nagyalföldi Szakosztály 1.

Társas kapcsolatok és rizikómagatartás hátrányos helyzetű fiatalok körében

A személyes kapcsolathálózat fontos szerepet tölt be a társadalmi integrációban. Az erős és a gyenge kötések az egyén számára különböző erőforrásokat biztosítanak. Míg az erős kapcsolatok az intimitást, a bizalmat jelentik, valamint a támogatást nehéz élethelyzetekben, és egyben biztosítják a jóllétet (fizikai, pszichés) stabilitást és segítik a nehéz helyzetekkel való megküzdést. A gyenge kapcsolatok fontosak a különböző társadalmi csoportok közötti közvetítésben, információcserében, összekapcsolják az egyént a sajátjától eltérő társadalmi csoportokkal valamint alkalmasak a társadalmi távolságok áthidalására (Lin, 2008; Dávid, Huszti, Lukács, 2016). A személyes kapcsolathálózat összetétele meghatározza az egyén jól-létét, életminőségét, életesélyeit. Az egyént körülvevő kapcsolatok szerkezetének társadalmi hatásai is vannak, befolyásolják annak működését (Christakis-Fowler 2010, Albert-Dávid 2014). A kapcsolati tőke a társadalmi tőke fontos alkotóeleme. Mindkettő olyan erőforrás, melyeknek egyre nagyobb szerepük van mindennapjainkban. A kapcsolati tőke hiánya felerősíti az izoláció, szegregáció, marginalizáció veszélyét, ezzel együtt jelentősen csökkenti a társadalmi integráció esélyét (Bourdieu 1983, Granovetter 1983, Sik, 2012, Dávid-Huszti-Lukács, 2016).

Az előadás speciális helyzetű célcsoportok egyéni kapcsolathálózatát mutatja be. A 2017 tavaszán Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében felvett adatokból megállapítható, hogy a telepi és a szakellátásban élő fiatalok bizalmas kapcsolatrendszerük szűkebb, mint kortársaiké. A megkérdezettek viszonylag sok barátal rendelkeznek, viszont tizedüknek nincs baráti kapcsolata. Adataink markáns különbségre hívják fel a figyelmet: míg a telepi környezetben élő fiatalok kapcsolatrendszeréből hiányoznak azok a gyenge típusú kötések, akik a későbbiek folyamán, úgynevezett „híd” szerepüknek köszönhetően a társadalmi integrációt megkönnyíthetik, a szakellátásban élő megkérdezett fiatalok bizalmas kapcsolathálózatában több az ilyen gyenge kötés. Az adatok szerint minél több bizalmasa van a megkérdezett fiatalnak, annál kevésbé érintettek az alkohol és drogfogyasztásban.

Social Network and Risk Behaviour among Disadvantaged Youth

The content of the personal network determines well-being, i.e. the quality of life of a person. There are also some social impacts of the structure of social connections around a person, and they influence how it works. The capital of connections is an important element of social capital. Both of these are resources raised by roles in our everyday life. The lack of this capital can lead to the dangers of isolation and marginalisation; moreover, it can reduce the chance of social integration. The presentation shows the personal networks of some special groups. According to data from research undertaken in 2017 in Szabolcs Szatmár Bereg County, we can state that those youth who are living in disadvantaged settlements or in the child welfare system, have narrower personal networks than those of peer groups in 'normal' circumstances. Our data also showed a strong difference between the personal social networks of two studied disadvantaged groups..

JANKY BÉLA

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont & Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem /
HAS Centre for Social Sciences & Budapest University of Technology and Economics
janky@tk.mta.hu

Politikai identitás és társadalmi attitűdök a média „posztobjektív” fordulata után

Menekültek befogadása és melegek elfogadása: Alapértékek, politikai identitás és média-keretezés

Az előadás közelmúltban végzett survey-kísérletek eredményeit mutatja be. A kísérletekben azt vizsgáltam, hogy az elit diskurzus mennyire képes politikai identitás mentén átformálni általános társadalmi attitűdöket a mai Magyarországon. A felmérések során válaszadók egy része aktuális társadalmi-politikai kérdésekhez kapcsolódó riportokat, összegzéseket olvasott. E riportok szóhasználatát, téma-keretezését és vizuális támogatását manipuláltuk. A korábbi kísérletek a menekültválsághoz kötődnek, és az állampolgárok menedékpolitikával kapcsolatos véleményének formálhatóságát vizsgálják. Az újabb vizsgálatok a melegekkel és jogaikkal kapcsolatos attitűdök befolyásolhatóságára fókuszálnak.

Attitudes towards LGBT People and Refugees: Values, Political Identity and Media Framing

I present the results of recent survey-experiments that focus on the effects of elite discourses on public attitudes in Hungary. In particular, I am interested in the role political identity plays in shaping attitudes. In the experiments, respondents in the treatment groups received summaries/news reports about current issues. Wording and framing of those reports were manipulated. The findings reinforce hypotheses about the moderating role of political identity on the effect of news framing.

KELLER MÁRKUS

ELTE Társadalomtudományi Kar & 1956-os Intézet / ELTE Faculty of Social Sciences & 1956 Institute
keller.markus@tatk.elte.hu

Sokféle modernitás és magyar társadalomtörténet

A családi ház szerepe a lakáskérdés megoldásában 1945 után, német-magyar összehasonlításban

A kortárs építészet egyik legvitatottabb kérdése a családi házak szerepe a lakhatásban. Az 1945 utáni lakáspolitikák vizsgálatával arra keresem a választ, hogy a családi házak építésének támogatása, a támogatási formák és célok különbözősége, hogy befolyásolta az urbanizációt.

Detached House and the Housing Question in a Comparative Perspective

One of the most controversial issues in contemporary architecture is the role of family (detached) houses in housing. The leading question of my presentation is how far the different housing policies and the different forms of supporting the construction of detached houses have affected the urbanization in the investigated countries.

KISS ZSUZSANNA

ELTE Társadalomtudományi Kar / ELTE Faculty of Social Sciences
zsuzsi.kiss@tatk.elte.hu

Sokféle modernitás és magyar társadalomtörténet

"Hozzunk gazdálkodásunkba helyes arányokat" – hagyományos és modern elgondolások a mezőgazdaságról Magyarországon a 19. sz. második felében

Az előadás a többféle modernitás elméletének egyik ritkábban vizsgált dimenzióját helyezi fókuszba: a hagyomány és a modernitás viszonyát. Az elmélet érvelése szerint a modernitás megjelenése nem jelent végleges szakítást a hagyományossal (éppen ellenkezőleg: a sokféle modernitás a többféle hagyomány különböző továbbélési formáiban gyökerezik) és ráadásul, maga a „hagyományos” sem azonosítható leegyszerűsítő módon az elmaradottal és megrekedttel. A 19. sz. második felének hazai mezőgazdasága úgy indult meg a modernizáció útján, hogy közben a hagyományos gondolkodásmódok és gyakorlatok sokaságát őrizte meg. A mezőgazdaság „helyes arányai” diskurzusformáló jelszavának elemzése segítségével a dolgozat arra világít rá, hogy a hagyományos és modern közötti átmenetet egyszeri „alapvető változás” helyett érdekesebb egy időben elhúzódó, megszakított és többször újrakezdett folyamatként értelmezni.

“Let us Bring Proper Measures into our Agriculture” – Traditional and Modern Ideas on Agriculture in Hungary in the Second half of the 19th Century

The paper investigates a dimension of the multiple modernities theory that is usually less highlighted: the relation between tradition and modernity. According to the theory the emergence of modernity does not mean a fundamental break with the traditional (on the contrary: the multiplicity of modernities does originate from the incorporation of the various forms of diverse traditions); moreover, “traditional” itself should not be identified with “backwardness” or with “frozen in time”. Agriculture in the second half of 19th century in Hungary hit the road of modernization while maintaining multiple traditional attitudes and practices. By analysing the important catchword (“proper measures”) of the agricultural discourse of the time, the paper shows that instead of talking about a fundamental break between the traditional and the modern, it proves to be more fruitful to think about the process as “constant and complex loop”.

KLEIN JUDIT

Andrássy Gyula Német Nyelvű Egyetem / Andrásy University Budapest
klein.judit16@gmail.com

Etnikai Kisebbségkutató Szakosztály

Kisebbségi és többségi újságírók helyzete a rendszerváltás előtt és után

Az újságírók szabadsága a média szabadságának fokmérője. A szabad sajtó fontos demokratikus funkciókkal rendelkezik. A társadalom sokszínű véleményét tükrözi és segít az állampolgároknak, hogy helyes döntéseket hozzanak. Segít fenntartani a demokratikus rendszert, stabilitást és folytonosságot. Emellett a "házórzó kutya" szerepét is magára veszi: felügyeli a választott politikai pártok működését, a hatalmi posztokon levőket és nem hagyja, hogy visszaéljenek a hatalmukkal és befolyásukkal.

Magyarország a szocialista és a rendszerváltás után a posztszocialista országok útján járt. A rendszerváltás természetesen az ország médiatörténetében is jelentős változást hozott, mert szocialista struktúra és annak az érának a következményei nyomokat hagytak és a jelenig befolyásolja a helyzetet.

A szocialista Magyarországon mindent a párt ideológiájának rendeltek alá, így természetesen a médiát is. Központi, hierarchikus módon működött a rendszer, a politika felügyelete alatt és annak elvárásainak megfelelően. Bár Magyarországon nem volt cenzori hivatal, de maga a cenzúra a mindennapokban jelen volt, a szerkesztőségekben és az újságírók fejében is. Különböző szervezetek különböző szinteken kontrollálták a média különböző szereplőit és tartalmait: a kormány, a párt, az újságíró szövetség kívülről és a szerkesztőségekben a főszerkesztők és szerkesztők figyelték a munkát. Az újságírókkal szembeni elvárásokat a párt többször is nagyon pontosan fogalmazta meg és bevezették a főszerkesztők egyszemélyes felelősségét, mely direkt felügyeletet biztosított helyben, így egy ember felelt a tartalomért és a szerkesztőségért. Kisebbségi médiumok munkatársai ugyanolyan körülmények között dolgoztak, mint kollégáik. Különbségek léteztek, elsősorban a kisebbségi újságírók sokkal komplexebb és bizonyos szempontból bonyolultabb feladatköre miatt. Ez a különbség függetlenül a rendszerváltás után végbemenő politikai-társadalmi-gazdasági változások ellenére, fennmaradt. A hasonlóságokat és különbségeket vizsgálom az előadásomban.

The Situation of Journalists in Comparison to their Minority Colleagues

The freedom of journalists is the barometer of the freedom of the media. A free press has relevant democratic functions. It mirrors the multicoloured opinions of society, helps the citizens during elections to make the right choice. It also helps to maintain democratic order, stability and continuity. Besides these it takes over the role of "watchdog" as well; overseeing the activities of elected politicians as well as functionaries, not letting them abuse their power and influence.

Hungary went a characteristic socialist and after the change a post-socialist way also with its press. The change has of course meant a discontinuity in the media history of the country, but many phenomena from the period of socialism as well as consequences from the era before the system change have left their mark and are influencing the situation to this day.

In socialist Hungary everything was subordinated to the ideology of the party including the media. It worked in a centralist and hierarchical way and was under political supervision. Although there was no board of censors, censorship was in fact present in the editorial offices and in the heads of journalists. A range of institutions on different levels exercised control over the media. The government,

the party and the association of journalists kept an eye on the different media outlets from the outside, while the head of desk did so from the inside.

The expectations of journalists from the party were described very precisely several times, leading to responsibility for the press product resting on one person: the editor-in-chief, who took care of content and had to live with all the consequences. Self-censorship became an everyday issue for journalists as well. Journalists of minority media outlets were also part of the system and worked under the same conditions. There were some differences; especially the tasks of minority journalists are more complex and wide-ranging. The complexity of their job became not less after the change, but even more so, because as a consequence of the changing media landscape these journalists had to survive under new circumstances in a politically, socially and economically changing country. I would like to compare the situation before and after the system change and highlight differences and similarities.

KMETTY ZOLTÁN

ELTE Társadalomtudományi Kar / ELTE Faculty of Social Sciences
zkmetty@tatk.elte.hu

Politikai identitás és társadalmi attitűdök a média „posztobjektív” fordulata után

Korrupciós észlelés és választási aktivitás

A korrupciós észlelés választási és politikai aktivitásra gyakorolt hatásával kapcsolatban több, egymással versengő álláspont létezik. Az uralkodó nézőpont szerint a széleskörű politikai korrupció elbizonytalaníthatja az inkumbens párt szavazót és mobilizálhatja az ellenzéki szimpatizánsokat. Más tanulmányok inkább a nagymértékű korrupció általános elbizonytalanító hatására hívják fel a figyelmet, miszerint ilyen helyzetben a választópolgárok tehetetlennek érzik magukat a rendszer megváltoztatására. A korrupció kapcsán a szelektív észlelés is kiemelten fontos: a szavazók a saját pártjukkal kapcsolatos korrupciót hajlamosak elbagatellizálni, más pártok ügyeit pedig felnagyítani. Az elmúlt években több kutatást is végeztünk arról, hogyan jelenik meg a mai magyar pártok és szavazóik viszonyában a fent leírt, komplex struktúra. Előadásomban ezeknek a vizsgálatoknak az eredményeit és tanulságait mutatom be.

Perception of Corruption and Political Activity

There are several – and sometimes rival – theories about how the perception of political corruption affects political activity. Based on the dominant theory, widespread political corruption can make the voters of the incumbent party unsure and can mobilize the sympathizers of opposition parties. Other papers rather attract attention to the general uncertainty effect of political corruption, as voters feel helpless to change the system because of the widespread corruption. In the case of corruption, the selectivity of perception is also highly important: voters tend to ignore their own parties' affairs but are more open to other parties' corruption cases. In the last few years we have conducted several surveys about how this complex structure appears in relation to Hungarian voters and political parties. In my presentation, I will outline the most important results and consequences of these research studies.

KOVÁCH IMRE

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológiai Intézet / Institute for Sociology, Centre for Social Sciences, Hungarian Academy of Sciences

kovach.imre@tk.mta.hu

A cirkuláris modernitás regionális dimenzió

Vidékmodernitások

A rurális régiók gyakran voltak a tradicionális és a modern jelenségek, struktúrák változásának a reprezentatív színterei. A tradíció gyakran az elmaradottság, a modernitás, a haladás szinonimájaként jelent meg. A jelenkori vidéki modernitás szorosan összekapcsolódik az újraértelmezett tradíciókkal.

KOVÁCS KLÁRA

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
kovacs.klarika87@gmail.com

Nagyalföldi Szakosztály 3.

Védő- és veszélyeztető tényezők a Kárpát-medencei hallgatók egészség rizikó-magatartásában

A hallgatók egészségmagatartásának vizsgálata több szempontból is fontos. Egyrészt a tanulmányok megkezdése és folytatása, a családtól, barátoktól való elszakadás okozta új élethelyzet és kontroll csökkenése mentális és lelki terheket róhatnak a fiatalokra, másrészt bizonyos egészségkárosító magatartásformák (leginkább a nagyivászat) nagyobb valószínűséggel fordulhatnak elő a hallgatók körében. Tanulmányunkban arra keressük a választ, hogy miként befolyásolják egyéni és szocio-kulturális tényezők a közép-európai hallgatók egészség rizikó-magatartását (dohányzás, nagy mennyiségű alkohol- és drogfogyasztás). Az elemzésekhez a Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Intézet (CHERD-H) egy öt országgal (Magyarország, Szlovákia, Ukrajna, Románia, Szerbia) határos régió felsőoktatási intézményeinek hazai és kisebbségi magyar hallgatóit vizsgáló kutatásunk adatbázisát használtuk fel (IESA 2015, N=2017). Eredményeink azt mutatják, hogy noha a vizsgált populáció hasonló történelmi-kulturális tradíciókkal rendelkezik, mégis más tényezők befolyásolják az egyes országok hallgatóit. Általánosságban elmondható, hogy Szerbia kivételével minden országban a férfiakra jellemző inkább a rizikó magatartás, mint a nőkre. A szubjektív anyagi helyzetnek Magyarországon van szerepe. Rizikófaktorok számát szinte mindegyik térségben a társas, bulizáshoz tevékenységekhez kapcsolódó szabadidő-eltöltés, a rekreációs a magyarországi, a sportos tevékenységek pedig a kárpátaljai, míg az élet értelmének ismerete a partiumi és erdélyi diákok körében véd a szerfogyasztástól. Az individuális szintű bizalom mértéke ellentétes befolyásoló szereppel bír az egyes országokban.

Protective and Risk Factors of Students' Health Behaviour in the Carpathian Basin

It is important to examine students' health behaviour types – above all – as university life, the beginning of studies and the new lifestyle associated with it, sometimes a departure from the family, learning difficulties, cost of living difficulties and other personal problems might be the most stressful period in students' lives. More frequent depression symptoms may be caused by high stress levels which may have psychosomatic consequences that may decrease or destroy students' well-being, achievement and future prospects. They can be motivated to smoke, use drugs, and consume alcohol with increased frequency by the university milieu, students' lifestyle and the expectations from freshmen on campuses. The aim of presentation is to identify which individual and socio-cultural factors affect students' health-risk behaviour (smoking, binge drinking and substance abuse). In the last research study of the Center for Higher Education Research and Development (CHERD-H) we included students – of primarily Hungarian ethnic background – studying in three Hungarian, five Romanian, two Slovakian, three Ukrainian and one Serbian Higher Education institutions, taking a sample in proportion to the total number of students studying in the respective institutions (IESA 2015, N=2017). Generally, men are much more characterized by risk behaviour than women (except for the Serbian students). The subjective material status plays an important role among Hungarian students. Societal leisure activities and partying are risk factors in all regions. Solitary and recreational leisure activities protect Hungarian students, sports and games do this for the Transcarpathian

students and knowing of meaning of life tends to keep the students from Partium and Transylvania away from substance abuse. The individual level of trust has an opposite influence in each country.

KRÉMER BALAZS

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
kremerb@bpcinform.hu

Ifjúságszociológia Szakosztály – Magyar Ifjúság 2016 kutatás

Megjegyzések a Magyar Ifjúság 2016 kutatás koncepciójához

A négyévente megismételt Magyar Ifjúság kutatás koncepciójában az egyenlőtlenség és struktúravizsgálatok általános módszereit és koncepcióit adaptálta a fiatalok korosztályára. Ez a megközelítés érdekes és fontos eredményekre vezetett abban, hogy az átfogó strukturális egyenlőtlenségek miképpen tükröződnek és reprodukálódnak a fiatalok körében. Az előadás ettől eltérő koncepcionális kérdéseket vet fel arról, hogy mik azok a fontosabb átfogó társadalmi változások, amelyek megfigyelhetők voltak és sejthetők a jövőre nézvést abból, hogy a fiatalok miképp hoznak másfajta döntéseket, hogyan élik másképpen életüket, milyen másfajta elképzeléseik vannak a jövőről – mint az idősebbek, a többségi társadalom. A felvetendő kérdések kapcsolódnak a családi/kapcsolati minták, a munkaerőpiaci perspektívák eltéréseihez, ahhoz, hogy mennyire racionális és/vagy érzelmi alapúak, mennyire frusztráltak vagy reménytelik az élet fontosabb kérdéseiről hozott döntések, illetve felvet néhány olyan szempontot, hogy az egyéni válaszok csoportosításaiból milyen változások vetíthetők előre a gazdasági és társadalmi rendszer, a struktúra változásaira az elképzelhető jövőben.

Some Remarks on the Concept of Researching Hungarian Youth 2016

The suite of Hungarian Youth surveys repeated every fourth year adapted and applied the general concepts and methods of social inequality research onto that on youth. That conceptual approach led towards interesting and relevant findings on how social structures have been mirrored and reproduced among young people. This talk tries to gain insight into other conceptual questions about what major social changes can be observed in the past and projected into the future, if we look at how young people make different decisions, live different lives and have different life-scenarios than the older generations. That approach tries to highlight some youth-visions on the labour market and family perspectives, on rationalistic and/or emotional and/or frustrated/wishful impacts on decision making; also some possible consequences of clustered individual survey-answers onto the shift of economic and social system/ structure in the future are examined.

LADANCSIK TIBOR

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
tiber.ladancsik@gmail.com

Nagyalföldi Szakosztály 1.

Magyar – szerb vegyes házasságok a Vajdaságban

Az előadásom témája a magyarok és a szerbek közti vegyes házasságok. A két vizsgálni kívánt népcsoport jelentős létszámban a Délvidéken él együtt, ezért a kutatást is itt végzem. A Vajdaságban a magyarság kisebbségi élethelyzetben van, a szerbség pedig a többségi nemzet. A Délvidéken közel 250 000 magyar él, és főként az északi részeken koncentrálódnak, valamint több településen is többséget alkotnak. Az adatgyűjtés kvalitatív és kvantitatív módszerekkel történik. A vegyes házasságokban élő személyekkel készültek életútinterjúk. Egy házasságot akkor tekinthetünk endogámiának, ha a párválasztás az adott társadalmi csoporton, területen, vagy népcsoporton belül történik. Jelen esetben akkor fordul elő endogámia, ha szerb – szerb, vagy magyar – magyar házasság kötődik. Exogámiának az tekinthető, ha a házasság eltérő népcsoportok között történik, jelen esetben szerb – magyar házasság. Ha egy nép vagy nemzet, vagy akár két település tagjai gyakran házasodnak egymás közt, akkor a két csoport közötti zártság megszűnik. A vegyes házasságok nem csupán két ember, hanem két család szövetségét is jelentik. A fő kérdések a vegyes házasságnak az egyén életútjában betöltött szerepét vizsgálják. A kvantitatív módszerek közé a népszámlálási adatok vizsgálata tartozik. Innen derülhet ki elsősorban, hogy a vegyes házasságok a nemzeti kisebbség asszimilációját, vagy inkább a nemzetek közti kapcsolatfenntartást segítik elő. Fontosnak tartom a vegyes házasságok történelmi alakulásának vizsgálatát is. A mai vegyes házasságokról pontosabb képet kaphatunk, ha megvizsgáljuk az alakulását az elmúlt években, évtizedekben. A demográfiai adatokból kiderül, hogy a magyarság milyen arányban köt vegyes házasságokat a szerbséggel, valamint az is kiderül, hogy a magyar nők gyakrabban kötnek vegyes házasságot, mint a magyar férfiak. Az előadásom során erre a jelenségre is szeretnék magyarázatot adni. A témában készült 11 interjú kapcsán, pedig a stabil nemzeti identitás, és a családon belüli identitások egyensúlyának fontosságára igyekszem rámutatni.

Kulcsszavak: endogámia, exogámia, vegyes házasság, nemzeti identitás, asszimiláció

Hungarian – Serbian Mixed Marriages in Vojvodina

This presentation is about marriages between Hungarian and Serbian people in Vojvodina. In this case we speak about marriage between peoples with different religions, languages, nationalities and cultural identities. The research was conducted in Vojvodina. I used demographic data, and interviews with 11 people. I made the interviews in St. Moravica, a town mostly inhabited by Hungarians. The result shows that a Hungarian woman is more likely to enter into a mixed marriage than a Hungarian man. The article searches for the reasons of this phenomenon, and analyses the primary characteristics of mixed marriages. Another important question was for people who live in mixed marriages: why do they choose the way of assimilation, or alternatively live with the two cultures together.

Keywords: mixed marriage; interview; national identity; assimilation; endogamy; exogamy

LIPCSEI LÁSZLÓ PÉTER

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
laszlo.peter.lipcsei@gmail.com

Nagyalföldi Szakosztály 2.

A magyar skinhead szubkultúra szövegvilága és szimbólumai diszkurzív szemmel

A szélsőjobboldal közösségeinek, ideológiájának, társadalmi valóságának egyik legjelentősebb rekonstrukciós terepe a zenei szubkultúra világa. A skinhead szubkultúra, mint performatív cselekvés, szituatív lehetőséget teremt a közösséghez való tartozás élményéhez, és egyidejűleg a kollektív identitás megerősítéséhez, amely reflektál a bennünk élő közösséghez tartozás elemi szociálpszichológiai szükségletére (Pataki 2015). Feischmidt Margit úgy fogalmaz, hogy a nemzet közösségben megélt tapasztalattá válik, hiszen a nemzet nem szubsztantív, állandóan jelenlévő és elérhető fogalom, hanem azt performatív aktusok konstruálják újra (2014).

Következésképpen egy nemzeti rock vagy skinhead koncert nem más mint egy sajátosan interpretált nemzet, és ad absurdum társadalmi valóság. Ez az értelmezési eljárás a diskurzuselemzés paradigmatiszta hagyományait követi (Szabó 2003, 2014). Így az újnacionalizmus nemzetképére is úgy tekintek, mint egyrészt performatív jelenségre, másrészt közvetített, más szóval interpretált valóságra, melyet nem objektív tényezők feltárásával, hanem a jelentéstartalmak értelmezésével és szövegszerű elemzésével vizsgálók.

A fent megfogalmazott elméleti és módszertani beágyazottságot követve a skinhead szubkultúra zene- és szövegvilága szolgál empirikus forrásul az újnacionalista nemzetfogalom kurrens vizsgálatához. Előadásomban 300 dalszöveg elemzésére támaszkodva mutatom be a legtipikusabb toposzokat, azok közül is elsősorban az önreprezentációs eljárásokat, úgy mint a heroizmus, etnikai és faji szupremácia diszkurzív formái, illetve az ellenségteremtő technikákat, mint a szemantikai oppozíció, univerzalizáció, melyek hatalmi pozíciókat generálnak az egyes diszkurzív csoportok között, megerősítve a status quót (Szabó 2006). Emellett kísérletet teszek az újnacionalista ihletettséggű dalszövegek által közvetített ellentörténelmi narratívák egyes epizódjainak, nyelvi, diszkurzív eszköztárának bemutatására, melyek szintén az imaginárius és interpretált heroikus nemzeti mitológia megteremtését szolgálják.

Kulcsszavak: diskurzusstratégia, ideológia, skinhead, narratív szövegelemzés

Lyrics and Symbols of the Hungarian Skinhead Subculture from a Discursive Point of View

The skinhead subculture is a reconstructive frame for the neo-nationalist community, ideology and its social reality, that is, a result of an interpretative process. This subculture creates situative opportunities of belonging to certain a neo-nationalist community and to strengthen its collective identity. The skinhead scene as a performance creates the opportunity to experience the neo-nationalist interpretation of nation collectively. As Margit Feischmidt says the nation is being experienced in the frame of community-based practice (2014). In other words playing and listening to this music is nothing else than a special interpretation of nation as community in *actu*. As my research project follows the paradigmatic heritage of discourse analysis, neo-nationalist rock bands' lyrics provide the source of empirical analysis for the – presentation (Szabó 2006, 2014). The project aims to focus on typical *topoi*, self-presentation and enemy constructing techniques and alternative historical narratives.

LONCSÁK NOÉMI

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
loncsaknoemi@gmail.com

Nagyalföldi Szakosztály 3.

„Átlagosan élünk...” A kárpátaljai gyermekek szegénysége

Előadásunkban az ukrainai magyarság szegényeit és a gyermekszegénységet vizsgáljuk a Beregszászi járás gyermekes háztartásaiban. Az elméleti keretet a Welch-féle (1987) humánökológiai modell adja, melyben az egyén a természetes és mesterséges támogatórendszerek középpontjában áll, a társadalmi stabilitását pedig a belső tényezők és a környezeti hatások különböző szintjeihez való kapcsolódási lehetőségei adják. Ebben a rendszerben értelmezve, Kárpátalján a gyermekes háztartások és a gyermekek az eredményeink alapján jelentős diszfunkciókkal küzdenek az egyes támaszok szintjein, amelyből adódóan a szülők továbbörökítik szegénységüket, konzerválják gyermekeik helyzetét.

A térségre vonatkozó szegénységi statisztikák és nyilvántartások teljes hiánya miatt az elemzés feltáró jelleggel, a gyermekszegénység jellemzőinek bemutatása céljából készült. A kutatásra Ukrajnában, Kárpátalja megye Beregszász járásának 3 magyarok lakta típustelepülésén került sor. Az adatfelvétel kombinált módszerrel, a kvantitatív és a kvalitatív technikák együttes alkalmazásával zajlott, a kérdőíves vizsgálatban 139 háztartás 253 gyermekéről nyertünk információkat, amelyhez kapcsolódóan 23 feltáró interjút is készítettünk. Eredményeink szerint a térségben jellemző általános szegénység következtében a klasszikus szegénységi küszöbök alapján nem határozható meg a szegénységben élők aránya, mivel a vizsgált teljes népesség a jövedelmi helyzete alapján a szegénységi küszöbértékek alá került. Mindezek következtében a gyermekek szegénységét elsősorban a depriváltságuk különböző szintjein keresztül mutatjuk be. A megkérdezett háztartások fele deprivált vagy súlyosan deprivált. Jelentős különbség látszik a deprivált és a súlyosan deprivált háztartások között, a depriváltak közel háromnegyede ugyanis egyben súlyosan deprivált is. Az előadás során az alapvető térségi jellemzők bemutatását követően a gyermekes háztartások életkörülményeit, valamint a szegénységben élő gyermekek szükségletekre alapozott élethelyzetének korosztályonkénti jellemzőit mutatjuk be.

Az előadásban a kárpátaljai magyar anyanyelvű cigányság mélyszegénységben élő gyermekeinek kirekesztettségére külön kitérünk.

“We Live on the Average Level...” The Poverty of Subcarpathian Children

The purpose of the lecture is to give an overall description of Hungarian child poverty in the Subcarpathian region of Ukraine. During the analysis, the characterization of the basic regional features is followed by the description of the living conditions of poor children's households and features of each age division are given examining children's present life situations based on their needs. The research was carried out in three typical settlements inhabited by Hungarians in Beregszász district, the county of Subcarpathia in Ukraine. By the use of combined data collection, we gained information conducting questionnaire surveys about 253 children in 139 households, while 23 exploratory interviews were also carried out. According to our results, as a consequence of the region's general poverty the proportion of people living below the poverty line cannot be determined on the basis of classic poverty threshold terms. The entire study population lives below the poverty line when their income is taken into account.

MÁLOVICS GYÖRGY

Szegedi Tudományegyetem / University of Szeged
malovics@gmail.com

A modernitások pluralitása – módszertani megközelítések

A részvételi akciókutatás, mint a marginalitás kutatásának és megváltoztatásának eszköze – lehetőségek és korlátok

A részvételi akciókutatás (RAK) „a részvételt és a hatalmi viszonyok változását, a közösségeket érintő döntéshozatali folyamatokban való részvételt helyezi középpontjába”, valamint „a lehetőségek szerint az összes releváns szereplőt bevonja a valamilyen szempontból problémásnak ítélt helyzet értékelésének folyamatába abból a célból, hogy változásokat és konkrét cselekvéseket hozzon létre.” (Bodorkós 2010, 31. és 37. o.) A RAK célja ennek megfelelően többes (Bradbury-Huang 2010): Az eredetileg nem-kutatói szerepben részt vevők számára fontos a praktikus célok elérése – az akciók megvalósulása, problematikus helyzetek megváltoztatása. A kutatóknak fontosak a technikai célok, azaz a közös munka tudományos értelemben vett jó minőségének biztosítása. Végül a RAK-nak van egy emancipatorikus célja is: a résztvevők képességeiben bekövetkezett változás (képesé tétel – empowerment).

Előadásomban egy hazai nagyváros roma szegregátumaiban 2011 óta folyó RAK folyamat eredményeiről számolok be, és ez alapján reflektálok a RAK-ban rejlő tudásteremtési és társadalmi változtatási potenciál kérdésére. Főbb következtetéseim, hogy a RAK egy ígéretes megközelítés a szegregáció és marginalizáció, valamint az ezek megváltoztatásának lehetőségeivel kapcsolatos tudástermelésben, ám a RAK folyamat valós társadalmi hatásosságának kérdése ennél sokkal összetettebb, és számos tényező nehezíti, de legalábbis teszi meglehetősen bizonytalanná azt, hogy a RAK hosszabb távon betölthesse emancipációs szerepét a marginalizált (és stigmatizált) érintettek életében.

Felhasznált irodalom

BODORKÓS B. (2010): Társadalmi részvétel a fenntartható vidékfejlesztésben: a részvételi akciókutatás lehetőségei. Doktori értekezés, Szent István Egyetem, Környezettudományi Doktori Iskola, Gödöllő, http://szie.hu/file/tti/archivum/Bodorkos_B_ertekezés.pdf. Letöltés: 2011.05.28.

BRADBURY-HUANG, H. (2010): What is good action research? Why the resurgent interest? *Action Research*, 8(1), 93-109.

Participatory Action Research as a Tool for Understanding and Fighting Marginalization – Opportunities and Limits

Participatory action research (PAR) is an approach to social research which emphasizes the necessity of changing oppressive power relations and aims to involve all affected actors in problem identification and analysis in order to create social actions and contribute to social change (Bodorkós 2010, p. 31, 37). Thus the aims of PAR are manifold (Bradbury-Huang 2010). For (initially) non-researcher participants, practical goals are important – implementing actions resulting in desired social change. For academic actors, observations and understanding according to scientific standards are important. Last but not least, PAR has an emancipatory goal: empowering the often marginalized participants.

Within the present presentation we reflect on a six-year long PAR process and evaluate it based on the aforementioned goals. This evaluation helps us to reflect on both the opportunities and limits (challenges) of PAR as an approach combining scientific understanding with social activism and change.

MÁRTON SÁNDOR

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
marton.sandor@arts.unideb.hu

TEPERICS KÁROLY

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
teperics.karoly@science.unideb.hu

Nagyalföldi Szakosztály 4.

A LEARN-index területi sajátosságai településsoros szintű adatok elemzése alapján

A kutatásunk során a tanulórégiók magyarországi nyomainak feltárására tettünk kísérletet. A „tanulásról” szóló statisztikai adatok települési szintű feldolgozása (azok területi elterjedése) alapján olyan területeket próbálunk azonosítani, amelyek egyedi (egymáshoz hasonló) tulajdonságokkal bírnak. Prekonceptiónk szerint ezeket a térségeket (településeket, település-együtteseket) tekinthetjük „tanulórégióknak”. A tanulás különböző formáihoz való viszonyulást megjelenítő komplex mutató segítségével az értékek települési szinten megjeleníthetők, területi csomósodásuk pedig a tanulóhoz való egyedi (egyedien jó vagy rossz) viszonyt érzékelteti. Amennyiben egymás melletti településeken jellemzően hasonló értékeket találunk a térképi megjelenítéskor, azok pozitív vagy negatív volta az így körülhatárolható „régiónak” tanulási jellemzőit adja vissza. Elképzelésünk szerint ez lehetővé teszi az ország „tanulórégióinak” azonosítását.

Kulcskérdés a tanulóhoz való viszony indikátorokkal, elérhető adatokkal történő megjelenítése. A „tanulásról szóló mutatók” vonatkozásában felhasználjuk a nemzetközi kutatási előzményeket. A Jacques Delors gondolatait továbbvivő pillérszerkezettel megjelenített CLI, illetve a belőle kifejlesztett ELLI mutatói, valamint a DLA sokrétűségükkel közel állnak elképzeléseinkhez. Az oktatás folyamatának intézményekben zajló formális elemei (közoktatás, szakképzés) mellett a közösségi és az otthoni tanulás jelenségét is kezelik az indikátorok között. A vizsgálatba bevont mutatók sokszínűsége egybevágnak elképzeléseinkkel, de adatszerű megjelenítésük több problémát is felszínre hoz.

Hasonlításra felhasznált mutatók: társadalmi-gazdasági mérőszámok, komplex indexek

A nemzetközi gyakorlathoz (CLI, ELLI) hasonlóan elvégeztük az index összevetését néhány (települési szintű bontásban is elérhető és releváns társadalmi-gazdasági mérőszámmal, komplex mutatóval). Több mérőszámmal is vizsgálatuk a LEARN index kapcsolatát (munkanélküliségi ráta, foglalkoztatottság, öregedési index, egy lakosra jutó személyi jövedelemadó /SZJA/ összege).

További összehasonlításra került még a mérőszámok közül az objektív jól-léti mutatóval, amely a szűken vett gazdasági mutatókon alapú fejlettség-vizsgálatok kritikájaként (alternatívájaként) született meg, melynek hazai adaptációját az MTA KRTK RKI munkatársai végezték el, és 10 dimenzióban 30 mérőszámmal dolgoztak.

Általában megállapítható, hogy a LI szorosan együttmozog a gazdasági fejlettséget visszaadó mutatókkal. Leghatározottabban ez az együttjárás az objektív jól-léti mutatóval ismerhető fel.

Kulcsszavak: tanulórégió, statisztikai indikátorok, módszertan, kartográfia

The Territorial Characteristics of the LEARN-Index Based on the Analysis of Settlement-Level Data

In a research project which is fundamentally of a pedagogical character [OTKA (K-101867) “Learning Regions in Hungary: from Theories to Realities”, research leader: Prof. Dr. Tamás Kozma] we, as a work group focusing on regional correlations, try to identify the traces of learning regions in Hungary.

Our task is to elaborate a nationwide synoptic basis for this multilevel research process with the help of the statistics available at the settlement level.

During our research we make an attempt to detect the traces of learning regions in Hungary. On the basis of the processing of the statistics on “learning” at the settlement level (their regional distribution) we try to identify regions, which have specific (similar) attributes. We assume that these regions (settlements, settlement groups) may be regarded as “learning regions”. Using the complex indicator representing the relations between the various forms of learning, the values may be presented at the settlement level, and their regional clusters express the individual (individually positive or negative) relations to learning. If the values for neighbouring settlements are typically alike on the maps, then their positive or negative character reflects the learning attributes of the hence identified “region”. The presentation of the relation to learning by indicators and accessible data is a key question. The aim of the paper is to review the methodological precedents and available experiences found in geography and regional sciences for this interdisciplinary research.

Keywords: learning region; research methodology; cartography.

MÁTÉ-TÓTH ANDRÁS

Szegedi Tudományegyetem / University of Szeged
matetoth@rel.u-szeged.hu

Vallásszociológia Szakosztály

A protestáns paradigma és a modernitás

Ernst Troeltsch Max Weber kortársaként behatóan elemezte a protestantizmus hatását a modern világ kialakulására. A szerző életművének újrafelfedezése zajlik a német és az angol nyelvterületen, ehhez a lendülethez kapcsolódik előadásom, amelyben Troeltsch 1906-ban a német történészek IX. gyűlésén Stuttgartban tartott előadására alapozva a protestantizmus és a modern világ viszonyára vonatkozó felfogását mutatom be. E felfogás lényegi elemei közé tartozik az eredeti és az új protestantizmus hatása közötti, valamint a modern társadalom különböző dimenziói közötti árnyalt különbségtétel. Troeltsch egész életművében központi szerepet játszik az az állítás, hogy a kereszténység bizonyos feltételek mellett a modernitásban is konstruktív szerepet játszhat.

Modernity and the Protestant Paradigm

In my presentation I try to summarize and comment on the famous lecture of Ernst Troeltsch: The impact of Protestantism on the emergence of the modern world. Troeltsch, who was a friend and colleague of Max Weber's showed some important differences between the old or original Protestantism and the new one in his great lecture. His main statement is that the original Protestantism contributed indirectly to the emergence of the modern world, while the new Protestantism did so in a more on direct way.

MELEGH ATTILA

Népszámtudományi Kutató Intézet / Hungarian Demographic Research Institute
melegh@demografia.hu

Alternatív modernitások, transznacionális mobilitás és hatásuk a hátrányos helyzetű településekre

Migrációs minták történeti strukturális megközelítésben

Az előadásban Magyarországnak az elmúlt közel hét évtizedben megvalósult migrációs kapcsolatait elemezzük globális makro világrendszer perspektívából. ENSZ, világbanki és népszámlálási makro-adatok alapján vizsgáljuk meg, hogy a magyarországi folyamatok miképpen illeszkedtek a globális változásokhoz, és mi jellemezte azokat a migrációs tereket, amelyekben Magyarország aktív szerepet vállalt. Néhány alapváltozó mentén (relatív egy főre jutó GDP, gazdasági szerkezet) vizsgáljuk, hogyan alakult az ország strukturális helye, és ez miképpen függött össze a vándorlási folyamatok alakulásával. Továbbá, hogy mennyire voltak stabilak a külső migrációs kapcsolatai, illetve ezek milyen más külső kapcsolatrendszerekkel lehetnek összefüggésben. Polányi Károly fiktív árufogalmának felhasználásával arra is keressük a választ, hogy az adott gazdasági rendben milyen fiktív migrációs cserékben vesz részt Magyarország, ha egybevetjük és értékeljük az el- és bevándorlást, illetve annak összetételét a főbb történeti kapcsolatok mentén.

The Integration of Hungary into Global Migration Flows. Historical-Structural Approach

From a global macro world system perspective the study analyses the historical migratory link of Hungary in the last 65 years. Utilizing UN, World Bank and census data the paper analyses how the local and global trends have been related to each other and historical migratory spaces evolved around Hungary. We analyse how stable the historical links have been and how it has been related to changes of the position of Hungary in the global economic structure and what external social links could be related to the most important migratory links. Utilizing the concepts Karl Polányi we develop the term of fictitious migratory exchange and we analyse how the out and in-migration and the composition of the relevant groups can be reflected onto each other concerning Hungary with a focus on the last 30 years.

MOLNÁR ÉVA

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
molnareva880903@gmail.com

Nagyalföldi Szakosztály 4.

"Ez is jobb, mint a semmi" – Közfoglalkoztatás mint vágyott karriercél szegénységben élő fiatalok körében

Magyarországon napjainkban a nyílt munkaerőpiacon elhelyezkedni nem képes aktív korúak számára a közfoglalkoztatás vált a legszélesebb réteget elérő foglalkoztatáspolitikai programmá, miközben az elemzések szerint nem segíti hatékonyan elő a munkaerő-piaci elhelyezkedést. Magyarországon egyre több fiatal vesz részt közfoglalkoztatásban, különösen a munkalehetőségekkel alig rendelkező falvakban kedvezőtlen a helyzet. Több tanulmány is rámutat arra, hogy a közfoglalkoztatás nem segíti elő az elsődleges munkaerőpiacra való (re)integrálódást, azok a fiatalok akik a munkavégzést a közfoglalkoztatásban kezdik el és nem rendelkeznek más tapasztalattal, kizárólag a közfoglalkoztatás alacsony elvárás rendszerét ismerik meg. Ezek a tapasztalatok azonban nem járulnak hozzá a képességeik és a munkaszocializációjuk fejlesztéséhez. Számukra a közfoglalkoztatás így nem átmeneti állapottá, hanem létformává válhat, ami meghatározza az életesélyeiket és a társadalmi integrációs lehetőségeiket egyaránt.

Az előadás egy elszegényedett, homogén összetételű népességgel rendelkező zsákfaluban végzett átfogó kutatómunka részeredményeinek felhasználásával mutatja be az ott élő fiatal korosztály munkaerő-piaci esélyeit. Interjúk vizsgálatunkat egy olyan településen végeztük, ahol a munkalehetőségek és a minőségi közszolgáltatások hiánya miatt a lakosság egyre mélyülő és újratermelődő szegénységben él. A legtöbb helyi családra jellemző a több generációra visszavehető alacsony iskolai végzettség, a munkanélküliség és az életformává rögzült szegénység. Egy ilyen elszigetelődő társadalmi térben a fiatalok számára teljesen más erőforrás típusok állnak rendelkezésre, ami az élettervezésükre és a munkaerő-piaci esélyeikre is erős hatást gyakorol. Más lehetőségek hiányában a közfoglalkoztatás a nyílt munkaerőpiacon való elhelyezkedés alternatívájává vált, egyfajta vágyott karriercéllá az itt élő fiatalok körében.

"It's Better than Nothing" – Public Employment as a Desired Career for Young People in Poverty

The presentation presents the labour market opportunities of young people in an impoverished village. Low education, unemployment and poverty are inherited for generations in this village. On the basis of interviews, we investigate this closed rural space where young people start life and make labour market decisions. Young people living here belong to a community that has been excluded from society. Their poverty is not temporary in nature and not exclusively a problem of making a living, but a status solidified into their lifestyle. In the poor environment the primary labour market alternatives are available to them. In the absence of other opportunities, public employment has become an alternative to the open labour market, a kind of desired career for young people living here.

MONOSTORI JUDIT

Népeséstudományi Kutatóintézet / Hungarian Demographic Research Institute
monostori@demografia.hu

Családszociológiai Szakosztály

A szülőség változó formái

Az utóbbi néhány évtizedben mélyreható változások zajlottak a gyermekes családok összetételében. A párkapcsolatok nagyobb instabilitása, a nukleáris családok arányának csökkenése jól dokumentált tény, ugyanakkor keveset tudunk arról, hogy mindezek a folyamatok hogyan befolyásolták a szülői szerepeket, egyáltalán milyen szülői élethelyzeteket különböztethetünk meg. Az előadás ezekkel a kérdésekkel foglalkozik, amikor bemutatja, hogy a szülőknek mekkora része él nukleáris családban, és mennyien mozaik családban, akár biológiai, akár nevelő szülőként; a gyermeküket egyedül nevelő szülők közül kik azok, akik újabb párkapcsolatot tudnak kialakítani, közülük mennyien költöznek össze újabb partnerükkel; a mozaik családoknak mekkora részében születnek közös gyermekek, és hányan vannak olyanok, akik kiskorú gyermekükkel nem élnek együtt, szülői szerepeiket egy másik háztartásból gyakorolják. Az előadás bemutatja, hogy a férfiaknak, az alacsonyabb iskolai végzettségűeknek az alacsonyabb társadalmi státuszúaknak az átlagosnál jóval nagyobb aránya él külön háztartásban biológiai gyermekeiktől, és körükben magasabb azoknak az aránya is, akik olyan kiskorú gyermekekkel élnek egy háztartásban, akik nem biológiai gyermekeik. A nők és az alacsonyabb végzettségűek körében az egyszülős családok aránya magasabb, és társadalmi jellemzők mentén jól differenciált az is, hogy az egyszülős családban élő szülők közül kik azok, akik különálló partnerkapcsolatot alakítanak ki. A családok összetételbeli komplexitása – ami alatt azt értjük, hogy a családban élő gyermekek mely szülőknek biológiai gyermekei – erős összefüggést mutat számos demográfiai és szociológiai ismérvvvel és azzal is, hogy például a kétszülős családokban a szülők házasságban vagy élettársi kapcsolatban élnek-e. Az élettársi kapcsolat a második és többedik párkapcsolatban sokkal gyakoribb, mint az első olyan kapcsolatban, ahol már gyerekek is születtek.

Types of Parenting

The profile of Hungarian families with children has changed significantly in the past few decades. The greater instability of unions and the decreasing proportion of nuclear families are well documented in family sociology. Information about the impact of these processes on parenting is, however, scarce. The presentation provides information about the different types of parenting, like parenting in an intact family, parenting in a step-family as a natural parent and as a step-parent, parenting in single parent families with or without non-resident partner and about parenting as a non-custodial parent. The presentation shows that non-custodial and step-parenting is more prevalent among the men, parents with lower qualifications and lower social status, single parenting is more frequent among women, parents with lower qualifications, with fewer dependent children. The complexity of family structures varies according to several socio-demographic characteristics.

MURÁNYI ISTVÁN

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
muranyi2009@gmail.com

Ifjúságszociológia Szakosztály – Magyar Ifjúság 2016 kutatás

Megjegyzések a Magyar Ifjúság 2016 kutatás módszertani jellemzőihez

Az előadás a Magyar Ifjúság 2016 survey kutatás módszertani sajátosságainak jellemzésén túl, azok értékelésével foglalkozik. A kérdőíves adatfelvétel metodológia kritériumainak vizsgálata kiterjed a minta (vizsgálati populáció, mintavétel típusa, mintavételi hiba, mintavétel korrekciója) kialakításától a konceptualizáláshoz illeszkedő operacionalizáláson (kérdésblokkok, skálák, itemek kialakítása, reliability és validitás kérdése) keresztül arra a kérdésre is, hogy az empirikus adatfelvétel milyen lehetőséget nyújt a sikeres adatfeldolgozás (összevont változók, skálák, többváltozós statisztikai módszerek) lebonyolításához. A prezentáció érinti a korábbi nagymintás ifjúságkutatások (Magyar Ifjúság 2000 - Magyar Ifjúság 2002) operacionalizálási jellemzőinek és módszertani sajátosságainak taárgyalását, illetve a kvantitatív módszertani sajátosságok összehasonlításának és kontinuitásának lehetőségét. Az előadás röviden tárgyalja a hasonló nagymintás survey kutatások kezdetén és/vagy végén alkalmazott kvalitatív módszerek alkalmazásának lehetőségeit is.

A Few Remarks on the Methodology of the Youth in Hungary 2016 Research Programme

The presentation discusses and assesses the specific methodological characteristics of the Youth in Hungary 2016 survey research programme. A wide range of methodological criteria of the questionnaire used for data collection will be examined: the ones that are related to the sample selection (the population to be examined; the type of sample applied; the possible errors and their correction in the data collection); the ones that are related to the interconnected operationalisation and conceptualization (the formation of clusters of questions, scales and items; the issue of reliability and validity). Based on this scrutiny a more fundamental issue will also be discussed: what opportunities are provided by the methods applied in the empirical data collection (aggregate variables, scales, statistical methods using multiple variables) for successful data analysis. The presentation will also briefly assess the opportunities of applying qualitative methodological tools in the research.

MURÁNYI ISTVÁN

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
muranyi2009@gmail.com

Nagyalföldi Szakosztály 1.

A radikalizmus szociális reprezentációja fiatalok körében

A tanulmányban egy nemzetközi kutatás (Myplace) adatait felhasználva, politikai szocializációs szempontból lényegesen eltérő két városban (Ózd és Sopron) élő 15-26 éves fiatalok radikalizmus értelmezését a szociális reprezentáció elmélet alapján vizsgáltuk. Az elméletre épülő egyik empirikus módszernek megfelelően, a 2012-ben lebonyolított kérdőíves adatfelvétel során asszociációs válaszok kvantifikálásával a radikalizmus reprezentációjának strukturális és tartalmi jellemzését követően a fiatalokra jellemző nacionalizmus és a demokratikus alapelvekhez való viszony valamint a radikalizmus reprezentációjának kapcsolatát elemeztük.

The social Representation of Radicalism among Young People

In the study, using data from an international research programme (Myplace), relying on the theory of social representations, we examined the understanding of radicalism of young people aged 15 to 26 and living in two towns in Hungary (Ózd and Sopron) which differ significantly regarding their political socialization. In accordance with an empirical method based on the theory, we analysed the relationship between young people's attitudes towards nationalism and the democratic principles and the representation of radicalism, following the structural and content characterization of the representation of radicalism through the quantification of associational responses received in the questionnaire survey conducted in 2012.

MURINKÓ LÍVIA

KSH Népegyetemes Kutatóintézet / Hungarian Demographic Research Institute
murinkolivia@gmail.com

Családszociológiai Szakosztály

A válás és a szétköltözés lakáshelyzetbeli következményei

Egy válás vagy egy élettársi kapcsolat felbomlása után hogyan lehet a lakáshelyzetet és lakóhelyet a megváltozott családi körülményekhez igazítani egy olyan lakásrendszerben, amelyet a magántulajdon dominanciája, az ingatlanárak nagy területi különbségei, az állami és önkormányzati bérlakások hiánya és magas magánbérleti díjak jellemeznek? Az Életünk fordulópontjai panelkutatás harmadik és negyedik hullámának (2008–2012) longitudinális adatait felhasználva keressük a választ erre a kérdésre. Összehasonlítjuk a költözés és a lakáshelyzet változásának gyakoriságát a nemrégiben elvált vagy szétköltözött, az új kapcsolatot kezdő, az egyedülálló és a folyamatosan partnerkapcsolatban élő válaszadók körében. Figyelembe vesszük a költözés irányát és távolságát, a lakás tulajdonviszonyának és méretének változását. Megvizsgáljuk, hogy a lakhatási életutak eltérnek-e nemek, gyermekszám, iskolai végzettség és egyéb háttértényezők szerint. Külön vizsgáljuk a szülői házba történő visszaköltözés mint gyakori stratégia valószínűségét. Az előadás az első olyan elemzés eredményeit mutatja be, amely a párkapcsolati változások és a lakáshelyzet közötti kapcsolatot vizsgálja magyar adatokon.

Housing Consequences of Divorce and Separation

How can people adjust their housing situation and place of residence to their changing family circumstances after partnership dissolution in a housing system characterised by the dominance of homeownership, large regional differences in real estate prices, almost no public housing and high private rental prices? We use data from the 3rd and 4th waves of the Hungarian Generations and Gender Survey (2008–2012) to answer this question. We compare the propensity of residential and housing change among respondents who recently divorced/separated to newly partnered, single and continuously partnered individuals. Distance of move, changes in tenure and size are taken into consideration. We study if housing pathways are gendered and whether they differ by parenthood status and level of education. We separately consider the propensity to move back to the parental household. The analysis is the first attempt to study the relationship between partnership and housing dynamics in Hungary.

NAGY TERÉZIA

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
nagy.terezia@gmail.com

Nagyalföldi Szakosztály 4.

Transznacionális találkozásokkal a határokon át. Menekültek útja a diaszpórához

Előadásomban a szubszaharai diaszpórák életéről, kapcsolathálóiról kívánok beszélni, s bemutatni kívánom azt a teret, amelyben a diaszpórák és a diaszpóra tagjai mozognak, s amely a befogadó társadalom „testében” elkülönülten jelenik meg, de amely szorosan kapcsolódik más magyarországi illetve európai diaszpórákhoz. Terepmunkáim eredményeként kívánom bemutatni a transznacionális és homogén kapcsolatokon keresztül megvalósuló utazást, tapasztalatszerzést és megérkezést. Az utazás során gyűjtött tapasztalatok és kapcsolati tőke meghatározza a későbbi integrációs mintázatot, a sikerességet: az utazás sikerességét, az egzisztenciális sikerét. A transznacionális találkozások csupán egyetlen tényezői a diaszpórákhoz való kapcsolódáshoz, de mégis annyira meghatározók, hogy több figyelmet érdemelnek.

Bemutatni kívánom azt is, hogy a magyarországi szubszaharai diaszpórák hálózatai hogyan válnak a neointegráció lehetőségeivé, de az előadás során az egzotikumról, az idegenségről, a homogén kapcsolatokról és az interszekcionalitásról, a közösségek kapcsolathálózi megközelítéséről is szót ejtek. Előadásomban kitérek a határokon átvezető út transznacionális találkozásairól, az ott ejtett tapasztalatok sajátosságairól és hatásairól a későbbi hálózatokra: ez nem csak morfológiai sajátossága a hálózatoknak, de meghatározzák a neointegráció útjait is, akár a diaszpóra felé, akár a befogadó társadalom felé, s az alternatív útvonalakon a mobilitásra is hatással van, s amely a globális diaszpórahálózatokban elfoglalt szerepet is meghatározhatják.

Az előadás során a szubszaharai diaszpórák heterogenitását is figyelembe véve, az azonosságokat és a hálózatok sajátosságait kívánom kiemelni, annak érdekében, hogy egy absztraktabb szinten érthessük meg a diaszpórák szerepét és dinamikáját, miközben közelebbi ismeretségbe kerülhetünk az egyik szubszaharai diaszpórával is, a somálikéval, akik maguk is interpretálják a diaszpóra-lét sajátosságait és a túlélés kulcsait, az elkülönülés és a transznacionális találkozások formáit.

Transnational Encounters across the Borders. Refugees' Path to the Diaspora

In my presentation I would like to talk about the life of sub-Saharan diasporas, their social networks and introduce you to the space where members of such diasporas live their lives, a space that exists separated in the “body” of the host society but has a strong connection to Hungarian and other European diasporas. As a conclusion of my fieldwork, I intend to present the experiences and arrivals regarding such transnational and homogeneous connections. Experience during those travels and the existing social networks shape the future trends of integration and future success: be it travelling or existential success.

I also intend to demonstrate how networks of the sub-Saharan diaspora in Hungary can act as opportunities for neo-integration, but I will also discuss exoticism, strangeness, homogeneous connections and intersectionality, along with discussing a social network approach regarding such communities.

NÉMETH KRISZTINA

MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont / Hungarian Academy of Sciences Centre
for Economic and Regional Studies
christine.nemeth@gmail.com

VÁRADI MÓNIKA

MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Hungarian Academy of Sciences Centre
for Economic and Regional Studies
varadim@rkk.hu

Alternatív modernitások, transznacionális mobilitás és hatásuk a hátrányos helyzetű településekre

Kényszerek és önmegvalósítás: a cirkuláris migráció vidéki női életutakban

Előadásunkban a cirkuláris migráció egy sajátos fajtáját, a házi idősgondozást vizsgáljuk. Kutatási terepünk egy déli határ menti, hátrányos helyzetű alföldi falu, ahol a németországi és ausztriai idősgondozásnak több mint két évtizedes története van, és mára a legjelentősebb megélhetési forrássá vált a helybeli családok számára.

Miközben a szociológiai terepmunkát többek között a migráció sokrétű és komplex hatásai indokolták, a mikroszintű esetbemutatót az a szekciófelhívásban szereplő gondolat inspirálta, hogy az egyéni migrációtörténetek (életutak) a strukturális kényszerekre, a rendszerszintű feszültségekre adott válaszként, egyfajta szelepként is értelmezhetők. Ebből kiindulva a helyi hatások elemzésekor a fejlődést tág értelemben, az egyéni mozgástér kiterjesztéseként, az egyén saját jól-létének bővítésére való képességeként értelmezzük és elsősorban a családokra gyakorolt komplex hatásokon keresztül vizsgáljuk.

Az előadás a cirkuláris migráció sokszor láthatatlan, mérhetetlen és megfoghatatlan hatásait is megpróbálja a felvillantani két olyan nő történetén keresztül, akik a globális és strukturális kényszerek ellenére képesek voltak a korlátozó, egyesek szemében stigmatizált („cselédmunka”) idősgondozást átkeretezni és a korlátok szabta keretek között az ágenciájukat ezekben és ezek által kibontakoztatni. A két nő migrációs tapasztalatának bemutatása kitér az ágencia szintjeire, gyakorlásának közegeire, „praktikáira” és korlátaira a befogadó családban csakúgy, mint az otthon hagyott családban. Az idősgondozás hagyományosan nőinek tekintett munkaként is bővítheti a nők cselekvőképességét, esetleg az önmegvalósítás eszközévé is válhat. Nemcsak a saját családjukban betöltött szerepüket formálja, hanem a következő generáció társadalmi mobilitását is elősegítheti. Ugyanakkor a gondozó munka a női szerepelvárások miatt magában rejti az ágencia kiterjesztésének korlátaikat is.

Structural Constraints and Self-Realisation: the Role of Circular Migration in Rural Women's Life-Trajectories

In our presentation we consider domestic care work abroad as a specific type of circular migration. Our research field is a disadvantaged village near the Southern border of Hungary in the Hungarian Great Plain, where domestic care work in Germany and Austria has been the most important means of subsistence for local families.

The sociological fieldwork conducted in this village was motivated by the diverse and complex effects of migration. When interpreting the local effects of migration, we focus primarily on their complex effects on families, and we define development in a broad sense as one's capability to broaden his/her perspective and extend his/her own well-being.

This paper tries to grasp the often invisible, unmeasurable and elusive effects of migration. These two women were able to re-frame the often stigmatized experience of domestic care work abroad and develop their agency within these frames despite the structural constraints and barriers.

ORSÓS ANNA

Pécsi Tudományegyetem / University of Pécs
orsos.anna@pte.hu

Etnikai Kisebbségkutató Szakosztály

Cigányok/romák és a média

A média kitüntetett figyelemmel kíséri a cigányokkal/romákkal kapcsolatos híreket, és fontos kérdésként láttatja azokat.

Bár jelentős eltérések tapasztalhatók a különböző médiumok cigányképével kapcsolatban – kutatások igazolják, hogy a jellegzetes médiaábrázolások tematikája egybeesik magyarországi cigánysággal kapcsolatos többségi sztereotípiákkal, igen erőteljes a cigányok/romák ábrázolása során az etnikai címkézés.

Az 1980-as évek végétől jellemző a médiában az a duális cigánykép, amelynek két pólusa egymástól egészen távol álló, mintha nem is állna kapcsolatban: a hátrányos helyzetű, passzív, olykor bűnözőként ábrázolt, és a zenész, szórakoztató cigány arca. A televíziós hírműsorokban megnőtt a bulvártémák hangsúlyossága, köztük a bűnözés vagy az erőszak bemutatása.

A média bulvarizálódása kedvez az egyszerű értelmezések térhódításának, és jellegzetes megközelítéseivel hozzájárulhat a cigányokban megtalált ellenségkép fenntartásához.

Gypsies / Roma and the Media

The media have paid special attention to Roma / gipsy connected topics, and portrays such news as important issues.

Even though there are significant differences between the different 'gipsy images' shown by the media – research studies are confirming (1) that these images are usually concur with the stereotypes of the majority about roma/gipsy people. Ethnical labelling is represented through the images shown in the media.

From the end of the 1980s there is a dual image about Roma / gipsy people shown in the media: one is the disadvantaged, passive and sometimes criminal image, while the other image on a contrary is that of the musician, the entertaining Roma / gipsy image. Tabloid television news pays more attention to criminal cases in general.

This fact may lead to support the already imagined 'enemy image' about Roma / gipsy people.

P.TÓTH TAMÁS

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológiai Intézet / Institute for Sociology, Centre for Social Sciences, Hungarian Academy of Sciences
ptoth.tamas@tk.mta.hu

TAKÁCS JUDIT

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológiai Intézet Institute for Sociology, Centre for Social Sciences, Hungarian Academy of Sciences
takacs.judit@tk.mta.hu

Családszociológiai Szakosztály

Megbélyezett kapcsolatok

Előadásunkban az azonos nemű partnerek iránti vonzalmaknak az államszocialista időszakra jellemző megnyilvánulási formáit és társadalmi környezetét mutatjuk be. Általánosságban arra keressük a választ, hogy lehetett-e, volt-e „meleg élet” az 1950-es, 60-as, 70-es, 80-as évek Magyarországon, konkrétan pedig azzal foglalkozunk, hogy hogyan gondolkodtak interjúalanyaink saját szexualitásukról és mindez hogyan hatott érzelmi életükre valamint partnerkapcsolataik alakítására. Kutatásunk empirikus alapját az érintettekkel készített interjúk (n=60) és levéltári források alkották.

Stigmatized Relationships

Our presentation will focus on the manifestations and social environment of same-sex attraction during the state-socialist period in Hungary. In general, we are interested in the question whether there was “gay life” at all in the 1950s, 60s, 70s and 80s (mainly in Budapest), and we would like to find out in particular what kind of sexuality constructions our interviewees had in mind about themselves and their partners, and how these perceptions influenced their emotional life and partnership developments. The empirical basis of our research includes in-depth interviews (n=60) and original archive material.

PACZÁRI VIKTÓRIA

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
paczari.viki@gmail.com

Nagyalföldi Szakosztály 2.

Kreativitás és innováció a harmadik szektorban

Szociális problémáink időről-időre megújulnak, változnak, súlyosbodnak, s ezzel egyre nagyobb kihívást jelentenek a velük foglalkozó szakemberek, a társadalom, s leginkább az adott célcsoport számára. Az emberiség életszínvonalának javításához elengedhetetlen ezek kezelése, azonban a rendszeres újjászületésre képes nehézségek kezelése a hatástalan, elavult módszerek helyett működő, innovatív megoldásokat igényel. A társadalmi innovációk a problémák hagyományos kezelési lehetőségeinek innovatív alternatíváit kínálhatják, s ezáltal minden korábbinál eredményesebben javíthatnak annak helyzetén. A társadalmi innováció, mint „magasabb rendű jóért” folytatott, újszerű tevékenység találmányaival, módszereivel megoldási alternatívát adhat a dezintegrálatlan csoportok helyzetének megoldására. A magyar társadalom azonban nem bővelkedik működő, társadalmi problémákon gyökeresen és tömegesen változtatni tudó innovációban. Ennek magyarázatát kereshetjük kezdetjük az okfejtések során gyakran előhúzott rendszerváltásban, vagy az azt megelőző időszakban, s az ebből eredő, nemzetközi szintű hátrányokban. Gondolhatunk a civil szféra fejletlenségére, erőtlenségére, vagy az ezt előidéző, civilek elleni intézkedésekre. Ráfoghatjuk a gazdasági válságra, vagy a bátorlelkű magánszemélyek, induló vállalkozások gazdasági életben való elindulását nehezítő körülményekre. Bármi legyen is a társadalmi innovációs szféra fejletlenségének oka, amíg a probléma megoldatlan, addig egy igen jelentős erőforrás – a kreatív civilek ereje marad kiaknázatlanul. Az újító szerep felvállalására az állami és piaci intézmények természetükből és funkciójukból fakadóan nem képesek, ezért a harmadik szektorra hárul a kezdeményezés felelőssége. Vajon milyen pozícióból, milyen esélyekkel indulnak a szociális problémák kezelésében a magánszemélyek, az alulról jövő kezdeményezések, a civil szervezetek? Mik a lehetőségeik, s mik az innovációt leginkább gátló tényezők? Kutatásom során kvalitatív módszerrel keresem az említett kérdésekre adható válaszokat. Az interjúkat innovátorok körében készítettem el, véleményük segítségével szeretnék eligazodni a társadalmi innovációk világában.

Creativity and Innovation in the Third Sector

Our social problems are changing and exacerbating, from time to time replaced with new ones, making it increasingly challenging for specialists, society, and the target group in particular. In order to improve the standard of living in humanity, it is inevitable to deal with them, but the treatment of systematic rebirth requires innovative solutions that work instead of ineffective and obsolete ones. Social innovations can offer innovative alternatives to the traditional treatment options of problems, thus they can improve their situation more effectively than ever before. The public and market institutions are unable to take on the innovative role due to their nature and function, and therefore the third sector is responsible for the initiative. What kind of chances, of social problems being tackled by private individuals, grass roots initiatives, NGOs? During my research, I have been seeking qualitative methods for answering these questions.

PAKSI VERONIKA

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont / HAS Center for Social Sciences
Paksi.Veronika@tk.mta.hu

TARDOS KATALIN

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont / HAS Center for Social Sciences
Tardos.Katalin@tk.mta.hu

Munkaszociológiai és Társadalmi Egyenlőtlenségek Szakosztály – Alakuló ülés

Az „öreg fiúk klubja”. Nemzetközi szakirodalmi kitekintés a kutatóknak network építésre

Az előadás célja, hogy nemzetközi szakirodalmi áttekintés alapján bemutassa a női kutatók kapcsolatháló építését. Bár a megfelelő kapcsolatháló építés egyik meghatározó eleme a sikeres kutatói karriernek, a szervezeti kontextusok különböző módokon akadályozzák a nőket, és más kisebbségeket, ezáltal eltérő kapcsolathálókat teremtve. Az áttekintés a következő témákra fókuszál: a) a nők kapcsolatháló építésének főbb jellemzői; b) kutatók network építésének legfőbb tárgyalási elemei; c) a kapcsolatháló építés nehézségei a természettudományi és műszaki területeken, valamint az ún. “öreg fiúk klubja” jelenség bemutatása, ami kizárja a nőket a férfiak kapcsolathálójából jelentős hátrányokat okozva az előmenetelükben. Az áttekintés egy kvalitatív kutatáshoz készült, ami keretében 50 egyéni interjú készül doktori fokozattal rendelkezők férfiak és nők körében a műszaki tudományterületen. A kutatás fókuszja a munka-magánélet egyensúly és a személyes kapcsolatháló építés (NKFIH K 116102 projekt).

The “Old Boys’ Club” – International Literature overview of Network Building by Female Researchers

The aim of this presentation is to provide an international literature overview on the network building of female researchers. Though adequate networking is one of the main elements of a successful career, organisational contexts produce constraints on women, causing different networks to be established. The overview will cover the following topics: a) the main characteristics of women’s networking; b) the most frequently discussed elements of researchers’ networking; c) the difficulties of network building in career advancement in the field of science, technology, engineering and mathematics (STEM), as well as the introduction of the “old boys’ club” that excludes women from men’s networks causing significant disadvantages in their career advancement. This overview is compiled for a qualitative research project that will carry out 50 individual interviews with male and doctoral degree holders in the field of engineering with a focus on their work-life balance and personal network building (NKFIH K116102 project).

PÁL ESZTER

ELTE Társadalomtudományi Kar / ELTE Faculty of Social Sciences
paleszter@tatk.elte.hu

Rend, kreatív feszültség és innovációk komplex (szociális) rendszerekben

Vándorlás diszciplínák között: Tudományos metaforák és elméletépítés

A tudományos nyelv a mindennapi kommunikáció nyelvi eszközeire támaszkodik, a metaforák használata pedig az elméletépítés egyik leggyakoribb eszköze. A diszciplínáknak megvannak a maguk központi metaforái: olyan fogalmak, amelyeket a sajátjuknak tekintenek. Ezek némelyike azonban a különböző területek között vándorol, miközben a változó kontextusban némileg eltérő jelentésárnyalatokkal gazdagodik. Az efféle metaforák vizsgálata betekintést enged a tudományterületek közötti kapcsolatok természetébe, s lehetővé teszi, hogy reflektáljunk a tudományos terminológia alkalmazásainak hasznára és hátulütőire. A 'változás' fogalmainak – az innováció, az evolúció, a verseny, az alkalmazkodás és a szelekció kifejezéseknek – tükrében az előadás a természet- és társadalomtudományok közötti kapcsolat néhány aspektusát veszi szemügyre.

Wandering Between Disciplines: Scientific Metaphors and Theory-construction

Scientific language relies on linguistic tools of everyday communication, and using metaphors is one of the most common means of theory building. Disciplines have their central metaphors – concepts they claim to be their own. However, some of them wander between different fields while gaining slightly altered meanings within the changing contexts. An examination of such metaphors gives us a chance to examine the relationship between different fields, and to reflect on the uses and abuses of scientific terminology. Focusing on concepts of 'change' – innovation, evolution, competition, adaptation, and selection – the present paper addresses some aspects of the relationship between the natural and social sciences.

PÁLINKÓ ÉVA

MTA Könyvtár és Információs Központ Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztály /
Department of Science Policy and Scientometrics, Library and Information Centre of the Hungarian
Academy of Sciences
palinko.eva@konyvtar.mta.hu

Munkaszociológiai és Társadalmi Egyenlőtlenségek Szakosztály – Alakuló ülés

A HR indikátorokon túl: a PhD-val rendelkezők karrier-stratégiái*

A tényalapú tudománypolitikai tervezéshez elengedhetetlen a KFI szektor legfontosabb indikátorainak azonosítása, nyomon-követése, nemzetközi mutatókkal való összevetése, de emellett a szektor jellegzetességeinek célzott, részletes elemzéseken át megvalósuló feltárására is szükség van.

A szakpolitikai döntéshozatal támogatását szolgáló indikátorok kidolgozásának irányába az elmúlt években Magyarországon is határozott lépések történtek: 2013 folyamán kidolgozásra került egy nemzeti szintű, nemzetközi összehasonlításra is alkalmas tudománypolitikai mutató-keretrendszer (Csite et al. 2013). Az indikátorrendszer a tudománypolitika stratégia céljaihoz igazodva, rendszerezve foglalja össze a legfontosabb információkat a döntéshozók számára. Az indikátorok jellegükénél fogva csak korlátozottan képesek megragadni a KFI alapvető folyamatait, jellegzetességeit, ezért nem válthatják ki a mélyebb elemzéseket – ezzel együtt a szakpolitikai vitákhoz általában jó alapot adhatnak, a mélyebb elemzésekhez pedig fontos irányokat határozhat meg.

A tanulmány az indikátorok megválasztásának jelentőségére, korlátaira, és a mély elemzések szerepére hívja fel a figyelmet az MTA-nál a PhD fokozattal rendelkezők körében zajló életpálya vizsgálat eredményeinek bemutatásával.

Beyond the HR Indicators: Career Strategies of PhD holders

During the past years a comprehensive indicator-system has been developing in Hungary providing instant information for the purposes of an evidence-based national science policy. The values in the indicator system are clear and comparable with international references. The suggested indices can point out important issues of the national R&D system and can contribute to raise relevant questions, however, it is emphasized that deeper analysis is needed during the decision making processes.

The aim of this article is to show the importance of such analyses based on the results of a career path research project among PhD holders.

The relevant science policy indicators show a favourable picture of the R&D system and the researchers' pay scale in Hungary by the wage premium of those with tertiary education compared with those with secondary education only. The deeper analysis shows a different picture. The first findings of the recent Career Path Monitor project among researchers at the Hungarian Academy of Sciences (HAS CPM) could provide additional concerns by understanding the background of the career decisions of the PhD holders more deeply.

Data show that some dimensions of satisfaction could determine the career-decisions of the examined scholars. The most problematic factor is wage owing to the characteristics of the public servant salary pay scale, which is unfavourable for young researchers at the beginning of their careers. What

---

* A kutatás támogatói: NKFI Hivatal K 116163 és IMPACT-EV FP7 collaborative grant agreement (n°613202)

is more, it does not differentiate according to scientific performance, so the satisfaction with wage is usually low among young researchers. This problem makes researcher status less engaging causing a drop in new applicants. Young researchers try to improve their financial circumstances in order to align their possibilities and their expectations based on their high qualifications. SSH and STEM researchers have different optimization strategies, nevertheless both types face severe risks (e.g. decline in scientific performance, brain drain).

PALLA GERGELY

MTA-ELTE Statiztikus és Biológiai Fizika Kutatócsoport / MTA-ELTE Statistical and Biological Physics Research Group
pallag@hal.elte.hu

Rend, kreatív feszültség és innovációk komplex (szociális) rendszerekben

Csoportok időbeli fejlődése nagyméretű társadalmi hálózatokban

A társas érintkezés változatos formái egy bonyolult struktúrájú hálózatot alakítanak ki, mely összetett csoportszerkezettel rendelkezik. Ezek a csoportok általában olyan sűrű részgráfoknak felelnek meg mint a családok, baráti körök, munkahelyi közösségek. Az egyénileg gyakran változó szociális és kommunikációs aktivitásnak köszönhetően a hálózat állandó mozgásban van, szerkezete időben változó. Ennek megfelelően az említett csoportok is szüntelen változásoknak vannak kitéve, méretük időben növekedhet vagy csökkenhet, csoportok egyesülhetnek vagy több részre eshetnek szét, teljesen új csoportok jöhetnek létre, vagy már létező csoportok szűnhetnek meg. Az ezen folyamatok dinamikáját irányító mechanizmusokat kevésbé ismerjük, viszont tanulmányozásuk segíthet pl. a társadalom önszerveződésének mélyebb megértésében. A bemutatásra kerülő vizsgálat során két nagyméretű társaskapcsolat-hálózatban követtük nyomon a csoportok időfejlődését, melyek közül az egyik tudományos társszerzősége, a másik pedig mobiltelefon-hívásokon alapult. Az eredmények alapján a kisméretű csoportok (mint pl. családok, baráti körök, vagy a kis létszámú, szorosan együttműködő munkahelyi közösségek) illetve a nagyméretű csoportok (mint pl. egy intézmény) jelentősen eltérő viselkedést mutatnak. A pusztán néhány főből álló csoportok akkor maradnak fenn hosszú ideig, ha időben egyáltalán nem vagy csak alig változik az összetételük. Ezzel szemben a nagyméretű csoportoknak folytonos megújulásra van szükségük a fennmaradáshoz, melynek következtében tagságuk idővel akár teljesen le is cserélődhet.

Community Evolution in Large Social Networks

The rich set of interactions between individuals in society results in a complex community structure, capturing highly connected circles of friends, families, or professional cliques in a social network. Due to the frequent changes in the activity and communication patterns of individuals, the associated social network is subject to constant evolution. Consequently, the cohesive groups of people in such networks are under permanent change as well. These groups can grow by recruiting new members, or contract by losing members; two (or more) groups may merge into a single community, while a large enough social group can split into several smaller ones; new communities are born and old ones may disappear. Our knowledge of the mechanisms governing these community dynamics is limited, however, their investigation can help in e.g. a deeper understanding of the development and self-optimisation of the society as a whole. Here we investigate in detail the time dependence of communities on a large scale to uncover basic relationships of the statistical features of community evolution. Our focus is on two networks of major interest, capturing the collaboration between scientists and the calls between mobile phone users. According to our results, the behaviour of smaller collaborative or friendship circles and larger communities, e.g. institutions show significant differences. Social groups containing only a few members persist longer on average when the fluctuation of the members is small. In contrast, we find that the condition for stability for large communities is continuous change in their membership, allowing for the possibility that after some time practically all members are exchanged

PAPP GERGŐ

Budapesti Corvinus Egyetem / Corvinus University of Budapest
gergo.papp@uni-corvinus.hu

VARGA KINGA

University of Ljubljana / University of Ljubljana
vrgkng@gmail.com

VÉKÁS PÉTER

Budapesti Corvinus Egyetem / Corvinus University of Budapest
peter.vekas@uni-corvinus.hu

Gazdaság-szociológiai Szakosztály – Gazdasági modernizáció és a közösségek, szerveződések innovatív útkeresése

A magyar gazdasági és pénzügyi elit kapcsolathálózati dinamikája 2000-2015 között

Az elitkutatás hagyományain belül a pozicionális elit kohéziójára fókuszálva a kutatás a longitudinális hálózatelemzés módszerével, a klasszikus „igazgatósági átfedések” feltárásával a magyar gazdasági-pénzügyi elit struktúrájának változását elemzi 2000 és 2015 között. Az igazgatósági átfedések nemzetközi irodalma rendkívül gazdag, a magyarországi nagyvállalatok egymást átfedő irányító és felügyeleti testületeire vonatkozóan azonban eddig nem készült átfogó empirikus elemzés. Kutatásunkban a cégbírósági cégjegyzék adatait használjuk. Hálózataink szereplői minden vizsgált évben a 200 legnagyobb magyarországi vállalat és a 20 legnagyobb hazai bank tulajdonosai, valamint igazgatótanácsának és felügyelőbizottságának tagjai, a köztük lévő kapcsolatokat pedig a közös vállalatok jelentik. Elemzésünk az így létrejövő hálózatok néhány alapvető kapcsolathálózati jellemzőjét hasonlítja össze a 2000 és 2015 közötti években. Az elemzés első eredményei azt mutatják, hogy a vizsgált időszak első felében a hálózat mérete növekedett, ezt követően pedig alapvetően nem változott. A hálózat alcsoportokra történő bomlása 2002 után kezdődött. Mindezekkel párhuzamosan az egy szereplő által birtokolt pozíciók átlagos száma növekedett. A kutatás vizsgálja a teljes hálózat és a hálózati alcsoportok időbeli alakulását, és hipotéziseket fogalmaz meg a hálózati dinamika magyarázataira vonatkozóan.

Social Network Dynamics of the Economic and Financial Elite in Hungary, 2000–2015

Within the frame of elite research focusing on the cohesion of positional elite, our research studies the structural changes of the Hungarian economic and financial elite from 2000 to 2015 by analysing interlocking directories. Although the international literature on interlocking directories is enormous, empirical research on connections of the operational and supervisory boards of Hungarian corporations is scarce. Based on data from the registry court, the actors of our networks are the owners of the 200 largest Hungarian corporations and the 20 largest banks, as well as the members of directorates and supervisory boards of these companies, and ties between actors are shared companies where both actors have positions. Our analysis goes into details on the temporal changes of the whole network and that of the sub-networks, and formulates hypotheses about the explanations of network dynamics.

PRIKK JÁNOS

IBM Magyarország Kft / IBM Hungary LLC
janos.prikk@hu.ibm.com

Tér-Település-Társadalom Szakosztály 1. – Okos városok, a modernitás zászlóvivői?

Okosabb városok a kognitív gépek korában

A napjaink urbanizációjával foglalkozó szakértők véleménye szerint míg a XIX.-ik századra a birodalmak, a XX.-ik századra a nemzetállamok törekvései addig a XXI. századra a hatalmasra duzzadó városok lesznek a leginkább jellemzőek. A tények magukért beszélnek, a statisztikai elemzések alapján előreláthatólag a planéta teljes népességének kétharmada városokban fog élni a századfordulóra. A világ összes GDP-jének meghatározó hányadát már ma is 40 óriásira duzzadt világváros és vonzáskörzetei adják. A városok robbanásszerű bővülése a városvezetőket és -stratégákat igen sok új kihívás elé állítja, nem csoda hát, hogy a lehetséges válaszok megtalálására számos, önálló kutatási kapacitásokkal rendelkező világcég is külön divíziót indított, melynek célja az Okosabb Városok megteremtésének támogatása.

A XXI. században megjelenő diszruptív technológiák és -üzleti modellek szinte minden iparágat digitális transzformációra kényszerítenek. Milyen hatással van a kognitív képességű gépek által gerjesztett új "ipari forradalom" az urbanizációra? Valódi megoldást jelent-e egy-egy világszínvonalú "okos" megoldás bevezetése a városok összetett kihívásaira? Vannak-e a magyar városok számára is követhető minták a világban? Milyen szerepet vállalhatnak az üzleti szféra szereplői az új típusú urbanizációs folyamatokban? Előadásomban ezekre a kérdésekre keresem a választ.

Smarter Cities in the Cognitive Era

According to expert opinion on urbanization, the nineteenth century was the age of empires, the twentieth century was the era of the nation state, while the twenty-first is the century of big cities. The facts speak for themselves, according to statistical analysis, two-thirds of the total population of the planet will live in cities at the turn of the century. A major share of the world's total GDP is already from the 40 world-class cities. The explosive expansion of cities brings many new challenges to city leaders and strategies, so it is no wonder that a number of enterprising companies with independent research capacities have set up separate divisions to support the development of Smarter Cities.

The twenty-first century's new disruptive technologies and business models force almost every industry into a digital transformation. What is the impact of the new "industrial revolution" on cognitive power for urbanization? Is it a real solution to introduce a world-class "smart" solution to the complex challenges of cities? Are there any patterns in the world that can be followed by Hungarian cities? What role can business actors play in these new types of urbanization? In my presentation I am looking for answers to these questions.

PUSZTAI GABRIELLA

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
pusztai.gabriella@arts.unideb.hu

Vallás és Modernitás 500 évvel a reformáció után

Vallási mobilitás és iskolázottság[§]

A vallásosság iskolázottságra gyakorolt hatását vizsgáló kutatásaink során meggyőződünk arról, hogy –noha az iskolai eredményességgel foglalkozó hazai vizsgálatok ritkán számolnak a vallásosság hatásaival– érdemes odafigyelnünk erre a jelenségre. A felekezeti kultúrák iskolázottsági hatása visszatérő elem a nemzetközi kutatásokban (Lenski 1961, Lehrer 2008, Karády 1997 etc.), a vallásosság hatását kevésbé tartjuk számon. A nemzetközi és a hazai kutatások hosszú ideig arról számoltak be, hogy az iskolai végzettség emelkedésével határozottan csökken a vallásos elköteleződés, vagy finomabb megközelítésben: az alacsonyabb státusúak vallásgyakorlata konzervatívabb, intézményekhez kötöttebb, míg a magasabb státusúaké individualizáltabb, liberálisabb (Sherkat 2001, Sandomirsky-Wilson 2011). Térségünkben újabban kifejezetten intenzív vallásgyakorlat figyelhető meg az iskolázottabb szülők gyermekei valamint a magasan kvalifikált fiatalok körében (Tomka-Rosta 2010, Pusztai 2015). Mivel a vallásosság mutatói nagy változatosságot mutatnak regionális és generációs metszetekben, az életkori és földrajzi szempontból homogén populációkra irányuló vizsgálatok során válnak igazán láthatóvá ezek az összefüggések. A felsőoktatásban végzett hallgatói adatfelvételeink lehetővé teszik, hogy a társadalmi és a vallási mobilitás jelenségének kapcsolatát megvizsgáljuk. Az elemzéshez az Intézményi hatás a felsőoktatásban (IESA 2015) adatbázis adatait használtuk fel, s a hallgatók vallási mobilitására koncentráltunk. A vallási mobilitás összefüggésrendszerére vonatkozó státus-hipotézis szerint a magas státusúak felülreprezentáltak a vallástalan immobil és az elvallástalanodó mobil kategóriákban, miközben az ökológiai hipotézis szerint a regionális, lokális és kapcsolathálózati környezet etnikai, felekezeti és vallásgyakorlat szerinti kompozíciója befolyásosabb. Az előadás az inter- és intragenerációs vallási mobilitás fogalmának értelmezési és mérési lehetőségeit tárgyalja, majd azonosítani igyekszik az intergenerációs vallási mobilitásra ható tényezők súlyát.

Religious Mobility and Education **

During our research on the effects of religiosity on education and student careers we found that this phenomenon is worth paying attention to though the studies on student careers rarely take religiosity into consideration.

The effect of the denominational cultures on education is often discussed in international research (Lenski 1961, Lehrer 2008, Karády 1997 etc.), however few studies analyse the impact of the characteristics and intensity of religiosity. The international and Hungarian research results used to show that religious commitment declines in parallel with an increase in education, to be more precise: faith is more orthodox and the belonging is more institutional among the lower class, while among the higher strata faith is more individualised and more liberal (Sherkat 2001, Sandomirsky-Wilson 2011). In our region a stronger religiosity can be observed among the children of higher educated parents and among highly qualified youth (Tomka-Rosta 2010, Pusztai 2015). Since

---

[§] A 119679 számú projekt a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított támogatással, a K_17 pályázati program finanszírozásában valósult meg.

** Project no. 119679 has been implemented with the support provided from the National Research, Development and Innovation Fund of Hungary, financed under the K_17 funding scheme.

indicators of religiosity show great diversity in generational and regional points of view, these connections become more obvious when investigating homogeneous populations. Due to our surveys gathered among higher education students we can observe the relationship between social and religious mobility.

The database "Institutional Effect on Students Achievement" (IESA 2015) was used. According to status hypothesis on explanations of religious mobility high status students should be overrepresented among the following two categories: non-religious immobile and disaffiliated mobile. While according to ecological hypothesis the ethnic, denominational and religious composition of the regional, local and network context is more influential.

RAB ÁRPÁD

Budapesti Corvinus Egyetem / Corvinus University of Budapest
arpad.rab@uni-corvinus.hu

Falu- és Vidékszociológia Szakosztály – Információs Társadalom Szakosztály

Digitális szegénység kulturális megközelítése

Az előadás a digitális szegénység problémakörének kutathatóságát állítja fókuszba. Nem kérdéses, hogy a versenyképesség fő tényezője nem a technológia, hanem az emberi tényező. Hogyan segíthetnek az infokommunikációs technológiák a szegénység és az információs szegénység felszámolásában? Hogyan csökkenthető a digitális megosztottság, és mi a szerepe ebben a folyamatban a különböző információs írástudásoknak? A súlyos kérdéseket konkrét kutatási terv és nemzetközi kitekintés egészíti ki.

Cultural Approach of Digital Poverty

The presentation focuses on the research of digital poverty issues. It is not questionable that the main factor of competitiveness is not technology but the human factor. How can information-communication technologies (ICT) help with the eradication of poverty and information poverty? How can the digital gap be reduced and what role do the various forms of information literacy have in this process? These serious questions are complemented by a concrete research plan and an international outlook.

RÁCZ ANDREA

ELTE Társadalomtudományi Kar / ELTE Faculty of Social Sciences
raczrubeus@gmail.com

Nagyalföldi Szakosztály 3.

A gyermekek támogatási rendszerének értékháttere – szakmai mentalitások vizsgálata a gyermekvédelemben

Nemzetközi szinten jelentős változások történtek ez elmúlt években a gyermekvédelem terén, hiszen a globális verseny, a tőke és munkaerő széles körű mobilitása, a gazdasági folyamatok felgyorsulása és a nemzeti gazdaságok egymástól való függősége, mint ahogy 2007. óta a gazdasági válság is hatással van a jóléti rendszerek működésére. Az előadás célja annak vizsgálata, hogy az 1989-es Gyermekek jogairól szóló Egyezmény óta milyen tendenciák figyelhetők meg a nemzetközi gyermekvédelem gyakorlatában, milyen gyermekvédelmi orientációkat különíthetünk el egymástól, ezek milyen jellegzetességekkel bírnak, milyen szakmai mentalitásokat mutatnak, illetve milyen út látszik körvonalazódni általában az állam gyermekvédelemmel kapcsolatos teendőinek ellátása terén. A gyermekek támogatási rendszerének értékháttere a nemzetközi gyakorlatban olyan témák köré rendeződik, mint a kliensek komplex szükségleteinek kezelése, partneri együttműködések fontossága, szülőség támogatása és mindezek megvalósításához szükséges szakmai készségek és kompetenciák köre.

Kulcsszavak: gyermekvédelem, családra fókuszáló, gyermekközpontú beavatkozások, közösségi erőforrások mobilizálása

Framework of Support System for Children – Professional Mentality in the Child Protection System

Child protection has changed in important ways at the international level in recent years. Child protection as a social institution adapts to and follows social change. Global competitions, mobility of capital and workforce, acceleration of economic processes, the interdependence of national economies, and the economic crises of 2007 have all had their impact on the operation and workings of welfare systems. My presentation examines the tendencies in international child protection practice since the 1989 Convention on the Rights of the Child: what type of child protection orientations can be distinguished, what kind of characteristics can be described and which way seems to emerge in general in the field of the state's child protection activities. The presentation draws attention to the importance of some topics in international discourse, such as complex needs of the clients, importance of partnerships, support of parenthood and a range of professional skills and competences to achieve these goals.

Keywords: child protection; family-focused; child-oriented interventions; community resources

RADÓ MÁRTA

Magyar Tudományos Akadémia, "Lendület", RECENS / Hungarian Academy of Sciences, "Lendület"
RECENS

Rado.Marta@tk.mta.hu

TAKÁCS KÁROLY

Magyar Tudományos Akadémia, "Lendület", RECENS Hungarian Academy of Sciences, "Lendület"
RECENS

takacs.karoly@tk.mta.hu

Módszertani Szakosztály

Az ültetés hatása a tanulmányi eredményekre és az előítéletességre

Tanulmányunkban azt vizsgáljuk meg ágens alapú szimulációval, hogy az ültetésnek milyen hatása van a tanulmányi eredményekre és az előítéletességre. A modellünk empirikus alapját az „Egymásba gabalyodva” (MTA TK RECENS) adatbázis képezi. Egy osztálytermet szimulálunk, amelyben a tanár előzetesen beállítja az ültetési rendet. A modellben a diákok az ágensek, akik minden körben új padtársat kapnak a tanár által megadott ültetési rend szerint. A padtársak váltása változást okoz az egyes tanulók tanulmányi átlagában és megváltozik az előítéletességük is. Az eredményeink azt mutatják, hogy nincsen olyan ültetési stratégia, amely minden szempontból optimális lenne. Ha a legjobban tanuló diákokat a legrosszabbak mellé ültetik, akkor a kutatásunk szerint visszaszorul az előítéletesség és csökkennek a tanulmányi egyenlőtlenségek. Ugyanez a stratégia azonban hátráltatja a tehetséges tanulók előrejutását. Ezzel szemben az ültetés hiánya segíti a tehetséges diákok előrejutását, de nem kedvez a hátrányos helyzetű diákok felzárkóztatásának, valamint nem csökken az előítéletesség sem.

The Effects of Seating Arrangement on Academic Outcomes and Prejudice

We aim to reveal the consequences of different seating arrangement scenarios on prejudice and academic outcomes by agent based modelling. The empirical foundation of the model is the “Wired into Each Other” (HAS “Lendület” RECENS) project. Our model represents a classroom with a teacher and students. The teacher intervenes in the sitting arrangement. The students are agents who receive a new desk-mate based on the rules defined by the teacher. They update their GPA and level of prejudice based on their desk-mate’s characteristics and the characteristics of the classroom. The results show a trade-off between policy goals. Seating the students with the highest GPA together with the students with the worst GPA narrows GPA inequalities and reduces prejudice, but does not allow the best students to thrive. In contrast, letting students decide with whom they want to sit allows the best students to perform better, but has little effect on decreasing inequalities and increases prejudice.

ROSTA GERGELY

Pázmány Péter Katolikus Egyetem / Pázmány Péter Catholic University
rosta.gergely.laszlo@gmail.com

Vallás és Modernitás 500 évvel a reformáció után

Vallási változás a generációk tükrében

A vallásosságnak a modernizáció hatására bekövetkező csökkenését Nyugat-Európában számtalan hivatalos statisztika és kutatás kimutatta. A többnyire meglehetősen lassú változás mögött általában a generációk cserélődése, a fiatalabb kohorszoknak az idősebbekhez képest jóval gyengébb vallási szocializációja húzódik, míg az életúton belüli változás hatása összességében jóval gyengébb, és sokkal kevésbé egyértelmű.

Magyarországon a vallási változás egyszerre mutatja a hagyományos vallásosságnak a Nyugat-Európában tapasztaltakhoz hasonló lassú visszaszorulását, és a vallási individualizáció egyes folyamatait. Korábbi vizsgálatok azt mutatták, hogy a különböző folyamatok mögött egyaránt meghúzódik a generációk cserélődésének, és az életúton belüli vallási változásnak a hatása.

Előadásomban azt kívánom vizsgálni, hogy ezekben a változásokban milyen szerepet játszanak a vallási szocializáció egyes ágensei. Az elemzés alapjául kutatás az NKFIH által támogatott „Vallási változás Magyarországon” projekt keretében készült. A 119679 számú projekt a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított támogatással, a K_17 pályázati program finanszírozásában valósult meg.

Religious Change across Generations

Declining religiosity due to modernization in Western Europe has been shown by numerous studies. The rather slow change can basically be traced back to the exchange of generations, the younger cohorts being religiously much weaker socialized than their older counterparts, while the effect of biographical religious change on the whole is much weaker and far less clear.

Religious change in Hungary shows both a slow decline of traditional religiosity as experienced in Western Europe on the one hand, and processes of religious individualization on the other hand. Previous studies have shown that behind these various processes both the exchange of generations and the effect of religious change within the individual biographies can be found.

I examine the role played by some of the agents of religious socialization in these changes. The analysis is based on research conducted under the project “Religious Change in Hungary” supported by NKFIH

SASFI CSABA

Magyar Nemzeti Levéltár / National Archives of Hungary
sasfics@freemail.hu

Sokféle modernitás és magyar társadalomtörténet

Érdemelv és mobilitás: az iskolázás történeti modellje

A modernizáció folyamatának egyik legmarkánsabb eleme az oktatás expanziója, az a jelenség, ahogy egyre több fiatal egyre többet tanul egyre többféle oktatási intézményben. Ez a folyamat történelmi léptekkel mérve visszafordíthatatlan, ám voltak korszakok és helyszínek, amikor és ahol ez a fejlődés megtört, sőt akár vissza is eshetett. Az oktatásnak ez az expanziója a modern intézményi-szervezeti formák kifejlődésével, továbbá a tudásanyag bővülésével egyszersmind differenciálódásával járt együtt. Az intézményes oktatás eme kiterjedése az iskolázottság társadalmi érvényesülésben játszott szerepének addig sosem tapasztalt mértékű felértékelődésével is járt. Az iskola útján történő társadalmi emelkedés nem volt ismeretlen a rendi világban sem, de igen korlátozott körű volt. A modernitás talán legfontosabb társadalmi jellemzője az érdemelvű társadalmi érvényesülés eszményének uralomra jutása. A modernizációval kibontakozó, az iskolázás révén meginduló egyre szélesebb körű mobilitás képezi tervezett munkánk alapvető tárgyát. Ezen belül elsősorban a hosszú tanulmányok, korabeli kifejezéssel felsőbb iskolázás lehetőségeihez való hozzáférés városi és vidéki különbségeire, az iskolázási és pályaválasztási esélyek térbeli eloszlására koncentrálnak, amelyek feltevésünk szerint az értelmiségi (professzionális) rétegbe kerülés sajátos csatornáit is meghatározták. Az oktatás intézményrendszere erőteljes modernizációs fejlődésen ment át az a 19. század közepétől. E modernizálódott iskolarendszere azonban meglehetősen felemás hatással működött a polgári korszak egészén át: míg az elitképzés terén mondhatni világszínvonalú teljesítményt nyújtott, aminek köszönhető a modern magyarországi tudomány kiépülése, addig a széles középosztály létrehozásában nem beszélhetünk ilyen eredményről. A modernitás ígérvénye, amely a tanulás útján való társadalmi emelkedésre vonatkozott, így csak egy szűk körben érvényesülhetett. Kutatásunk alapvető kérdése, hogy ez a viszonylag szűk népesség milyen összetételű volt, és ilyen forrásokból nyerte egyrés a motivációt, másrészt azokat a tőkét, amely lehetővé tette gyermekeket számára vagy a felemelkedést vagy a pozíció őrzést.

SIK DOMONKOS

ELTE Társadalomtudományi Kar / ELTE Faculty of Social Sciences
sikdom@gmail.com

Ifjúságszociológiai szakosztály – Magyar Ifjúság 2016 kutatás

Középiskolások politikai szocializációjának néhány jellemzője az Iskola és Társadalom / 2017 kutatás eredményei alapján

Az előadásban az „Iskola és társadalom” kutatás 2008 után 2017-ben megismételt felvételének adatbázisát elemezve arra a kérdésre keresek választ, hogy milyen feltételei adóttak a demokratikus kultúra kialakulásának több mint 25 évvel a rendszerváltás után. Az első elemzésekből kiderül, hogy a legfontosabb szocializációs színterek a családi kommunikáció és az iskolai intézményes gyakorlatok. Minthogy e helyszíneken azonban továbbra is esetlegesen születnek csupán a demokratikus értékeket értelemmel feltöltő tapasztalatok (előbbi helyen a közéleti kérdések marginálisak, utóbbi helyen az intézményes gyakorlatok „látszat demokráciára” utalnak), így azokat csupán kevesek sajátítják el. E tapasztalatokból kiindulva teszek kísérletet Szabó Ildikó fragmentált szocializáció modelljének (2009) és egy korábbi „radikalizmus inkubációjára” (2016) vonatkozó hipotézisemnek a tovább gondolására.

Family Communication and School Democracy

The presentation aims at analysing the database of “School and society 2017” in order to answer the question concerning the chances of democratic culture more than 25 years after the transition. The first results show that while the most important agents of socialization are family communication and institutional school practices, they provide a less than ideal environment. In the family, public affairs are discussed marginally; in the school, democratic principles exist as pretended ones – which results in ambiguous processes of civic socialization. Based on these results an attempt is made to further elaborate on Ildikó Szabó’s model of fragmented socialization (2009) and my previous hypothesis on incubating radicalism (2016).

SIK ENDRE

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
sik@tarki.hu

A cirkuláris modernitás regionális dimenziói

Informális gazdaság a keleti végen – de meddig tart a keleti vég?

Az informális gazdaság sokféle formában jelen van a magyar gazdaságban, de sok okból az ország keleti részein, s különösen a határok mentén ennek speciális formái különösen erőteljesen vannak jelen.

Ezeket az informális tranzakciókat vizsgáltuk 1994-ben és 2004-ben kollégáimmal (Czakó Ágnes és Giczi Johanna) az ország különböző "kgst-piacain" és emberpiacain, s most arra voltam kíváncsi, hogy mi maradt meg s mi tűnt el, mi vált gyakoribbá, s mi szorult vissza az utóbbi évtizedben ezek közül. Végezetül a "keleti végeken" készült és a Metszetek c.lap különszámában megjelent esettanulmányok alapján mutatom be a "keleti végek" informálisát, melyek nyugati határa ....

Informality on the Eastern Pastures

The informal economy has many forms in the contemporary Hungarian economy. It is assumed to be especially prevalent in the "Eastern pastures" of the country, and particularly along the borders.

In 1994 and in 2004 with my colleagues (Ágnes Czakó and Johanna Giczi) we did some research on the so called "comecon"- and open-air labour markets. In my presentation I briefly review the changes in these sectors in the past decade.

Finally, using the case studies published in the special issue of the tri-monthly journal (Metszetek) I elaborate a bit on the socio-economic characteristics of these informal activities in the "Eastern pastures" of Hungary which reach as far as ....

SZABÓ GABRIELLA

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont / HAS Centre for Social Sciences
szabo.gabriella@tk.mta.hu

Politikai identitás és társadalmi attitűdök a média „posztobjektív” fordulata után

Politikai diskurzus a média posztobjektív fordulata után

Az eljövendő évek egyik legfontosabb kérdése a hazai médiatudomány előtt: vajon mi következik a magyar média posztobjektív fordulata után, és hogyan lehet megérteni annak politikai kommunikációban betöltött szerepét.

A posztobjektivizmus fogalmával azt a trendet jellemzem, amely az objektivitás doktrínájával szemben haladó médiafolyamatokban érhető tetten. Az alapvető normákat számolják fel: immár nem tekinthetjük kanonizált újság-írói normának a tények és vélemények elválasztását, az állítások bizonyítását, az érzelmek és nézetek kizárását, a semlegességet, a pártatlanságot és méltányosságot. Az objektivizmus nemcsak hogy bonyolult, nehezen operacionalizálható, de nem is kifizetődő. A közönség ugyanis láthatóan egyáltalán nem kér belőle, ugrásszerűen nő a népszerűsége azoknak a médiumoknak és formátumoknak, ahol a politikai diskurzusok éppen az objektivizmus elvének ellentmondóan formálódnak.

Amennyiben elfogadjuk, hogy a média nem tisztára mosott ablak, amelyen át közvetlenül a valóságra látunk, akkor azzal is szembe kell néznünk, hogy a tömegkommunikációnak az információ pusztá átvitelére való leszűkítése sem lehet elfogadható. James Carey és követői nyomán úgy fogalmazhatunk: a média a jelentések interpretációját végzi.

Az előadás során a kortárs média hibrid mivoltát veszem górcső alá, mégpedig annak tükrében, hogy a politikai témák keretezése miként változik a hagyományos és a közösségi média platformjainak és logikáinak összeolvadásával. A technikai átalakulások és a médiapiaci változások mellett a politikai diskurzust az újságírók, a közönség körei és a politikusok között fennálló interakciók változó mintái is befolyásolják. A 2018-as választási kampányokhoz közeledve új teoretikus és módszertani utakat kívánok felvázolni, melyek a médianyilvánosságban megfigyelhető diskurzív konnektivitásra helyezik a hangsúlyt. A médianyilvánosság szereplőinek változatos interakciói nemcsak a hírek terjedését magyarázzák, hanem interpretációs klaszterek kialakulásához is hozzájárulhatnak. Az előadás Barbara Pfetsch, Lance Bennett, Andrew Chadwick és Adam Silke munkáira támaszkodva kíván válaszokat keresni a fenti kérdésekre.

Political Discourse in the Era of Post-Objective Media

Among many important issues, a question definitely needs to be addressed by media studies: what are the main characteristics of the media sphere after the post-objective turn in Hungary? The comprehension of the role of contemporary media in political communication and framing necessitates novel concepts and innovative methods. I argue that focus on media hybridity and discursive connectivity give new impetus for both theoretical reflections and empirical examinations. Three issues necessitate the revision of the conceptual and methodological apparatus: the changing discursive conditions, the interplay and the interactions between the political actors, journalists and the audience. The presentation aims to contribute to the search of new research avenues on the eve of the 2018 election campaigns in Hungary.

SZALMA IVETT

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont / HAS Centre for Social Sciences
iszalma@gmail.com

TAKÁCS JUDIT

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont HAS Centre for Social Sciences
Takacs.Judit@tk.mta.hu

Családszociológiai Szakosztály

Létezik-e tudatos gyermektelenség Magyarországon?

Előadásunkban arra a kérdésre keressük a választ, hogy vajon létezik-e tudatos gyermektelenség Magyarországon. Ez a kérdés azért is fontos, mert Magyarország azon országok közé tartozik, ahol retorikailag legalábbis nagyon erősen élnek a tradicionális családdal kapcsolatos értékek és normák. Például a European Value Studies 2008-as adatai alapján a válaszadók nagy többsége egyetért azzal, hogy a teljes élethez szükséges, hogy egy nőnek és/vagy egy férfinak legyen gyermeke.

Kutatásunkban mind kvantitatív, mind kvalitatív módszereket alkalmaztunk. Először az Életünk Fordulópontjai adatbázis 1. és 3. hullámának adatait vizsgáltuk, majd félig strukturált interjúkat készítettünk 30 heteroszexuális 50 év feletti gyermektelen férfival és 25 40 év feletti gyermektelen nővel (az interjúk a FamiliesAndSocieties FP7 projekt keretében készültek 2015 és 2016 folyamán).

Míg a kvantitatív elemzés önmagában nem alkalmas arra, hogy teljes képet alkossunk a tudatosan gyermektelen életmódot választókról, az egymástól gyakran teljesen eltérőként látott (ill. a média által így láttatott) tudatosan választott és biológiailag meghatározott gyermektelenség-kategóriák képlékenységére a kvantitatív eredmények is rávilágítottak. Azt találtuk ugyanis, hogy nagyon sok halasztó végül nem tudja megvalósítani a tervét, miközben néhány, önmagát korábban tudatosan gyermektelenként meghatározó válaszadónak később gyermeke születik. Ahhoz, hogy ezeket az átmeneteket jobban megértsük, a kvalitatív interjúk voltak a segítségünkre.

Is there Voluntary Childlessness at all in Hungary?

In this presentation we will focus on the issue of voluntary childlessness in the Hungarian context by applying quantitative and qualitative methods. The question whether voluntary childlessness exists at all in Hungary is important because Hungary belongs to the European countries characterized by strong traditional family values, and it is a widely accepted social norm that everyone should become a parent.

The empirical basis of our mixed-method study includes the first and third waves of the panel study Generations and Gender Survey (GGS), semi-structured interviews conducted with 30 heterosexual men aged 50 or over, and 25 heterosexual women aged 40 or over (the interviews were collected within the FamiliesAndSocieties FP7 project between 2015 and 2016).

Based on our GGS data sets we cannot tell the full story of Hungarian childlessness. However, we can see that the definition of different types of childlessness can be very fluid: many postponers failed to realize their fertility intentions, while some of the voluntarily childless men and women became parents within the examined period. Our qualitative analysis allowed us to have deeper insights into the mechanisms behind these transitions.

SZÉKELY LEVENTE

Kutatópont & Budapesti Corvinus Egyetem / Kutatópont & Corvinus University of Budapest
szekely.levente@hotmail.com

Ifjúságszociológia Szakosztály – Magyar Ifjúság 2016 kutatás

A Magyar Ifjúság 2016 kutatás eredményeinek összefoglalása

Az ifjúság átfogó megismerését célzó nagymintás ifjúságkutatást 2000-ben indították el, amely négy éves periódusokban vizsgálja a magyarországi 15-29 éves fiatalok élethelyzetét és életmódját. A legutolsó, 2016-os kutatás eredményei 2017 januárjában kerültek bemutatásra. Az előadás bemutatja a Magyar Ifjúság 2016 kutatás fontosabb eredményeit és a survey kutatás módszertani jellemzőit.

The Results of Hungarian Youth Survey 2016

The large-sample youth survey was launched in 2000 aimed at a comprehensive understanding of the youth. This four-year period research programme examines the 15–29 year-old young Hungarians living conditions and their way of life. The latest research was published in January 2017. The presentation deals with the main results of the Hungarian Youth Survey of 2016, and its methodological background.

TAKÁCS ERZSÉBET

ELTE Társadalomtudományi Kar / ELTE Faculty of Social Sciences
zsoki.takacs@gmail.com

Egészség és betegség a későmodernitásban – kvalitatív megközelítések

Kortárs beteg-elméletek a hazai egészségügy kontextusában

Az előadás célja az egészségügyben zajló változások közül az orvos-beteg kapcsolatok bemutatása az ún. kortárs beteg-elméletek perspektívájából. Ez utóbbi kiváló elméleti keretet biztosít az egészségügyben összefonódó modern és későmodern tendenciák bemutatására.

A beszámoló empirikus anyagát 17, az egészségügy különböző területein dolgozó interjúalannal készített beszélgetés képezi. A kutatás kérdései elsősorban az orvos–beteg-viszony, az egészségügyi intézményrendszert átszövő régi és új hatalmi mechanizmusok, az áldozattá válás és az autonómia, illetve az egészségügyi dolgozók identitásának és munkakörülményeinek problémakörére koncentráltak. Az interjúalanyok között Debrecenben és Hajdú-Bihar megyében dolgozó ápolók, nővérek, háziorvosi asszisztensek, védőnők, mentőtiszt, gyermek- és háziorvosok, foglalkozás-egészségügyi szakemberek voltak.

Az interjúk elkészítéséhez több koncepciót, elméleti megközelítést alkalmaztam: Dominique Memmi 'delegált biohatalom', François Dubet intézményi program, Eve Bureau és Judith Hermann-Mesfen 'kortárs beteg' koncepcióját, valamint a magyar egészségpszociológiai szakirodalom eredményeit. Jelen előadás a kortárs beteg-elméletekre támaszkodva mutatja be az újfajta beteg-páciens viszonyok jellegzetességeit és következményeit ezek hazai megjelenési formáira koncentrálna, külön tekintettel az orvostudományi technika és más innovatív technológiák megjelenésére.

Contemporary Patient Theories in the Context of Hungarian Healthcare

The aim of this presentation is to describe doctor-patient relationships among the many ongoing changes in healthcare from the perspective of so-called contemporary patient theories. That perspective delivers an excellent pattern to show intertwined modern and postmodern tendencies in healthcare. Our presentation is based on interviews with 17 people working in various fields of healthcare.

To conduct the interviews, a number of concepts and theoretical approaches were resorted to: Dominique Memmi's 'delegated biopower', François Dubet's concept of the institutional programme, Eve Bureau and Judith Hermann-Mesfen's notion of 'the contemporary patient', as well as results from Hungarian health sociology. The main focuses of interest of the presentation are the characteristics and consequences of new doctor-patient relations, their manifestations in Hungarian healthcare, especially in the techniques of medical science and other innovative technologies.

TARDOS KATALIN

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont / HAS Center for Social Sciences
Tardos.Katalin@tk.mta.hu

PAKSI VERONIKA

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont / HAS Center for Social Sciences
Paksi.Veronika@tk.mta.hu

Munkaszociológiai és Társadalmi Egyenlőtlenségek Szakosztály – Alakuló ülés

Nemek közötti egyenlő(tlen)ség az üzleti és tudományos életben: hasonlóságok és különbségek

A nemek közötti egyenlőtlenségek formái az üzleti és tudományos világban sok hasonlóságot mutatnak: horizontális és vertikális szegregáció, alulreprezentáltság a foglalkoztatásban, az előmenetelben, a döntéshozatali pozíciókban és a bérezésben. A közvetlen és közvetett, valamint interszekcionális diszkrimináción kívül sok más okot is feltártak már a nők és férfiak közötti egyenlőtlenségek megmagyarázására. Ilyen lehet az egyenlőtlenségek legitimitása, a nemekre vonatkozó szervezeti gyakorlatok (gendered practices) láthatatlansága, az egyenlőtlenségi rezsimek (Acker, 2006), a munka – magánélet egyensúlyának, vagy a családbarát és sokszínűségi munkahelyi gyakorlatok hiánya, a női és férfi hálózatok eltérő mintázatai, vagy a maskulin szervezeti kultúra dominanciája. Annak ellenére, hogy számos kutatás foglalkozott már a nemek közötti egyenlőtlenségek kérdésével mind az üzleti, mind az akadémiai/tudományos világban (beleértve a felsőoktatást is), a kutatások többsége a két területet egymástól függetlenül vizsgálta, és nem összehasonlító jelleggel. Az előadásban arra vállalkozunk, hogy összehasonlítsuk az üzleti és tudományos szféra szervezeteit abból a szempontból, hogy a nemek közötti egyenlőtlenségek milyen mértékűek, illetve, hogy a szervezetek milyen intézményi politikákkal és gyakorlatokkal rendelkeznek az egyenlőtlenségek csökkentésére. A szervezeteket online kérdőíves módszerrel mértük fel, hogy tesztelhesük azt a hipotézisünket, hogy Magyarországon az üzleti szervezetek magasabb társadalmi teljesítményt nyújtanak a nemek közötti egyenlőtlenségek csökkentésében annak köszönhetően, hogy fejlettebb esélyegyenlőségi és sokszínűségi gyakorlatokkal és intézményi politikákkal rendelkeznek mint a tudományos és felsőoktatási intézmények. A kutatási eredmények azt mutatták, hogy ugyan a tudományos intézmények körében átlagosan magasabb volt a női foglalkoztatottak aránya, de az explicit intézményi politikák és gyakorlatok, amelyek a nemek közötti egyenlőtlenségeket voltak hivatottak csökkenteni szignifikánsan fejlettebbek, kiterjedtebbek voltak az üzleti szervezeteknél, mint a tudományos szférában. Az üzleti szervezetek nemcsak tudatosabbak voltak a nemek közötti egyenlőség értékével, stratégiai jelentőségével és jövőbeni fejlesztésével kapcsolatban, hanem a toborzás, kiválasztás, fejlesztés, női előmenetel kérdéseiben is sokkal szélesebb körben bevezettek már az esélyegyenlőséget támogató gyakorlatokat. Egyike azon kevés mutatóknak, ahol a tudományos intézmények pozitívabb helyzetről számoltak be az üzleti szférához képest a munka – magánélet egyensúlya volt, amely részben a részmunkaidős foglalkoztatottak magasabb arányának volt betudható.

Gender (In)equality in Business and Academia: Exploration of Similarities and Differences

The forms of gender inequality in business and academia appear to be rather similar: horizontal and vertical segregation, the gender gap or under-representation of women in employment, in career advancement, in decision-making positions, as well as in wages. Besides direct, indirect and intersectional discrimination against women many other reasons have been identified to explain the various

forms of inequalities among men and women as the legitimacy of inequalities, the invisibility of gendered practices, inequality regimes (Acker, 2006), problems with work-life balance, the lack of family-friendly and diversity policies, differences of women's versus men's networks, and masculine organisational culture. Despite the fact that there has been abundant research on gender inequality in both business and academia, most of them focused on these two important fields separately, and very few adopted a comparative approach. In this paper we compare and contrast the various forms and degrees of gender inequality in business and academia and institutional policies adopted to bridge the gaps. Based on an online questionnaire survey conducted among business and research and higher education organisations we test the hypothesis that business organisations have a better social performance in closing various forms of the gender gap through more developed institutional and diversity management policies than research and higher education organisations in Hungary. Research results revealed that though overall female employment rates were somewhat higher in academia compared to business organisations, explicit institutional policies to close the gap between various dimensions of women's and men's employment equality indicators were much more developed in business than in academic organisations. Not only did business organisations demonstrate a higher awareness of the strategic nature of the issue, and a more explicit embracing of gender equality values and developmental goals, but had implemented a much greater variety of practices targeting recruitment and selection, development, and advancement of women within the organisation. One of the few areas where academic institutions had a more advantageous situation was the assessment of work-life balance levels, especially due to higher rates of part-time work.

TELLER NÓRA

Városkutatás Kft. / Metropolitan Research Institute
teller@mri.hu

Tér-Település-Társadalom Szakosztály2-3. Lakásutak a rendszerváltás után

Adaptációs csapdák: lakásmobilitási utak és a cigánytelepek

Az előadás egyrészt összefoglalja a hazai roma lakhatási, lakásmobilitási, illetve a rendszerváltást követő időszak településfejlődéssel kapcsolatos kutatásainak tapasztalatait annak tükrében, hogy a cigánytelepek kialakulásának és növekedésének milyen folyamatai követhetők nyomon Magyarországon, főképp a kilencvenes éveket követően. Másrészt az előadás azzal foglalkozik, hogy az egyéni életutakban milyen szerepet tölt be a cigánytelepeken való lakás, valamint hogy a családok stratégiájában hogyan és miért jelenik meg a telepekre való be- és az onnan való kiköltözés. Az előadás empirikus megalapozását korábbi adatfelvételek és életút-interjúk szolgálják. Az elérhető, lakáshelyzetre és mobilitásra vonatkozó adatfelvételek alapján igyekszem felvázolni a területi szegregációs folyamatokat egy mikromodell segítségével hívva, hogy illusztráljam azt az elemzési keretet, amelyben adott makro-folyamatok, pl. munkaerőpiaci vagy lakáspiaci egyenlőtlenségek tudják befolyásolni az egyéni döntési mechanizmusokon keresztül a szegregáció alakulásának sebességét. Emellett bemutatom, hogy milyen mikro-döntési ösztönzők szükségesek ahhoz, hogy a területi szegregáció üteme megváltozzon. A folyamatban lévő kutatásom továbbá területi esettanulmányokra is támaszkodik: a nagyvárosi elkülönülő szegregátum, a szegregált kistelepülés, valamint egy városszövetbe tagozódó szegregátum példáján mutatom be, hogy adott szakpolitikai beavatkozások hatására beindult folyamatokban az egyéni döntési és a beavatkozásokat működtető intézményi szint (amelyek egyúttal beágyazódnak egy sajátos makro-szintbe) között milyen feszültségek keletkeznek, és hogy ezek hogyan hatnak a lakhatási szegregáció alakulására. Mivel az előadás a doktori disszertációhoz kapcsolódó előzetes kutatási eredmények első bemutatója, így szükségszerűen egy folyamatban lévő kutatás beszámolója és inkább a kutatási kérdések és hipotézisek megalapozásának fázisához kapcsolódó témákat vezet fel, mintsem egy a kutatás összegzését is szolgáló előadás.

Adaptation Traps: Housing Mobility Pathways and Segregated Roma Neighbourhoods

Hungarian Roma segregated neighbourhoods have emerged as an outcome of regional planning policies, transformation of sectoral policies, rising inequalities, and as an outcome of individual adaptation strategies and preferences. Based on literature review and case studies the presentation reviews how individual preferences are interlinked with the potential role of segregated neighbourhoods in individual housing pathways. A micro-model will illustrate the complexity of processes and how the pace of segregation can change via macro-factors or incentives like small-scale programmes and other interventions at the local level. The presentation demonstrates the first results of an ongoing research project on Roma housing pathways after the transition in Hungary which is the doctoral thesis of the speaker.

TÖRÖK PÉTER

Károli Gáspár Református Egyetem / Károli Gáspár University of Reformed Church in Hungary
torokp@gmail.com

Vallásszociológia Szakosztály

Van-e még létjogosultsága Weber és Troeltsch egyház-szekta tipológiájának?

Weber és Troeltsch egyház-szekta tipológiája - a denominációval és kultusszal való kiegészítés ellenére is - megkérdőjelezhetetlennek, és ennyiben "klasszikusnak" tűnik. A kérdés azonban az, hogy alkalmazható-e még ma? Több szempont is amellett szól, hogy a tipológia irrelevánsná vált, ám bizonyos körülmények végett mégsem hagyható figyelmen kívül. Az előadás ezeket a szempontokat és körülményeket veszi számba.

Does Weber and Troeltsch's Church-Sect Typology still Have a Raison d'Étre?

In spite of the completion with denomination and cult, the church-sect typology of Weber and Troeltsch seems unquestionable and – consequently – classic. The real question, however, is whether it is still applicable. There are several reasons suggesting that the typology has become irrelevant. Due to certain circumstances, however, the typology must not be ignored. The presentation enlists these reasons and circumstances.

VICSEK LILLA

Budapesti Corvinus Egyetem / Corvinus University of Budapest
lilla.vicsek@uni-corvinus.hu

BAUER ZSÓFIA

Budapesti Corvinus Egyetem / Corvinus University of Budapest, Ynsight Social Media Research
zso.bauer@gmail.com

Egészség és betegség a későmodernitásban – kvalitatív megközelítések

Az embrió, mint társadalmi-kulturális entitás: az embriók konstruálása a lombikbéli eljárásban résztvevő magyar páciensek körében

A különböző társadalmak között nagy eltérések vannak az in vitro fertilizációs (IVF) eljáráshoz kapcsolódó technopolitikai kultúra tekintetében. Egy adott ország IVF kultúrájának lényegi jellemzője, hogy hogyan tekintenek az embrióra. A korábbi embrióképet vizsgáló kutatások főként olyan országokra koncentráltak, ahol hangsúlyos szerepet töltek be a nyilvánosságban az embriók morális státuszához kapcsolódó viták. A K 108981 OTKA projekthez kapcsolódó kutatás során az embrióképek megjelenési formáit kutattuk hazánkban, ahol viszont nem zajlott számottevő társadalmi vita ezekről a kérdésekről (bár épp a kutatás lezárása után kezdenek különböző álláspontok megjelenni a sajtóban). Az előadásban azt tárgyaljuk húsz interjú alapján, hogy milyen jelentést hordozott az embrió a kérdezett interjúalanyok (lombikbéli eljárásban résztvevő páciensek) számára, és hogy milyen etikai keretekben gondolkodtak az embriókról, amikor a döntéseiket meghozták az embriókról. Egy olyan korszakban, amikor a delegált biopolitika jellemez sok társadalmat, a döntések széles körébe van beleszólása a pácienseknek az embriók kapcsán. Például bizonyos korlátok között beleszólhatnak, hány embrió beültetését kérik; eldönthetik szeretnék-e, hogy a fel nem használt, maradék jó minőségű embriók fagyasztásra kerüljenek-e; dönthetnek a fagyasztva tárolt embriójuk tárolásának folytatásáról, megszüntetéséről, kutatási célra felajánlásáról, vagy más pároknak adományozásáról, stb. Az interjúalanyoknál megfigyelhető volt, hogy nem az etikai szakirodalom vitáinak „absztrakt” embriójában gondolkodtak. Különböző módokon konstruálták meg az embriókat az idő, a helyük és a biológiai jellemzőik függvényében, illetve annak megfelelően, hogy hogyan tudtak hozzájárulni a kezelési céljukhoz. A domináns etikai keret a beszámolóknak a gyógykezelési etika volt, és ez az etika jellemezte az interjúalanyok szűkebb és tágabb környezetét is. A gyógykezelési etikában az embriókkal kapcsolatos döntések elsősorban annak megfelelően értékelődnek, hogy mi a páciensek érdeke a kezelésük sikeressége szempontjából.

The Embryo as Socio-Cultural Entity: The Construction of the Embryo among Hungarian IVF Patients

There are great differences between different societies regarding the technopolitical culture associated with IVF (in vitro fertilization). An essential feature of a given IVF culture is how the embryo is regarded. Former research on the image of the embryo has focused mainly on countries where public debates about the moral status of embryos have taken place. During the present research study related to the K 108981 OTKA project, we examined the embryo image in Hungary, where there was no significant social discussion of these issues (although different positions have emerged in the press after the research was closed). The presentation is based on twenty interviews with IVF patients. We examined what meanings the embryo held for the interviewees, as well as the ethical frameworks they applied when making decisions about their embryos. In an era when delegated

biopolitics characterizes many societies, there is a wide range of decisions involving embryos that patients have a say in. For example, within certain limits, they can say how many embryos are being implanted; decide whether or not the remaining high quality embryos should be frozen; decide whether to continue storing, freezing embryos or offer them for research purposes or donate them to other couples, and so on. It was observable that the interviewees were not thinking of the “abstract” embryo as in the discussions of ethical literature. Embryos were constructed in various ways depending on the time, location, and biological characteristics and how they could contribute to their intended purpose. The dominant ethical framework in the reports was about treatment ethics, and these ethics characterized the narrower and wider environment of the interviewees. In treatment ethics, decisions on embryos are primarily evaluated in the interests of patients with consideration for the success of their treatment.

VIGVÁRI ANDRÁS

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont / HAS Centre for Social Sciences
vigvariandras@gmail.com

Tér-Település-Társadalom Szakosztály 2-3. – Lakásutak a rendszerváltás után

A kiszorulás informális formái: lakáséletutak egy Pest megyei külterületi zártkert példáján keresztül

A kiszorulás informális formái: lakáséletutak egy Pest megyei külterületi zártkert példáján keresztül
Előadásomban egy a budapesti agglomeráció peremén található kisváros külterületi zártkertjében jelenleg is tartó kutatás első empirikus eredményeit kívánom megosztani. Kutatásom során arra vagyok kíváncsi, hogy (1) a fővárosi agglomeráció perifériáján elhelyezkedő terekben milyen lakás-mobilitási folyamatok mennek végbe, (2) illetve arra keresem a választ, hogy a külterületi zártkertek térbeli specifikusságából (hiányos infrastruktúra, külterületi elhelyezkedés) adódóan milyen mobilitási lehetőséget kínálnak a kiköltözők számára.

Szűkebb vizsgálódási terem az általam város külterületén található zártkertek, illetve ahogy a helyiek hívják, dúlók, amelyeket az 1970-es években vontak ki a helyi állami gazdaság földterületeiből és parcelláztak ki a helyi lakóknak háztáji mezőgazdasági tevékenység céljából. A főként szőlőskertekből álló hosszú parcellákra a helybeli és környékbeli falvak lakói jártak ki földet művelni, a tér tehát egyértelműen mezőgazdasági funkcióval bírt. A terület először az 1980-as évektől kezdett átalakulni, amikor a tisztán mezőgazdasági funkciót fokozatosan váltotta fel a szabadidős-nyaraló jelleg köszönhetően az egyre nagyobb számban, Budapestről érkező telektulajdonosoknak, akik nyári tartózkodásra alkalmas kisméretű bungalókat építettek a területen. A zártkertben bekövetkező harmadik változás az ezredfordulóra tehető, amikor az egykori nyaralóövezet fokozatosan lakóövezeté alakult. A tulajdonosok már nem kizárólag időszakos tartózkodásra használták ingatlanjaikat, hanem különböző okokból kifolyólag egyre több háztartás döntött a zártkertekbe történő állandó kitelepülés mellett.

Előadásomban a terepen felvett lakás-mobilitási adatlapok, interjúk és megfigyelési naplók elemzésén keresztül kívánom bemutatni a külterületi zártkertbe történő költözések fontosabb mintázatait. A mobilitási pályák térbeli elemzésén túl azonosítom azokat a legfontosabb okokat, amelyek a zártkertekbe való költözést befolyásolják az általam vizsgált háztartások esetén.

The Informal Way of Displacement Processes. Housing Trajectories through an Example of a Garden-Plot Area in the Vicinity of Budapest

In my presentation I show the first results of my research done in a garden-plot area in a small town of Pest county. In my research I try to understand how a garden-plot area transformed into a residential area in the last 10–15 years and what kinds of patterns characterize the housing trajectories of the new dwellers who decided to move here. Analysing housing trajectories data sheets, interviews and my field notes I try to find out the motivations and successes of those who decided to move from the city to out-skirt's garden plot area. Finally I attempt to figure out how informality (an infrastructure-free area, cheap housing possibilities in the bungalows) influences the mobilizations of the new dwellers of the garden-plot areas..

VITA EMESE

Babeş–Bolyai Tudományegyetem / Babeş-Bolyai University
emesevita1@gmail.com

Családszociológiai Szakosztály

Házás és együtt élő párok háztartási munkamegosztása hét európai országban

Az alternatív együttélési formák, köztük a házasságon kívüli együttélések több európai országban jelentős hányadát teszik ki a párkapcsolat típusoknak. Ugyanakkor, a házasságon kívüli együttélések nem csak arányaikban, értelmezésükben is eltérőek Európán belül. Elemzésünkben azt vizsgáljuk, hogy van-e különbség a házasságban élő-, és a házasságon kívül együttélő párok otthoni munkamegosztása között, elsősorban a fizetetlen munkával töltött idő tekintetében. Előzetes eredményeink alapján elmondható, hogy a nők párkapcsolattípustól függetlenül több időt töltenek háztartási munkával, mint a férfiak, ugyanakkor a házasságban élő nők több időt fordítanak otthoni munkára, mint az élettársi kapcsolatban élő nők.

Division of Household Labour among Cohabiting and Married Couples in Seven European Countries

Since alternative living arrangements, such as cohabitation have spread, and some European countries have experienced a huge growth in the percentage of cohabiting couples we try to reveal the relationship between household labour division and types of unions (marriage or cohabitation). Therefore this paper compares the division of household labour (more specifically the time spent on unpaid work) between couples in marital and non-marital relationships in seven European countries. We use data from the 5th round of the European Social Survey 2010.

Our first results show that women regardless of their partnership type spend much more time on housework, than men. In addition, married women's time allocation on household chores is higher, than time allocation reported by cohabiting women. However, there are differences between countries; it seems that national levels of gender equality influence women's ability to negotiate an equal household labour division.

WESSELY ANNA

ELTE Társadalomtudományi Kar/ ELTE Faculty of Social Sciences
wesselyanna@gmail.com

Plenáris előadás

Protestantizmus és modernizáció

Az előadás Max Weber híres protestantizmus-tanulmányát elemzi abból a szempontból, hogy milyen felismerésekkel szolgál a modernizációs folyamat megértéséhez és milyen módszertani tanulságokkal a nagyléptékű társadalmi folyamatok vizsgálatához.

Protestantism and Modernisation

A talk on Max Weber's studies on Protestantism that discusses the insights he offered for an understanding of the process of modernization as well as for the methodology of investigating large-scale social

ZÁMBÓ GABRIELLA

Debreceni Egyetem / University of Debrecen
gabriella.zambo94@gmail.com

Nagyalföldi Szakosztály 3.

Felnőtté válás és jövőkép gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő fiatalok körében

A gyermekek helyzetének vizsgálatát számos nemzetközi és hazai szervezet tűzte ki céljául, melyek különböző aspektusból vizsgálják az adott témát. Jelen előadás a gyermekek és fiatalok egy speciális csoportjára, a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedőkre fókuszál. Eredményeim a debreceni gyermekvédelmi szakellátás lakóotthonaiban élő fiatalok kvalitatív vizsgálatán alapulnak. Ezen fiatal csoport jövőképét alapvetően meghatározza a családtól való elszakadás. Akár rövidebb, akár hosszabb időre kénytelenek családjuktól elszakadva nevelkedni, ezen trauma jövőjükre gyakorolt hatása jelentős. A fiatalokkal és nevelőkkel készült interjúk során a felnőtté válás több dimenziója közül különös hangsúly került a fiatalok családtervezéssel és munkavállalással kapcsolatos elképzeléseire. A kutatás eredményeként megfogalmazódott, hogy a fiatalok elvárásait és vágyait külső és belső tényezők egyaránt determinálják, melyben különösen a lakóotthon közege és a vér szerinti családhoz fűződő viszony meghatározó erejű. Ezen tényezők azonban nem kizárólag követendő példaként szolgálnak a fiatalok számára, sok esetben éppen a tapasztaltakkal való szembenállást testesítik meg. Annak ellenére, hogy a tudatos és kevésbé tudatos jövőtervezés eltérő elvárásokat, vágyképeket takarnak, azoknak megvalósítása hasonlóan komplex feladat az összes fiatal számára. A szükséges feltételek megteremtése érdekében azonban a támogatói háttérrel nem rendelkezők többszörös hátrányt szenvednek, melynek kompenzálásában jelentős szerep jut a gyermekvédelmi szakellátás intézményeinek. Korábbi kutatások is bizonyítják, hogy a gyermekvédelmi szakellátásban élő gyermekek és fiatalok megfelelő társadalmi integrációjának érdekében az ellátó rendszerbe kerüléstől a rendszerből való kilépést követő években is az egyedi szükségleteken alapuló ellátás kiépítése lenne szükséges. Az előadás összességében igyekszik a felnőtté válás előtt álló fiatalok jövőképét felvázolni a családtervezés és a munkaerő-piaci aspirációk mentén.

Coming of Age and Future Aspects of Youth in the Child Protection

Several international and national organisations are concerned with the aspect of children. This presentation examines a special group of children and youth who live in foster care. Their future aspects are basically determined by the separation from their families. Even if they are away from their families for a short period or for a long time, becoming an adult is a complex process and many factors define their lives. Among these factors the environment of the foster home and the relationship with the biological family is essential. The research focuses on two fundamental dimensions of becoming an adult: family planning and working. Although the desires about their future lives are quite diverse, the implementation is similarly difficult for each of them. Those who haven't got the supportive background are handicapped in many dimensions. In these cases the child protection has a leading role.